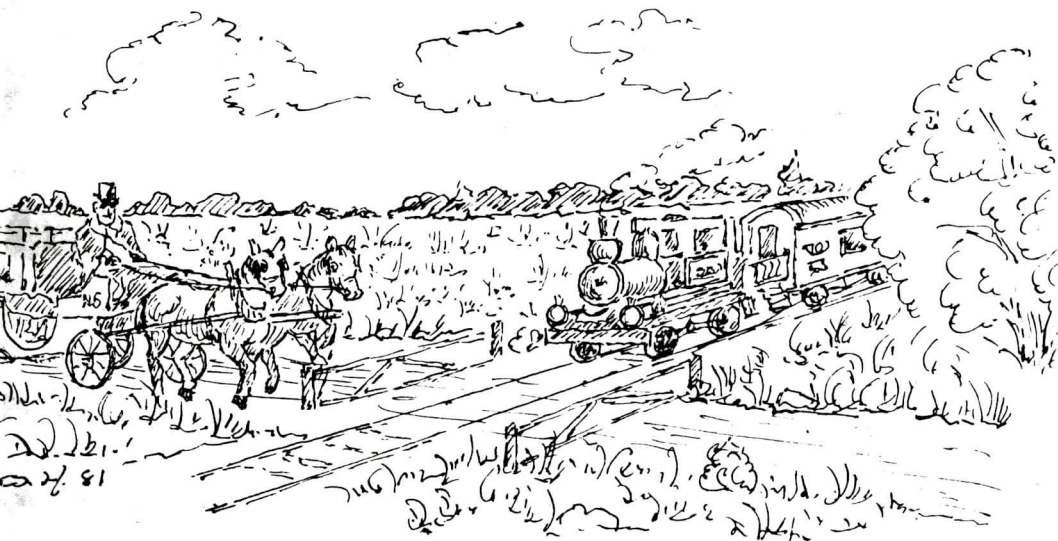

Kommunikation i gränsbygd

Erik Lindgren

Omkring 250 namngivna personer har på ett eller annat sätt medverkat i den kommunikationshistoria under ett sekel som blir uppmärksammas i denna bok. Även allmän postal utveckling i andra landsändar än Sunnerbo kommenteras i anslutning till sockenvis återgivna berättelser. De är baserade på dokument som förvaras i arkivet vid Postens centralförvaltning och i några fall på muntlig tradition. Genom sakregister kan man finna både generella och lokala uppgifter.

Boken är den andra i en planerad serie om kommunikation i Småland, troligen den enda serien hittills i vilken storkommuners posthistoria skildras så detaljrikt under det intressanta skedet efter att jordbruket hade befriats från postföringskyldigheten och ett finmaskigt kommunikationsnät kunde växa fram, till en början på landsväg men allt snabbare med järnvägarnas tillkomst.

Kanske finner ättlingar till äldre tiders post- och järnvägs- män samt kommunalgubbar glädje i att läsa om hur farfar eller morfars far kämpade för drägliga villkor eller för att få en poststation i kyrkbyn eller en järnväg så nära som möjligt.

Uppgift å avstånden emellan Markaryd och nedanupptagne Orter, der Paket-Postkontor äro inrättade.

	Markaryd.		Markaryd.		Markaryd.		Markaryd.
	mil.		mil.				mil.
Arboga	41½	Halustad	6½	Nora	42½	Uddevalla	29½
Arvika	48	Helsingborg	8	Norrköping	33½	Uppsala	53½
Calmar	23½	Hessleholm	4	Norrteje	58½	Wadstena	27½
Carlskamm	13	Hjo	25	Nyköping	40	Warberg	13
Carlskrona	19	Hörby	8½	Philipstad	42½	Wernamo	9½
Carlstad	41	Höör	7½	Ramundehoda	34½	Westervik	28½
Christianstad	7	Jönköping	17½	Runneby	16½	Westerås	46½
Christinehamn	36½	Kongelf	22½	Rada	46½	Wexiö	10½
Ekolsund	51½	Kongsbacka	18½	Skara	27	Wrigstad	13½
Engelholm	7	Köping	43	Sköfde	25½	Ystad	14
Enköping	49½	Laholm	4½	Stockholm	51½	Åby	6
Eskilstuna	46	Landskrona	9	Strengnäs	47½	Åtorp	35½
Fahln	56½	Lidköping	29½	Strömsholm	45	Åtvidaberg	33½
Falkenberg	10½	Linköping	29½	Sunne	47	Ödeshög	24½
Gamleby	28	Ljungby	5	Södertelje	47½	Ökne	40½
Gefle	62½	Lund	10½	Sölvesborg	10	Örebro	38½
Gretna	21½	Malmö	12	Thorsåalla	45½		
Grislehamn	62½	Mariefred	47½	Tierp	56½		
Göteborg	21	Mariestad	30	Torehoda	29½		

När postexpeditionen öppnades i Markaryd den 1 juli 1862, fanns det 73 andra orter med s k paketpostkontor. I en bilaga till cirkulärkungörelsen lämnades uppgifter om avstånden för beräkning av paketporton till var och en av de övriga orterna.

Sammanfattning

Kommunikationernas utveckling påverkade i hög grad Postverkets utveckling under olika tidsperioder. Särskilt kom detta till synes under andra hälften av 1800-talet.

Händelser och förordningar som påverkat utvecklingen är till exempel 1842 års folkskolestadga, frimärkets och enhetsportots införande år 1855, 1860 års regeringsbeslut om poststationer på landsbygden, överenskommelsen med Statens Järnvägar om förenade poststationer från 1863, kronobrevbäringens upphörande med början 1874, lantbrevbäringens införande 1878 och Postsparbankens tillkomst 1884.

Mycket av detta återspeglas även i utvecklingen inom det område som gränsade mot Danmark i gammal tid. En följd av enhetsportots införande blev tillkomsten av fler postlinjer, däribland en mellan Kristianstad och Halmstad. En fast punkt på denna linje blev inledningsvis det fullständiga postkontoret i Vittsjö, som efter några år flyttades till ett kommunikationstekniskt sett riktigare läge, till Markaryd. Beslutet om poststationer på landsbygden exemplifieras utmärkt med tillkomsten år 1861 av poststationen i Traryd.

Kronobrevbäringens upphörande återspeglas i Sunnerbo genom nya postföringslinjer och framför allt i ett tillämpande i rikt mått av tanken "en poststation i var socken, där så behövdes". I denna bok blir de sydliga socknarna Hinneryd, Göteryd, Pjätteryd och Hallaryd föremål för uppmärksamhet i detta avseende.

Den några år senare införda lantbrevbäringen fick visserligen sin premiär på Gotland och Öland samt i Blekinge från januari 1878 men i juli 1878 vandrade lantbrevbärare också på vägarna i Sunnerbo och inte länge därefter fick häradet sina första förenade poststationer genom tillkomsten av järnvägen Vislanda - Bolmen.

Men framför allt tänker man kanske på gränshäradets betydelse som genomgångsområde för utlandsposten. Denna var inte minst viktig för landets styresmän under oroliga år på 1600-talet.

Början av det seklet måste betraktas som ett mycket intressant avsnitt i vår kommunikationshistoria och ger Markaryd en plats i solen. Freden i Brömsebro kom dock att medföra en ändring härvidlag.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
SAKREGISTER	4
FÖRORD	5
POSTANSTALTER I SUNNERBO (kartskiss).....	8
MARKARYD	
Gränspost i äldre tid	9
Vittsjö och Markaryd på 1800-talet	18
Degraderad post och ny storhetstid	25
Hjalmar Thorsjö, märkesman i posten	34
TRARYD	40
Namnfrågan i Traryd	55
1874 ÅRS POSTSTATIONER	58
Göteryd	60
Hallaryd	70
Hinneryd	76
Pjätteryd	84
YNGRE POSTSTATIONER	92
Delary	93
Vivljunga	99
JÄRNVÄGARNA OCH POSTEN	
Järnvägarnas inverkan	
på landsvägspostföringen	102
Järnvägen Hässleholm-Veinge	106
Skåne-Smålands Järnväg	110
Ola Cappelins järnvägsbeskrivning	117
Postkupéer	124
DILIGENSER I SMÅLAND	127
POSTSPARBANKEN I TIDIGT SKEDE	133
ORTER SOM FÖRGÄVES SÖKT FÅ POSTSTATIONER	
Sunnaryd	138
Jonsboda	142
Älmås	144
Vänneböke	148
LANTBREVBÄRINGEN I SVERIGE	150
POSTOMBUD	156
Postombudet i Väs	158
DATUMSTÄMPLAR	162
PERSONREGISTER	172

SAKREGISTER

I vissa avsnitt lämnas korta översikter eller upplysningar som kan vara allmängiltiga men som befunnits lämpliga att arbeta in i samband med berättelsen om en viss poststation. Någon läsare kan önska ha sådana uppgifter till hands i andra sammanhang. Registret underlättar att finna dem i denna eller den tidigare utgivna boken.

	BOK 1, sid	BOK 2, sid
Adressering (ortlexikon)	54	
Annonsering		81
Arvoden till poststationsföreståndare	91	71
Beting för postförare		67,69,75
Brevstämplar, tillverkning 1862 leveranser 1874		20 162
Centraliserad lantbrevbäring	102	
Diligensbefordran	14	127
Entreprenad om postskjutsning	119	
Fastigheter i postens ägo	22	
Frankeringstväng		15
Primärksförsäljning		15
Eldsvådor, Markaryd, Göteryd, Hinneryd		21,61,79
Gift kvinna, omyndig		46,52
Gästgiveriskjuts, taxa	14	
Kommunombud (postnederlag)	75	
Kronobrevbäringen upphör		58
Konkurrens om postföringskontrakt		50,103
Lantbrevbäring	67,130	150
Lösväskor	104	15
Minnespoststämplar	39	
Namnlika poststationer	54	
Namnändring av poststationer	81,96	55
Personalpolitik	59	
Postföringskostnader	86,93	
Postmästarlängd	27	31
Postombud		156
Poststationer, 1861 års	16	40
Poststationers klassificering	30	
Poststationers geografiska läge		76
Poststationsföreståndares yrken	81	
Postuppsyningsmansplatser		40
Rekrytering av poststationsföreståndare		81,89
Skjutsning	60	
Speditionskontor (1861 års poststationer)		14,40
Statistik för poststationer	83,90	
Tidningsprenumerationer	84	35
Trafikplan för landsbygden	102	
Vikt för post med gående bud	95	
Värjemålsed		44
Ålderdomsunderstöd	59	

Förord

Det är trevligt att nu kunna presentera den andra boken i en planerad serie om post och övrig kommunikation i Småland. Det utnyttjade källmaterialet, huvudsakligen dokument i Postens arkiv, begränsar ämnet, men läsare av den första boken har framhållit att innehållet inte bara är läsvärt för historiskt intresserade utan för en vidare krets med kulturell inriktning.

Ingen skulle väl bli gladare än jag om de tankarna stämmer överens med verkligheten. Trots ett svidande underskott på den första boken vågar jag mig på ett försök med nummer 2 i serien. För att minska produktionskostnaderna har jag valt att denna gång inte bara skriva manuskriptet i min källare utan även "göra sättningen" med skrivmaskinens hjälp och dessutom presentera en färdig layout för tryckeriet. Jag hoppas att utförandet skall bli tilltalande och motser gärna konstruktiv kritik som kan göra det möjligt att nå ett bättre resultat med de följande böckerna.

Jag återger alla citat oförfalskade med ibland säregen stavning och ordböjning. Oftast behöver de läsas i sin helhet för att kontinuiteten inte skall gå förlorad. För att den som tycker de är tröttsamma skall kunna hoppa över dem har jag markerat skillnaden från den övriga texten genom att återge dem med mindre radavstånd.

Liksom i min första bok har jag ägnat den största uppmärksamheten åt postanordningarna på landsbygden. Brevbäring i tätorter har inte alls fått något utrymme, i regel inte heller lokalfrågor eller ärenden som rör materielförsörjning. Detta får som följd att långt ifrån alla postanställda som varit verksamma under den tid boken omfattar blivit nämnda. Mången läsare kommer kanske därför att sakna berättelser som berör anhöriga. Om jag får ha hälsan är min avsikt att fortsätta med historiska berättelser och något bättre underlag är kanske svårt att finna än det som traditionsbärarna har. Jag är tacksam för att dessa låter höra av sig, även om de inte saknar anhörigas namn i boken.

Det finns ännu exemplar kvar av den första boken, som sänds för 45 kr inkl moms efter inbetalning till postgiro 22 65 21 - 3, Förlaget på post. Av beloppet utgör åtta kronor postporto, höjt den 1 juni 1981 från 1:70.

Mitt hjärtliga tack går till Olle Hjortzberg för omslagsillustrationen och till andra vänner som hjälpt mig på olika sätt med att producera denna bok samt till Markaryds kommun, vars bidrag gjort det möjligt att väsentligt minska min egen kontanta insats. Ett särskilt tack går till Gunnel för all uppmuntran och outtröttlig hjälp med rådgivning och korrekturläsning.

Växjö i juni 1981

Enkelt

Suk. 9. 18 Jan. 1862

82

N:o 170.

CARL, med Guds
Nåde, Sveriges, Norriges,
Göthes och Wendes Konung.

Min gynnst uti Nådiga Konungelikt med Gud Allsmåttig
Fruän, f. d. Hall Råd, General Post Direct.
Sör, Kommandör med stora Krossen af
Vår Nordstjerne Orden samt af Wärdhem.
skaff. Olof Orden. Uti afläsat Memorial
den 20 nästlidne November hafven I sin
derdänigst förmält, hvarisom sedan för
någon tid tillbakom hos Eder fräja blifvit
hänke, om icke den på gjord af detta punk.
sen i Kongl. Brefvet den 30 Maj. 1855, inlått
de Postexpeditionen i Witzjys inom Christianstad
Län skulle, genom förflyttning till det en ny
en halt med derifrån tillägna Markaryd i
Kronobergs Län, hvarst flera vägar sam.
manträffa samt postlinierna Jönköping
Helsingborg och Christianstad - Halmstad
sör. Quaranåra, kunna bereda fördel at
en större antal korrespondenter, samt, till
höjd deraf, älsom tillhönda Postverket en
större förtjänst, än den i Witzjys, hvil.
ken intjänst under år 1861 uppgåt till en
delt omkring 250 Rthl eller, med en undan
dant, till mindre än vid någon af Rikets
andra Postexpeditioner.

Öfver det, eller det en ny Postexpedition
blifvit under äro till inrättad i den

1861 1 23 min. min. med tillflyttningen till Markaryd af
medelst.

2/4 mil derifrån till Helsingborg, Witzjys en
ännu mindre lämplig plats, för en sär.
skild postanstalt af tillräckande besök.
Jenset, hafven I, med anledning jemväl
af en i ännu gjord, om i underdänig
het bifogad framställning utaf afbildade
personer i Markaryd, underdänigst hem.
ställt, att den tillfälle parande Postexpedi.
tionen i Witzjys måtte förflyttas till Witz.
jys och söcken inom Summers härad af
Kronobergs Län, så vida, enligt hvad Si.
kanderne erjudit, lämpligast till för kost.
expeditionen derstädes kunde emot skäligen
sättning behömmas -

Uti fördragning här af skulle I
funnit godt at till Svad I sålva den un.
derdänigst hänställt icke några värd.
ga bitull; hvarom I, och Eder till sin
öv. underdänig efterråttelse. Förständig
Höfalletan des Eder Gud Allsmåttig. ni.
deligen. Stockholms Stort den 28 Dec.
1861.

Carl

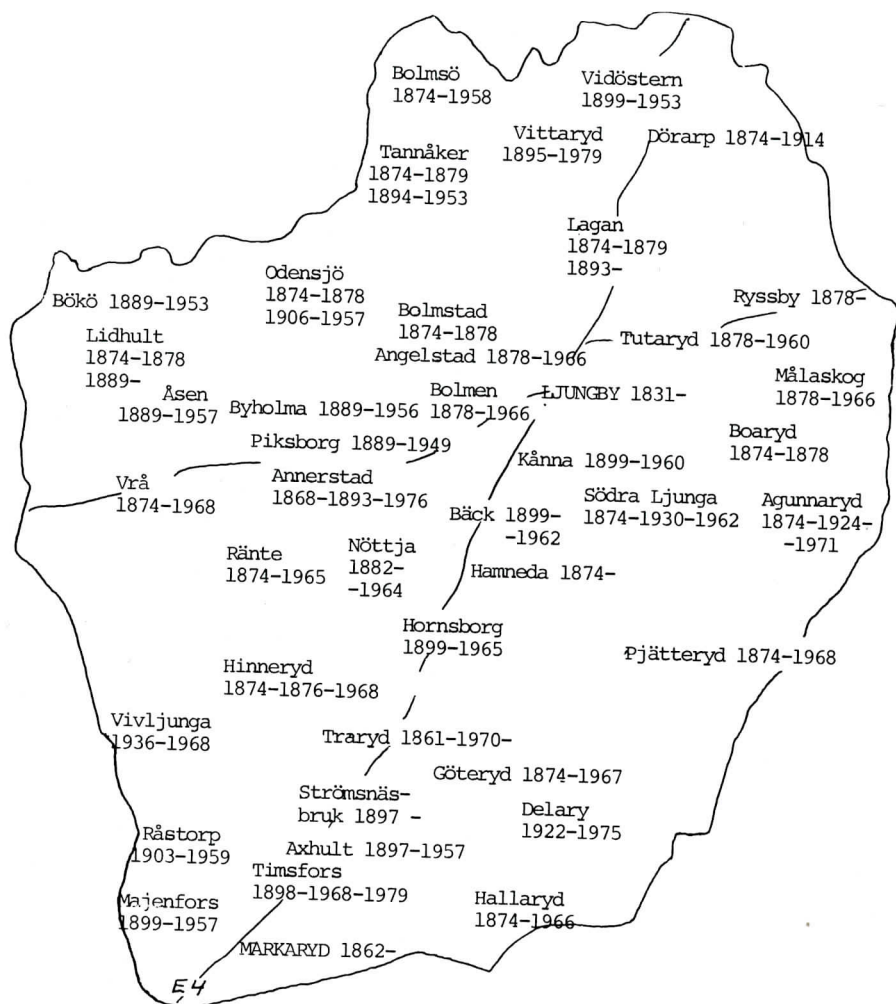
J. G. G. G.

Generalpoststyrelsen ang. förflyttningen till Markaryd af
utöfande postexpeditionen i Witzjys

POSTANSTALTER I SUNNERBO

Existensperioder och ungefärlig belägenhet

Markaryd Gränspost i äldre tid

Riksarkivet avslöjar spår av en statlig postgång mellan Hamburg och Stockholm redan före 1620, det år man brukar räkna som begynnelsen för en ordnad postgång. Denna var senast från år 1620 tillgänglig för befordran även av privat post, en möjlighet som handelsmän tog vara på.

I Markaryd fanns länsmanen Brodde Jacobson. Han såg till att posterna mellan Hamburg och Stockholm fördes vidare. Några av de förvarade breven från Brodde visar på svårigheter som dendåtida postföringen av regeringens budskap hade att kämpa med. De största problemen låg på andra sidan gränsen, eftersom danskarna sökte hindra posten från att fritt passera trots en överenskommelse den 12 oktober 1580, avslutad i Ulvsbäck och Sjöryd.

Däremot torde Brodde inte ha haft några större problem med att vidareända posterna mot Stockholm, eftersom det fanns en lag redan från Gustaf Vasas tid om att breven skulle sändas från länsman till länsman. Så tidigt som på Strängnäs' herredag 1529 ålades länsmännen att jämte rättare och nämndemän dra försorg om att den som bar kungens brev blev forslad till nästa länsman eller rättare. Denna plikt fullgjorde de i praktiken genom att anlita bönderna. Det vilade nämligen på allmogen att förse dem som reste med kungens brev eller i hans ärenden med såväl fri skjuts som erforderligt logi.

Vid gränsfördraget i Ulvsbäck och Knäred den 29 juni 1624 bekräftades på nytt överenskommelsen från 1580 om att Danmark och Sverige ömsesidigt skulle lämna brevbuden fri passage. Ändå fortsatte danskarna att vålla Brodde svårigheter med budens färd genom det ännu danska Skåne, liksom Sveriges representant i Helsingör Anders Svensson fick erfarva motsvarande svårigheter gång på gång i vad det gällde posten söderifrån.

Länsman Brodde fick år 1616 brukanderätten till gårdarna Orrhult och Ornefalla. Han var förutom länsman också uppbördsman, tullnär och kunskapare. I brist på annan postförare for han tidvis själv med postväskan genom Skåne till Helsingör. Såsom kunskapare måste han kontinuerligt förse regeringen med uppgifter om vad som hände på ömse sidor om gränsen. Han skötte sannolikt sina uppdrag till full belåtenhet och fick som bevis på kungens gunst år 1630 bekräftelse på att han skulle få uppbära tionde av all spannmål som skördades i Markaryds och Hinneryds socknar.

1630 ¹⁰/₃ (Från ~~länsmans~~ Konfirmation för Brodde i Markaryd på kyrkostadens länsmans stades samt i Hinneryd.)

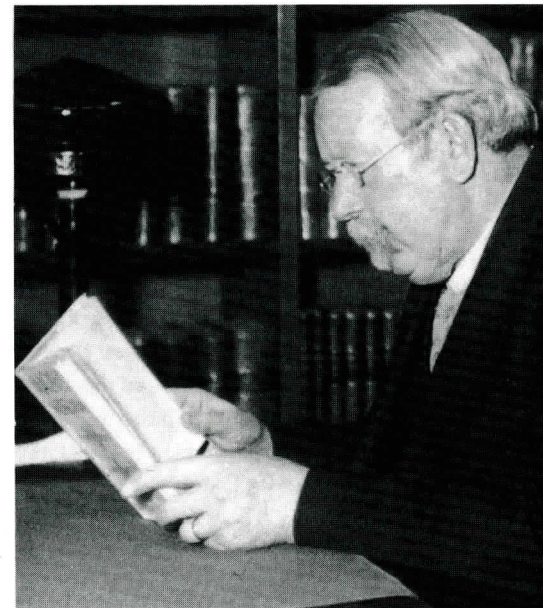
Vi Gustaf Adolf och Lovis villes
lygt, att såsom vi nädigt äre till finnes
att bruket när undersåte Brodde i
Markaryd, för en länsmann vid dan-
ke gränsen här efter som här till,
så ha före vi och af gunst och nåde
bevilljat och konfirmerat, som vi
oile i detta vårt breff kraft konfir-
more och stadfäst, honom att njun-
ta och behålla all behållon tünde
spannmål som faller i Markaryd
och Hinneryds sockna i ärligen lå-
länge han med flit och trohet för
stär samma länsmansområde af
som till förunde. Där våre kammar
råd hafue etc.

Utskrifterna efter postmästare T Holms stenografiska anteckningar ur riksregistraturet och riksarkivet ger goda upplysningar för forskarna.

Postgången genom Markaryd har således mycket gamla anor. Där- emot har Markaryd inte någon äldre historia att blicka tillbaka på när det gäller postkontoret. Länsman Broddes postala uppgift var att se till att statsmakternas post kom och gick över gränsen och att den säkert skickades vidare. Som den mycket grundlige historikern Teodor Holm uttryckte det hade länsmannen i uppdrag "att förmedla postöverlämningen mellan inrikes och utrikes buden".

Många hävdar att det funnits ett postkontor i Markaryd på 1600-talet. Detta sägs också i Sven Lundahls minnesskrift vid invigningen av ny lokal för posten i Markaryd den 7 november 1978. Men jag har förgäves sökt efter belägg för att Brodde hade någon form av postkontor, avsett för invånarna i det glest bebyggda området.

Det kan inte anses helt klarlagt vilken status den postanordning hade som Brodde Jacobson i sin egenskap av länsman i Markaryd fick förvalta. Teodor Holm talar om "postanstalterna i Stockholm och Markaryd" när han berättar om postföringen från Hamburg. Det är ändå tveksamt om det funnits någon lokal i Markaryd dit befolkningen kunde vända sig för att skicka eller hämta post. Man kan snarare kalla anordningen för en utväxlingspostanstalt.

Sveriges främste posthistoriker Teodor Holm. Utskrifter av hans excerpter finns numera på mikrofilm vid landsarkiven.

Den tidigaste redogörelsen för postavgifter från Stockholm till orter inom landet, troligen från maj 1636, anger frankeringstvång för försändelser till Södertälje, Nyköping, Norrköping, Linköping, Jönköping och Markaryd. För varje enkelt brev från Stockholm betalades 4 öre kopparmynt. I 1643 års "postordning och taxa" återfinns också Markaryd, men det är svårt att bevisa att det i praktiken skickades några brev bortsett från Broddes egna till eller

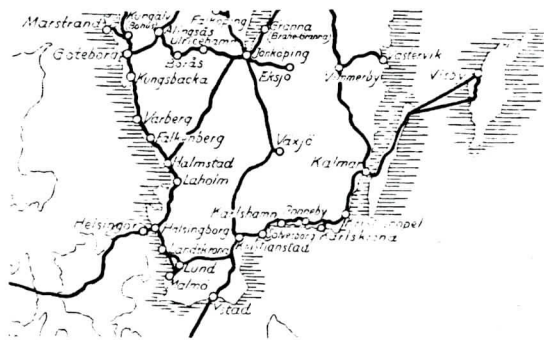

från Markaryd. Broddes bostad skulle ha kunnat vara "postkontor" men han befann sig ofta på resor och fick till och med vara postförare ibland.

Bland den fåtaliga befolkningen i Markaryd och dess omnejd är det föga troligt att det fanns någon som hade tillfälle eller kunskap nog att korrespondera. Statsposten till Markaryd utgjordes av ämbetsskrivelser till länsmanen. Detta gällde också Broddes efterträdare, sonen Jakob Broddeson (1644-1646) eller Gabriel Hilletan, som under Karl XI:s danska krig tillfälligt svarade för fältposten i trakten kring Markaryd. Kungen uppehöll sig då med sitt kansli under en tid i Ljungby. Riksarkivet uppvisar många handlingar som berör hans bekymmer med statsposternas säkra befordran. En har nämnts i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 10.

Även om postanordningen i Markaryd inte betjänade den lokala befolkningen kvarstår dock ortens betydelse som en viktig länk i landets äldsta postlinje. Detta gör orten lika intressant i det posthistoriska sammanhanget som den är intressant i egenskap av elffängt gränsområde innan Sveriges riksgräns hunnit stabiliseras till kustlinjen från östra Blekinge till Svinesund.

Så länge det fanns en länsman i Markaryd med ansvar för överlämning av post mellan inrikes och utrikes bud, dvs fram till dess Brodde Jacobsons efterföljare flyttade till Halmstad år 1646 gick huvudposterna från Stockholm söderut via Jönköping-Markaryd. Genom freden i Brömsebro blev en av landvinsterna Halland på 30 år och man kunde komma till Öresund från Jönköping via Gislaved och Nissastigen. Den ursprungliga gränspostlinjen Stockholm - Markaryd - Helsingör lades om år 1646 vid Broddesons flyttning

Postlinjer och postkontor i södra delen av Sverige år 1685.

till Halmstad. Därmed upphörde Markaryds funktion som utväxlingspostanordning men den var temporärt i gång år 1676 i samband med Karl XI:s danska krig.

Enligt Axel Oxenstiernas brevsamling i Riksarkivet skrev Broddeson den 14 mars 1646 från Markaryd till rikskanslern att han hade konfererat med kommissarierna i Halmstad om hur posten till Helsingör skulle gå genom Halmstad och hur han skulle kunna få bli postförvaltare i Halmstad för sitt uppehälles skull. Avslutningsvis ber han rikskanslern om nådig befordran, eftersom det "uti Halmstad är dyr huslega såsom ock dyr förtäring både till hästar som till folket".

Troligen fanns det ingen bättre väg eller stig till Helsingborg än via Halmstad och Laholm på den tiden. Nu användes den gamla Lagastigen inte längre för genomgående postbefordran. Posterna från Stockholm delades i Jönköping i en linje över Gislaved och Halmstad mot Helsingborg och i en linje över Växjö och Kristianstad mot Ystad.

Vi flyttar oss snabbt mer än 200 år framåt i tiden och finner i en skrivelse den 11 februari 1858 från generalpoststyrelsen till postinspektorn i Växjö, att snällposterna mellan Stockholm och Helsingborg

"i så måtto förändras, att de som Söndagar och Thorsdagar af-färdas från Stockholm samt Söndagar och Fredagar afgå från Helsingborg, skola, i stället för att färdas öfver Halmstad, emellan Jönköping och Helsingborg taga vägen öfver Wernamo och Ljungby från och med nästkommande Mars månads början".

Omkring tre decennier tidigare hade postgången i östvästlig riktning förbättrats. Den 15 november 1826 daterades en kungaskrivelse till överpostdirektörsämbetet om att

"uppgöra underdånigt förslag till förbättrad reglering af Postgången i Riket, med fästadt afseende i första rummet, att skyndsammare communication vunnnes emellan Stockholm och Lands-höfdingerecidenserna, emellan dessa inbördes, emellan Sverige och Norrige, samt emellan Stockholm, de förnämsta Handelsstäderna och gränsorterne".

Efter utredning beslöt Kungl Maj:t den 27 mars 1830 bland annat om förbättringar "till större säkerhet och ordning för brefs befordrande inom det vidsträckta Sunnerbo Härad". Det innebar att Ljungby skulle få ett postkontor och att en ny postgång skulle inrättas två gånger i veckan fram och åter mellan Ljungby och Halm-

stad och mellan Ljungby och Värnamo. Det fanns redan en postförbindelse mellan Växjö och Ljungby en gång i veckan, men den skulle göras dubbel. Den kom därigenom att korrespondera med den nya linjen mellan Halmstad och Ljungby och man hade på denna punkt nått målsättningen om skyndsammare förbindelser inbördes mellan länshuvudstäderna.

Däremot innebar det nya beslutet inte någon fortsatt förbindelse söderut längs Lagadalen. Posten mellan Värnamo och Växjö gick via Ljungby i en sväng nordost ut över Gnustorp och anslöt sig i ör till postlinjen mellan Jönköping och Växjö. I januari 1833 inrättades en direkt postgång mellan Värnamo och Växjö.

Den tidtabell som utfärdades när den ena snällposten skulle färdas från Jönköping via Värnamo, Ljungby och Markaryd till Helsingborg med början år 1858, visade att den trespända diligensen kom till Ljungby strax före midnatt tisdagar och lördagar. Därifrån fortsatte den och passerade Hamneda gästgivaregård onsdags- och söndagsmorgnar kl 1.30, Traherys gästgivaregård kl 3.0 och Markaryds gästgivaregård kl 4.45 för att via gästgivaregårdarna Fagerhult, Örkelljunga, Östra Ljungby och Åstorp komma till postkontoret i Helsingborg kl 12.45 på onsdags- och söndagsmiddagar.

Enhetsportots och frimärkets införande år 1855 hade inverkat gynnsamt på den privata korrespondensen, liksom tillkomsten av brevlådor vid postföringslinjerna. Nu kunde man skicka post utan att hålla sig med en lösväska eller uppsöka ett postkontor.

Det skulle visa sig att den nya postlinjen inverkade gynnsamt också när det gällde att inrätta nya fasta postanstalter. När 1860 års regeringsbeslut om poststationer som ett slags expeditionskontor på landsbygden åt de fåtaliga postkontoren började genomföras 1861, fick Traryd sålunda en sådan poststation. Markaryd gynnades ett år senare genom att orten blivit skärningspunkt för den norrsydliga linjen och den år 1855 inrättade postlinjen mellan Halmstad och Kristianstad. Postkontoret i Vittsjö flyttades till det strategiskt sett bättre belägna Markaryd.

Den lättnad som uppstod för "den korresponderande allmänheten" genom frimärkets införande, återspeglas i en kungörelse, tryckt i frakturstil på anslag i formatet 50 x 42 cm. Dessutom fick postförvaltarna tillämpningsföreskrifter, bland annat i ett cirkulär som daterades den 24 maj 1855. I detta hämtas följande utdrag:

15:o På det att Frimärken, en gång använda, ej må vidare till Porto-afgifters betalande kunna begagnas, skola Frimärken, påsatte till Post-anstalt ankomne bref, innan brefven affändas eller utlemnas, makuleras wid samma Post-anstalt medelst aftryck i tryckswärta af Post-anstaltens namn och datum-stämpel; börande, om ett bref är försedt med 2 eller flere Frimärken, hvarje Frimärke förses med särskildt stämpel-aftryck, så afpassadt att, så widt möjligt är, stämpelns datum blifwer synligt å hvarje Frimärke; och tillhör Postförvaltaren å ankomst-orten att fullgöra sådant, om det å afgangsorten skulle wara åsidosatt.

14:o Bref, å hvilka finnas påsatte förut begagnade och kasserade Frimärken, behandlas såsom icke betaldte.

Troligen var det införda enkla sättet att betala för brevens befordran en bidragande orsak till regeringens beslut den 2 oktober 1857 att flera korrespondenter eller en hel socken fick gå samman om en gemensam lösväska, dock under förutsättning att en person var ansvarig för väskan.

I ett cirkulär den 31 maj 1858 till följd av övergången till ett portosystem med ören i stället för skilling banko framhölls den fortsatta giltigheten av vad som stadgades i cirkuläret den 24 maj 1855 om

"behandlingen af de bref som inläggas i breflådorna vid Postanstalterne eller vid postvägarne samt om Postförvaltares ansvar för uraktlåtenhet att makulera bref åsatte frimärken, innan brefven afsändas eller utlemnas".

Korrespondensen hämmades ändå något av att dåtidens frimärken inte var så lättåtkomliga. Innan beslutet fattades om att inrätta poststationer på landet var det glest mellan postkontoren, där man kunde köpa frimärken och ofta tänkte landsbygdsborna inte på att förse sig med sådana vid sina stadsresor. Efter regeringens medgivande beslöt generalpoststyrelsen den 19 april 1860, att frimärken skulle säljas inte bara vid postkontoren utan också "vid jernvägsstationer, å ångbåtar och vid de ställen, hvarifrån diligenser afgå; och att då minst 3:ne blad frimärken, innehållande 100 märken hvardera, inköpas, åtnjutes af Postverket i provision för märkenas hållande till salu, 1 3/4 procent rabatt å märkenas värde".

Samtidigt beslöts att avsändaren var "ovillkorligen skyldig att, så framt brefvet skall till adressaten fortskaffas och utlemnas, förse detsamma med portofrimärke".

Genom ett kungligt brev den 30 maj 1855 beslöts om en ny dubbel postgång mellan Kristianstad och Halmstad, sedan företrädare för bl a Åkarps och Vittsjö socknar hade gjort framställning om en sådan förbättring. Initiativtagarna belönades genom att det postkontor som skulle inrättas vid linjen förlades till Vittsjö.

Kamrer Pontus Winroth vid generalpoststyrelsens kammarkontor upprättade efter samråd med postinspektörerna i Halmstad och Kristianstad en förslagstidtabell för den nya postgången. I ett memorial som han överlämnade med tidtabellen föreslog han att den medföljande postiljonen skulle utgå från Kristianstad, eftersom en sådan ordning beräknades "förenad med minsta kostnad för Postverket".

Winroth uppgav också postens gång vara "så afpassad, att den i Halmstad skall äga samband med Snällposten från Stockholm." I det föregående har nämnts att den genomgående posten från huvudstaden till Skåne från år 1646 skickades via Jönköping - Halmstad - Laholm. Det var först tre år efter tillkomsten av postexpeditionen i Vittsjö, som den genomgående nordsydliga postföringslinjen åter tog vägen längs Lagadalen och passerade Markaryd. Som vi ser i det följande blev detta en bidragande orsak till att postkontoret år 1862 flyttades från Vittsjö till Markaryd.

Bakgrunden till Winroths förslag om den nya postgången finner vi i en framställning från ägaren av säteriet Oretorp, patron Gustaf Waldau. Denne begärde 1852 att Åkarps och Vittsjö församlingars ledamöter under en sockenstämma skulle få tillfälle yttra sig i ett ämne "som för hela orten måste anses vara av största vikt och innebära ett väsentligt inflytande på dess invånares fördel och till och med någon gång på dess hela välfärd".

Den så betydelsefulla sockenstämman hölls den 16 maj 1852. Efter rådplägning uttalades enhälligt "att det vore för hele Häradet en stor fördel och en oberäknelig lättnad och vinst, om ett Post-Contor eller en s k Postexpedition bleve på statens bekostnad inrättad i Wittsjö kyrkby".

Man föreslog också postgång med två veckoturer mellan Halmstad och Kristianstad "genom gästgivaregårdarne Skogaby, Knäred, Sjöared, Markaryd, Wittsjö, Bjernum, Röinge och Wanneberga, hvilken väg mellan nyssnämnde städer endast utgör 13 mil".

1868 års privat utgivna postkarta över Sverige visar att det var glest mellan postkontoren och poststationerna, utom i Skåne och Västergötland, där järnvägar hade medfört tillkomsten av åtskilliga förenade poststationer.

Posten i Vittsjö och Markaryd på 1800-talet

Den förste postmästaren i Vittsjö blev också den förste postmästaren i Markaryd, när orten fick ett postkontor till invånarnas tjänst 1862. Vi skall följa honom också under någondel av den tid han arbetade söder om landskapsgränsen och börjar redan innan han blev utnämnd på sin befattning.

Werner Ferdinand Werin var en av de 14 personer som anmälde sig som sökande när "Post Expeditör-tjensten i Wittsjö" utlystes med fataliedag den 22 augusti 1855. Han var då sedan mer än fem år kapten vid Norra Skånska infanteriregementet, där han hade blivit utnämnd till underlöjtnant vid 25 års ålder. Han hade nu mer än 30 års militärtjänst bakom sig. Om detta inverkade positivt vid valet av postmästare i Vittsjö är svårt att konstatera med ledning av tillgängliga handlingar, men det var fortfarande ganska vanligt att postmästaretjänster "förlänades" åt pensionerade militärer.

Werin hade alltså ingen postal erfarenhet, men bland hans sökande fanns flera med postala meriter, t ex postskrivarna Joh. Benedictsson, Joh. Aug. Dahlgren och A Jacobsson, kontorsskrivarna Joh. Magnus Adlerstam, Anders Leonard Gellin, Anders Gustaf Nyberg, Magnus Assarsson och Per Conrad Fagerström. Men det fanns flera postalt omeriterade, nämligen två stadsfiskaler, en sergent och en major. Mest postal erfarenhet hade sannolikt den tidigare postinspektorn i Kristianstad Sven Jacob Giertz, då 59 år gammal.

Valet föll alltså på Werin, men flera av de postalt meriterade fick senare möjlighet att leda postkontor på olika håll i landet. Joh. Benedictsson, som så småningom blev svåger med författarpseudonymen "Ernst Ahlgren" blev postmästare i Höör 1859, och Johan Magnus Adlerstam i Gamleby 1858. Denne hade elva syskon och hans far var postmästare i Hedemora. Anders Leonard Gellin blev postmästare i Åsen redan 1857 och innehade sedermera även

postmästaretjänsterna i Torshälla och Köping. En annan medsökande med postal bakgrund, Magnus Assarsson, blev utnämnd till postmästare i Älmhult 1863 och Per Conrad Fagerström till postexpeditör i Falköping 1864. Han befordrades två år senare till postmästare i Hällestad i Östergötland.

I sin ansökan till befattningen vid det blivande postkontoret i Vittsjö bifogade kapten Werin ett betyg, utfärdat av regementschefen Rappe den 15 juli 1853, enligt vilket kaptanen "städse ådagalagt ett hedrande uppförande samt under de tio år han såsom Regimentets Adjutant tjänstgjort, visat sig till denne befattning utmärkt duglig". Ett snabbt studium av ansökningshandlingarna från medsökandena ger intryck av att många hade långt starkare meriter att åberopa.

Beslutet om att inrätta ett postkontor i Vittsjö förverkligades den 1 november 1855. Samma dag anmälde Werner Werin i en skrivelse till generalpoststyrelsen att han hade avlagt tjänsted hos landshövdingen i Kristianstad den 25 oktober.

Postkontoret i Vittsjö blev inte så långlivat. Under år 1860 uppgick frimärksförsäljningen bara till ca 250 riksdaler, vilket svarade mot den näst lägsta uppbörden vid rikets samtliga postkontor. Regeringen beslöt genom en skrivelse den 28 december 1861 att postkontoret skulle flyttas till Markaryd. En bidragande orsak var att den tredje diligenslinjen söderut från Jönköping hade sin skärningspunkt med postlinjen mellan Kristianstad och Halmstad just i Markaryd. Genom flyttningen blev Vittsjö utan postanstalt fram till 1874, då beslutet om kronobrevbäringens upphörande medförde tillkomsten av en rad poststationer, däribland en i Vittsjö. År 1874 förändrades för övrigt status för postkontoret i Markaryd till poststation, lydande under Ljungby.

I en skrivelse den 20 januari 1862 överlämnade generalpoststyrelsen till postmästaren i Vittsjö en avskrift av regeringsbeslutet om postkontorets flyttning och anmodade Werin att "söka träffa öfverenskommelse om upplåtande af lämplig local i Markaryd till bostad för postexpeditören derstädes, hvartill tillfälle icke lär saknas, enligt hvad anfördt blivit af de personer som om förflyttningen gjort framställning, och hvilka äfven erbjudit sig att till anskaffande af lämplig lägenhet medverka".

Registraturet i arkivet vid Postens centralförvaltning är i detta fall ett intressant studieobjekt. Den blivande generalpost-

direktören Roos visar sig ha justerat konceptet och därvid kom-
letterat skrivelsen med större delen av det ovan citerade ut-
draget. Den ursprungliga koncepttexten anmodade Werin "att, på
sätt åtskilliga personer inom Markaryd erbjudit, öfverenskomma
om upplåtande af lämplig local till bostad derstädes".

Sedan Werin svarat på generalpoststyrelsens nyssnämnda skri-
velse beslöts att postkontoret i Markaryd skulle öppnas den 1
juli 1862. Samtidigt fick postinspektören i Stockholms län upp-
draget att till Markaryd översända sigill och brevstämpel. Det
var nämligen den sistnämnde som administrerade tillverkningen av
sådana inventarier under denna tidsperiod.

Frågan om postkontorets flyttning från Wittsjö till Markaryd
hade tagits upp redan nio månader efter det att postkontoret in-
rättades. En framställning till generalpoststyrelsen från 28 per-
soner i Markaryds socken den 31 augusti 1856 framhöll att

"Markaryd Socken är en ej obetydlig fabriksort, emedan hundratals
så kallade gårdfarihandlande årligen gå på inom och utom Riket med
egen fabrikation af Wäfskedar hvilka inom Socknen tillvärkas i
högst betydlig kvantitet, hvilket alltid skall förorsaka en lif-
ligare correspondence och i följd deraf en winst för Postvärkets".

Visserligen tillstyrkte landshövdingen i Växjö framställningen
men ämbetsbröderna i Halmstad och Kristianstad avstyrkte och post-
mästare Werin anförde i sitt svar den 27 februari 1857, att

"en sådan förflyttning, enligt min tanke, wore utan ändamål och
skulle förorsaka Postverket betydliga större kostnader än som nu
är fallet, utan att för sökanderne medföra någon väsentlig nytta,
helst ändamålet att erhålla en lättad Postcommunication för dem,
behändigast och utan vidare kostnad för Staten, winnes derigenom
att de värda Markaryds boarne hade sin Postgång på Wittsjö, dit
de ej från Markaryds så kallade "fyra Postvägar" hafva mer än sex
fjerdingväg, då de kunde erhålla sin post 2ne gånger i weckan
från Halland och norra orterne. Deremot få de nu från Ljungby, dit
de hafva fyra och en half mil, posten blott en gång i weckan.

Hwad åter beträffar det Markaryd skulle vara en ej "obetydlig
fabriksort", består den storartade fabrikationen, enligt ansök-
ningens uppgift samt erfarenhet, endast i, att en mängd Wäfskedar
derstädes förfärdigas af för det mästa fattiga Torpare, som med
sine fabriker på ryggen sjelfwe afyttra desamma och hwaraf en
bland tio, ej kunna skrifa eller ens weta hwad "correspondence"
är. Deremot finnes icke obetydlig timmerhandel i och omkring Witt-
sjö, hwilken med all säkerhet årligen ökas, och i följd deraf är
det icke obetydliga penningremisser som hit ankomma och härifrån
afgå".

Det föll sig naturligt för Werner Werin att motarbeta förslaget.
Initiativtagare till förslaget synes ha varit gästgivaren, major
Lorentz Gjers, sannolikt med den baktanken att han skulle bli ut-
nämnd till postmästare efter postkontorets flyttning till Markaryd.

Bland övriga som skrev under framställningen kan nämnas löjtnant
Johan Thim och lantmätare Carl Peterson. Den sistnämnde var en av
de två som tävlade om att bli poststationsföreståndare 18 år se-
nare vid omorganisation av posten i Markaryd.

Men förslagsställarna kunde inte ge tillräckligt starka argu-
ment och diligenslinjen Jönköping-Helsingborg genom Markaryd var
inte ännu inrättad. Bland dem som avstyrkte framställningen fanns
kronofogden i Broby som bl a skrev följande den 13 mars 1857:

"Den af Sökandena omförmälde betydliga fabrikation af wäfskedar
i deras ort lärer icke erfordra vidlyftigare correspondence än
fabrikationen af trädskor i Wittsjö trakten, helst skilnaden är
den, att trädskorne hämtas hos säljarne, men wäfskedarne kring-
bäras af desse".

Pontus Winroth vid generalpoststyrelsens kammarkontor var ne-
gativ i sitt utlåtande den 7 juli 1857 och vid föredragning två
dagar senare lämnades markarydsbornas ansökan utan avseende. Som
framgår av det föregående ägde förflyttningen ändå rum efter fem
år, då Werin blev tillförsäkrad att följa med postkontoret. En bi-
dragande orsak till att postexpeditionen flyttades från Wittsjö
var tillkomsten av postkontoret i Hässleholm den 1 november 1861.

När Werner Werin organiserade sitt postkontor i Markaryd, var
poststationen i Traryd redan etablerad. Men den lydde under post-
mästaren i Ljungby och Werin behövde bara ägna sig åt den lokala
verksamheten. Det finns förhållandevis få handlingar i arkiven
som ger någon information om vilka problem som mötte postmästaren
på den nya orten, men uppbördssiffrorna tyder på att han hade me-
ra arbete i Markaryd än han hade haft under åren i Wittsjö.

Genom två eldsvådor blev han nära nog blottställd och han var
hårt prövad redan när han flyttade till Markaryd. Postkontoret i
Wittsjö brann natten till den 6 juni 1862 och knappt tre år sena-
re drabbade samma olycka honom i Markaryd. I arkivet finns ett
dokument, skrivet med darrig handstil den 1 februari 1865, så ly-
dande:

"Ehuru med darrande hand får jag dock tillkännagifva, att i
dag kl 11 fm utbröt Eld i den byggnad min Wärd behodde, så våld-
sam att den inom några ögonblick stod i ljusan låga, och så att
det genast fattade eld uti Posthuset, som ej låg mer än några al-
nar från den byggnad der elden började, så att denna sednare
byggnad, i anseende till den starka blåsten - äfven inom en tim-
me var totalt nedbränd och jag nu för andra gången inom 2 1/2
år stod på bar backe, dock tror jag att alla till Posten hörande
handlingar och bref blefvo räddade, men då jag för en quart se-
dan erhöill tak öfver hufvudet, kan jag ej bestämma hwad som räd-
dats eller förlorats. Då jag hinner sansa mig, skall jag vidare
lemnna rapport om förhållandet".

och inte Markaryd hade flera orsaker. De postföringslinjer som förband poststationerna med varandra och med det äldre nätet berörde inte Markaryd. Dessutom planerades tidigt att postkontoret i Markaryd skulle dras in. Om bakgrunden till detta finns inte mycket att utläsa i handlingarna utöver de låga uppbördssiffrorna.

Postmästare Esselius fick dock en liten känning av den stora reformen med 1874 års ingång. Tre nya poststationer, som inrättades den 1 januari 1874, skulle nämligen utväxla post även med Markaryd. Det gällde poststationerna med namnen Asbo Fagerhult, Rya och Östra Ljungby, vilka underställdes postkontoret i Åby. Det sistnämnda namnet ändrades till Klippan två år senare.

Enligt muntlig tradition i Markaryd är detta "Posthuset". Det ligger vid den plats där lagastigen sannolikt korsade vägen mellan Hässleholm och Halmstad. I huset fanns den poststationslokal, omnämnd nederst på sid 26, som Bror Liljehult fick hyra, när han blev poststationsföreståndare den 1 oktober 1874. Vid renovering av byggnaden i modern tid hittades en mängd postala handlingar instoppade i fodret, av vilka några finns i Markaryds hembygds-museum, medan de övriga förvaras vid Postmuseum i Stockholm.

Ett stöd för teorin att poststationen låg i den röda stugan får man i det faktum att bland handlingarna fanns sådana som hade med Liljehults tjänst som kronofjärdingsman att göra, däribland en skrivelse 1879 från kronolänsmannen i Kylhult om utmätning hos en man i Prästeboda.

Ovisst är däremot var den postkontorslokal låg som Werner Werin lät bygga efter branden 1865. En på sid 26 citerad skrivelse från kommissionslantmätare Peterson talar för att det inte var huset på denna bild.

Degraderad post och ny storhetstid i Markaryd

Indragning var den postala termen för vad som hände med postkontoret i Markaryd den 1 oktober 1874. I realiteten ersattes det med en poststation och postkunderna torde inte ha märkt någon skillnad i servicen. Men de fick en ny postchef.

Det var förresten två om budet. Den 10 augusti skrev poststyrelsen till landshövdingen i Växjö och anhöll att så snart som möjligt få förslag på

"lämplig person, som är villig att från nästkommande oktober månads ingång öfvertaga poststationsföreståndarebefattningen i Markaryd, dertill blifvit anslaget ett årligt arvode af tvåhundra-fyrtio riksdaler".

En spekulant var kommissionslantmätaren Carl Peterson, vilken i en skrivelse den 25 augusti anförde följande:

"Såsom innehafvare af den lokal, uti hvilken postexpeditionen i Markaryd nu finnes, och hvilken lokal är den enda för en sådan anstalt lämplig uti Markaryd, får jag, sedan det kommit till min kännedom att nämnde postexpedition skall indragas den 1 nästkommande oktober och i dess ställe en poststation samtidigt inrättas, härmed äran wördsamt anmäla mig som sökande till poststationsföreståndareplatsen derstädes, om nämligen lönen uppgår till minst trehundra kronor".

Postmästare Esselius visade sig i en skrivelse fyra dagar senare "med största nöje rekommendera honom till tjänstens erhållande". Men i landshövdingens svar på poststyrelsens brev föreslogs "kronofjärdingsmannen Bror P Liljehult, hvilken hvad kronofogden C U Sällberg tillkännagifvit är lämplig och villig att samma befattning mot 240 kronor årligt arvode öfvertaga".

Nu blev poststyrelsen villrådig men fick efter förfrågan besked från landshövdingen att det inte fanns "något att anmärka mot Herr Commissionslandtmätaren C Petersons lämplighet att förestå poststationen i Markaryd".

Nästa steg var att fråga Peterson om han var villig att sänka sina anspråk till 240 kronor om året. Hans svar innehåller flera intressanta uppgifter, varför jag funnit lämpligt att citera det i sin helhet:

"Tillfrågad af Postexpeditören i Markaryd huruvida jag vore sinnad att emot 240 kronor årligen i lön emottaga poststationsföreståndarebefattningen derstädes, har jag, med kännedom om, att ett icke ringa antal bref ingifvas till och utlemnas från postanstalten derstädes, funnit mig dermed icke blifva fullt ersatt för det besvär och det ansvar, som med nämnda befattning äro förenade. Jag anser mig emellertid skyldig att, på samma gång jag wördsamt tackar för det mig gjorda erbjudandet, dels tillkännagifva att jag fortfarande är willig att emot 300 kronor årlig lön emottaga befattningen i fråga och dels att fästa Kongl. Styrelsens uppmärksamhet på följande omständigheter:

Kronofjerdingsmannen Liljehults bostad - ett litet torpställe - är belägen i en by vid namn Ulfvaryd och bestämdt olämplig till poststation.

Den enda lokal i Markaryd, som Liljehult möjligen kan (dock äfven detta osannolikt) få hyra, är en mörk, ett enskildt beläget ställe tillhörig drängstuga på 600 å 700 alnars afstånd från den korsväg, vid hvilken nuvarande posthuset finnes, och hvilken korsväg är den mest trafikerade punkt inom Markaryds församling. Icke nog dermed: en blifvande entreprenör på postens befordran ifrån Markaryd måste ovilkorligen fordra högre lega, om han skall inställa sig med skjutsen på något annat ställe, än wid ifrågasvarande korsväg, hvarifrån postens ankomst, ware sig från ena eller andra hållet, är iögonenfallande och hvarest jemväl finnes gästgivarergård med tillhörande hållstall, fördelar, hvilka alldeles saknas wid nämnda drängstuga, men hvilka under den ruskiga och kalla årstiden äro för den skjutsande och hans hästar af stort värde.

Då det hus, uti hvilket postexpeditionen nu finnes, och hvilket af mig efter Postexpeditören Esselius' afflyttning disponeras, af framlidne postexpeditören Werin uppfördes, efter honom i en hyrd lokal ågången eldswåda, erhöill han af flera inom Markaryds församling boende personer bidrag till uppförande deraf, på det att expeditionen måtte kunna förläggas på den dertill mest lämpliga punkt inom församlingen".

Postmästare Esselius kompletterade Petersons skrivelse med en upplysning till poststyrelsen om att kronofjerdingsman Liljehult "i den händelse han blifver förordnad till poststationsföreståndare härstädes, har erhållit löfte om att få hyra en, enligt min åsigt, lika lämplig lokal som den nu varande för postanstalten, hvidan några serskilda utgifter för postverket härigenom ej kan ifrågakomma".

I ett tillägg uppgav han att avståndet från den lägenhet som Liljehult skulle hyra, var omkring 150 alnar till gästgivarergården, medan avståndet från Petersons lägenhet var omkring 200 alnar. Poststyrelsen gick på det billigaste alternativet, och den 4 oktober skickade tf postmästare Philip Palme i Ljungby det under tecknade kontraktet med Liljehult vidare till poststyrelsen.

Bror Liljehult efterträdde den 1 februari 1881 av kronofjerdingsmannen Johan Jacob Liljehult som poststationsföreståndare i

Markaryd. Fem år senare finner vi handlanden P R Lindén på samma befattning och från den 1 oktober 1891 tillträdde Hilma Ternström.

Mindre än ett år senare blev det en ny ändring. Järnvägen från Hässleholm var nu färdig att tas i bruk fram till Markaryd och poststationen förenades med järnvägen. I poststyrelsens cirkulär angavs att poststationen i Markaryd drogs in samtidigt som en poststation inrättades i järnvägsstationen den 24 juli 1892. I praktiken gick det till så att inventarierna flyttades över till den nya lokalen. Någon anledning att t ex tillverka en ny datumstämpel fanns inte.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1892. CIRKULÄR. NR XXXIII.

73.

Kungörelse,

angående dels öppnande af poststationer, dels indragning af dylik.

Den 24 innevarande månad öppnas poststation vid hvardera af de å jernvägslinien *Hässleholm—Vittsjö—Markaryd* belägna trafikstationerna *Emmaljunga* inom Kristianstads län och *Markaryd* inom Kronobergs län. Samtidigt indrages deremot den nuvarande poststationen *Markaryd*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 20 juli 1892.

De s k förenade poststationsföreståndarnas arvoden var reglerade efter ett visst system. För stinsen i Markaryd, Nils Håkan Waldau, var detta belopp från början 300 kronor om året, men redan den 3 april 1893 begärde han löneförhöjning genom ett brev till poststyrelsen. Däri hemställde han att avlöningen skulle få utgå efter högsta lönegraden, d v s 600 kronor om året. Förutom utväxling av post med postkontoret i Hässleholm och postkupéerna med nummer 2, 10, 13 och 32 expedierades kærpost till Traryd fem gånger i veckan. Det tog litet tid för postinspektionen i Malmö att handlägga ärendet och Waldau gjorde sig påmint i två nya skrivelser, den 4 juni och den 20 september. När postinspektör Melander i Malmö återställde ärendet till poststyrelsen den 23 november 1893, framhöll han bland annat den "stadigt fortgående höjningen af frimärkesåtgången" och föreslog att arvodet skulle höjas från 300 till 360 kronor om året. Detta biföll poststyrelsen.

Den följande allmänna regleringen av poststationsföreståndarnas arvoden vid de förenade stationerna medförde för Waldaus del att han från den 1 januari 1896 fick 480 kronor om året, men han tyckte sig fortfarande vara underbetald och begärde den 18 april 1898 att få 50 kronor i månaden i stället för 40. Han anförde bl a:

"Enda orsaken hvarför ej lönen i närvarande stund utgår med detta belopp är ju att Markaryds poststation - jernvägsstation - ej öppnades förr än 24 juli 1892 i stället för den 1st januari samma år, då jag ju enligt senaste regleringen skulle egt rätt uppbära kr 50 i arfvode".

Postinspektör Melander tillstyrkte och från den 1 april 1898 fick Waldau den högre lönen. En förskingringshistoria vid jernvägsstationen i Vittsjö medförde att Waldau efter ett förordnande där flyttade dit för gott. Han efterträddes av Enoch Gustaf W Mauritzson. Dennes första skrivelse till poststyrelsen är daterad den 24 januari 1901 och avser transportproblemen. Han skildrade arbetet på följande sätt:

"Hvad som i hög grad försvårar posttransporten å härvarande station, är det förhållandet, att två stationer finnes. Inträffar då, att 3 å 4 tåg samtidigt äro inne och post skall vexas demellan finnes ej möjlighet medhinna detsamma. Sjelf är jag upptagen med tågtjensten ute på bangården och jernvägens biträde fullt upptagna med hvar sina jernvägsöromål. Skall då insatslådor bytas, tidningsväskor tömmas, posten uppsorteras till de olika lägenheterna och utbäras till desamma och så under tiden tåg anländer med postkupéexpedition, fordras det, der ej postiljon medföljer, att man skall vara tillreds genast byta post, då ofta uppehållet är blott 1 å 2 minuter. Att allt detta skall kunna skötas på samma gång raskt och säkert förutsätter, att ovillkorligen ett biträde måste anskaffas".

Även denna gång tillstyrkte postinspektör Melander framställningen och ett särskilt transportanslag på 25 kronor i månaden anvisades.

Från den period som posten i Markaryd var förenad med jernvägsstationen på linjen Veinge - Hässleholm vill jag slutligen nämna ännu ett personskifte. I juni 1905 blev Nils Håkan Waldau åter stins i Markaryd, medan Enoch Mauritzson förflyttades till Vittsjö station, där Waldau hade tjänstgjort efter sin första period i Markaryd. Sedan Markaryd blivit jernvägsknutpunkt hade rörelsen ökat så mycket att Markaryds station var större och viktigare än den i Vittsjö.

Detta påverkade i sin tur poströrelsen och Markaryd skulle nu gå en ny storhetstid i möte, postalt sett. När det var aktuellt

Ovan Markaryds västra station
och nedan Markaryds östra station omkring 1910.

år 1906 för poststyrelsen att hos regeringen begära att få inrätta nya postkontor, infordrades uppgifter från de olika postinspektionerna om vilka poststationer som i första hand borde komma i fråga. För södra postdistriktet var därvid poststationerna i Markaryd och Skurup i blickpunkten. Den sistnämnda platsen kom inte i fråga förrän vid en senare tidpunkt, delvis beroende på följande uttalande av postinspektören:

"Då platsen emellertid icke utgör någon järnvägsknut, skulle inrättande af postkontor därstädes föranledas nästan uteslutande af det lokala behovet. Härvid torde böra nämnas, dels att, så vidt postinspektionen erfarit, poststationen skötes synnerligen väl af järnvägsstationens föreståndare, dels ock att denne i skrivelse, som den 21 januari 1905 härifrån insändts till Kungl. Generalpoststyrelsen, anhållit om förhöjning af arvode och biträdesanslag".

Markaryd låg bättre till. Postinspektören framhöll att dess postanstalt varit fullständig till den 1 oktober 1874, då den ändrades till poststation, och tillade följande:

"Numera utgör Markaryd knutpunkt för järnvägslinjerna Veinge-Hessleholm och Vernamo - Åstorp. Afståndet till närmaste postkontor utgör: till Ljungby 50 km, till Laholm 41 km, till Åstorp 58 km och till Hessleholm 37 km. De långa afstånden mellan nämnda postkontor inbördes (det längsta 108 och det kortaste 78 km) göra det synnerligen lämpligt att i järnvägslinjernas skärningspunkt, Markaryd, inrätta postkontor i och för förmedling af vissa grenar af postväsendet vid Markaryd närbelägna poststationer å alla fyra järnvägssträckorna. Jämväl med hänsyn till den lokala trafiken är Markaryd en bland de mera betydande poststationerna inom distriktet".

I en skrivelse till regeringen den 29 maj 1906 redovisade poststyrelsen de olika distriktens behov och den 6 juli undertecknade Oscar II ett beslut om att postkontor skulle inrättas i Insjön, Krylbo, Kumla, Limmared, Markaryd och Stenungsund.

I Markaryd inträffade förändringen den 1 december 1906. När det gällde frågan om vilka poststationer som skulle lyda under de nya postkontoren följde poststyrelsen postinspektionernas förslag. Postkontoret i Markaryd fick sig underställt elva poststationer. Dessa lydde vid övergången under fyra olika postmästare, nämligen de i Hässleholm, Laholm, Ljungby och Åstorp.

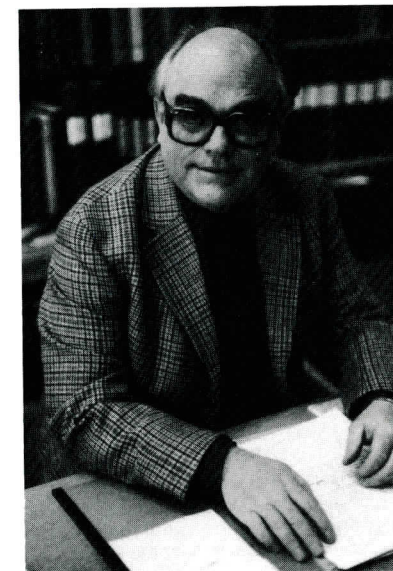
Från Hässleholmsområdet tillfördes poststationerna i Axhult, Timsfors, Strömsnäsbruk och Emmaljunga, från Ljungbyområdet poststationerna i Traryd och Hinneryd, från Laholmsområdet de i Råstorp och Majenfors och från Åstorpsområdet de i Yxenhult, Asbo

Fagerhult och Vårsjö. Poststationen i Traryd hade under en period dessförinnan lytt under postmästaren i Hässleholm.

Förändringarna i poststationernas tillhörighet redovisas i de följande avsnitten om de enskilda poststationerna i Sunnerbo.

Den förste postmästaren i Markaryd efter upphöjelsen blev Axel Hult. Han blev senare befordrad till postmästare i Ljungby. Sedan dess har följande chefer suttit på postmästarestolen i Markaryd:

Robert Herman Emanuel Olin	1913-1918
Enoch Svedberg	1918-1926
Gustav Wilhelm Sundevall	1926-1929
Sven Arvid Nyberg	1929-1935
Karl Richard André	1935-1938
Johan August Mattsson	1938-1941
Olof Malte Jörstad	1941-1944
Fritz Sigfrid Wiede	1944-1947
Sture Ferdinand Sundberg	1947-1956
Karl-Axel Bokström	1956-1960
Hans Bertil Holmström	1960-

Postmästare Hans Holmström

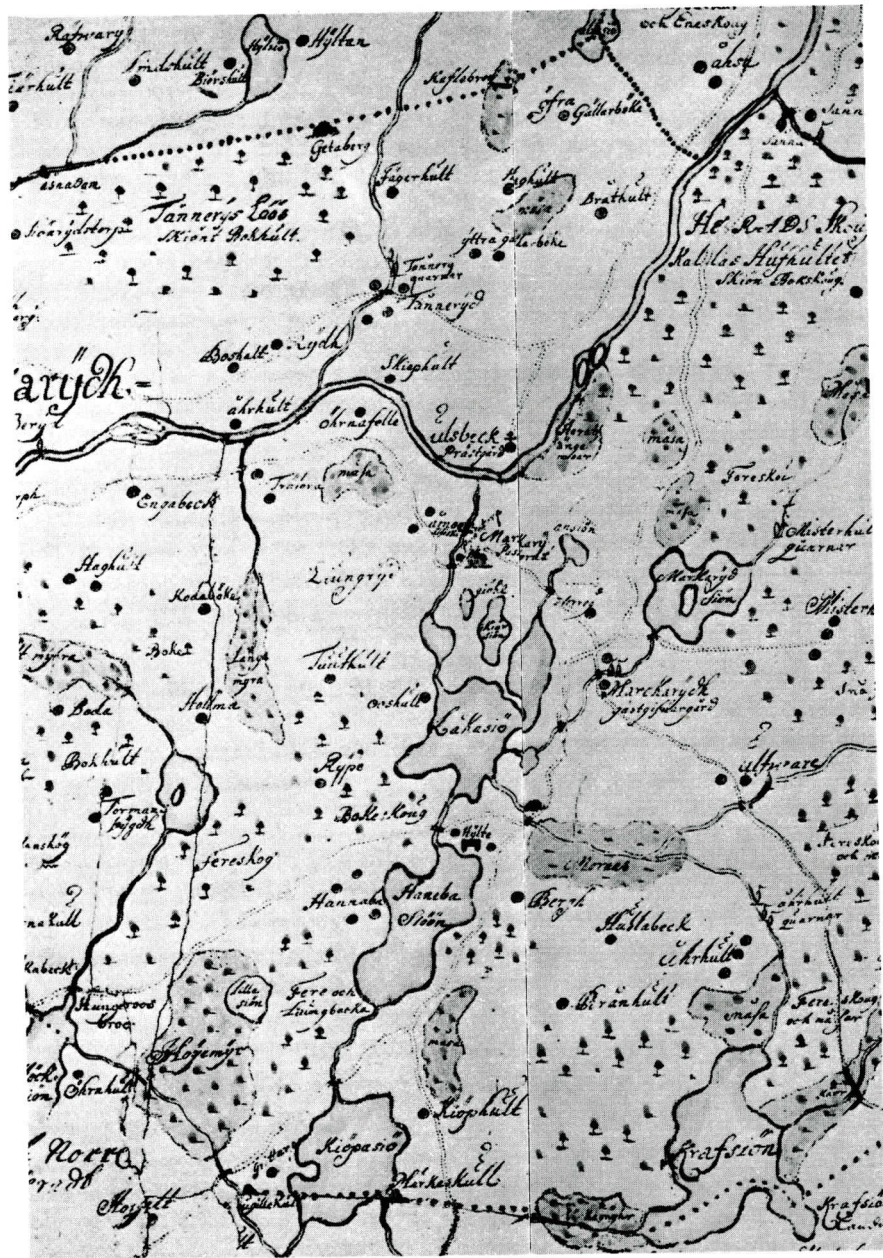
Från Hrn Postmästaren m. m. C. A. Esselius, Hüssleholm.

Vid upprärande af den statistiska berättelsen för åren 1871-1875, som under löppet af innevarande år skedd af Kongens Befallningshafande till Konge Maj:ts afgifna, har i fråga om Befolkningens intellektuella utveckling Kongens Befallningshafande ansett nödigt ega kännedom jemväl om tidningeläsningen inom länst; Ork som å Postkontor ombesörjes fremmunition å tidningar och tidsskrifter, hvilka utlemnas såväl från Postkontoret som från de under Kontoret lydande Poststationer, för Landshöfdings-Embietet hämed anmoda Hrn Postmästaren att meddela vil för de i nästkommande Juli hit insända affgift å de fremmunionsde svenska tidningar och tidsskrifter jemte antalet af hvar af dem, som under år 1875 utlemnats från Hüssleholms Postkontor underlydande Poststationerna i Markaryd och Traryd. Vexjö Landkansli den 16 Maj 1876.

På Landshöfdings-Embietets vägnar:

M. Craugant *M. A. M.*

Postmästaren i Hüssleholm hade vid sekelskiftet precis som efter 1970-talets omorganisation Markaryds- och Trarydsområdena inom sitt revir och måste i olika angelägenheter korrespondera med två länsstyrelser. Här återges ett brev från Växjö den 16 maj 1876. Resultatet av postmästarens undersökning med anledning av brevet återfinns i sammandrag på sid 35.

1685 års karta över Markaryds socken (del av A Rohmans karta över Sunnerbo härad ur Kungl Lantmäteristyrelsens arkiv). Norr om Markaryd vid Sänna börjar Lagastigen vika av österut från ån och träffar Halmstad-Kristianstad-vägen vid Markaryds gästgivar-gård, då Södergård.

Hjalmar Thorsjö, märkesman i Posten

En av Markaryds posttjänstemän förtjänar att få en särskild hyllning. Det är Hjalmar Thorsjö som har fått sitt namn inskrivet i småländsk kulturhistoria för oegennyttigt arbete. På hans och Carl Graneskogs initiativ bildades Markaryds hembygdsförening år 1922 och under åren 1925-1948 var Thorsjö dess ordförande.

I berättelsen "Den goda tiden kom till sist" har Thorsjö lämnat eftervärlden en verklighetsnära skildring av hur det var att arbeta i postverket. Den ligger delvis till grund för denna och närmast följande sidor.

Hjalmar Thorsjö föddes den 21 augusti 1879 i Nöbbele i Östra Torsås församling. Fadern var lantbrukare och arbetade dessutom som träskomakare på vintern. Han dog när Hjalmar var åtta år och fattigdomen i hemmet blev mycket stor. Sju av Hjalmars nio syskon emigrerade till Amerika.

Redan vid sex års ålder var Hjalmar tvungen att börja bidra till familjens livsuppehälle. Alla i hemmet hjälptes åt att göra askar för tändsticksfabriken i Växjö. Det fysiskt tröttande och psykiskt deprimerande arbetet hämmade Hjalmars utveckling. Han måste ofta be sig fri en vecka då och då från skolan för att vara hemma och göra tändsticksaskar, när maten var slut och pengar behövdes till familjens uppehälle.

Musiken blev en av Hjalmars räddningsplankor. Han kunde efter gehör återge melodier och visor som spelades och sjöngs i hans hemtrakt. Det gjorde han bland annat genom ett munspel som han fått av en äldre bror. Modern kände till många gamla visor och sjöng psalmer på äldre tids manér.

Munspelet blev grunden till Hjalmars senare utveckling i musikaliskt avseende. Det skänkte honom livsglädje, liksom hans flitiga deltagande i körsång. Därtill gav musicerandet honom, när han som mest behövde den, en liten slant.

Thorsjö kom i lära hos en skomakarmästare i Tegnaby, där han måste ta till munspelet för att få hjälp att överleva. Så dåliga var hans villkor. Han stod ofta för musiken vid logdanser och andra tillfällen, när ungdom samlades för att roa sig. I Tegnaby lärde han känna en skicklig violinist, kallad Spel-Johannes, som gav honom de första grunderna i fiolens användning.

Under gesälltiden vaknade Thorsjö's intresse för forskning i äldre generationers liv. På vintrarna samlades gubbar och gummor kring skomakartavlan, när deras dagsarbeten var slut. Då berättades historier från århundraden tillbaka om folket i bygden och skrock om spöken och troll. Bönderna tyckte bäst om sådana historier som gick ut på att prästen lurade fan eller att bonden kunde lura länsman.

I hembyn fanns ingen som höll tidning, men i Tegnaby brukade två eller tre bönder slå sig ihop om en prenumeration. Från sin ungdoms läsning i Smålandsposten mindes Thorsjö särskild "Sigurds Kaleidoskop" och den då ofta förekommande polemiken. Den eggade läsarna så mycket att de glupskt kastade sig över varje nytt nummer.

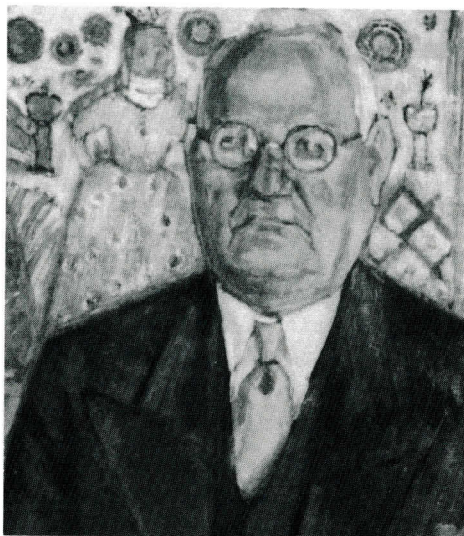
Smålandsposten var tidigt en av de mest framgångsrika tidningarna även i södra Sunnerbo och området dominerades av dess veckoblad i vad gäller antalet abonnemang. Sammanställningen nedan visar antalet prenumeranter 1895 på olika tidningar i Traryd och Markaryd.

TIDNING SABONNEMANG 1895

Tidningens namn	Antal prenumeranter	
	Markaryd	Traryd
Aftonbladet, veckouplagan	79	29
Allers Familj Journal	8	2
Annonsblad till tidskrift för lantmän	7	16
Kristianstadsbladets veckouplaga	9	2
Skånes Annonsblad	26	
Skånes Missionsblad	8	2
Skånska Dagbladet	18	4
Smålandsposten	12	6
Smålandspostens Veckoblad	129	94
Svenska Posten	9	
Svensken	7	3
Triumf	21	7
Vårt Land, veckouplagan	10	3
70 andra tidningar	142	
39 andra tidningar		67
Summa	485	235

Ett porträtt av Hjalmar Thorsjö finns i Markaryds förvaltningsbyggnad.

Efter fyra år i Tegnaby hamnade Hjalmar Thorsjö i Alvesta. Där hade han tillfälle att öka sitt kunnande på violin, ett instrument, som blev hans vän för livet. Det var förresten det enda av hans tillhörigheter som räddades vid en brand i Alvesta 1896. Men han spände över mycket mer än musiken. Under ett halvår i arbete hos en skomakarmästare i Hovmantorp lärde han sig t ex dövstumsspråket och kunde därigenom förmedla kontakt mellan folket i Hovmantorp och skomakarmästaren, gesällen och lärpojken.

Många äventyr och strapatser, även i utlandet, fick Hjalmar Thorsjö uppleva, innan han blev extra brevbärare i Malmö 1902. Hans längtan till hemprovinsen var stor och tio år senare lyckades han få en ledig plats vid posten i Markaryd. Det var sista söndagen i januari 1912 som han satte sig på tåget från Malmö tillsammans med sin hustru och det första barnet, inte ens två veckor gammalt.

Det var 30 grader kallt i Markaryd och någon bostad fanns inte ordnad i förväg. Men hos en bekant från Malmö blev familjen inhytt till en början. Innan en beboelig lägenhet kunde hyras fick familjen flytta tre gånger.

Om tjänstgöringsförhållandena på postkontoret berättar Hjalmar bl a följande:

"Postkontoret bestod av en kall tvårumslägenhet, varav ett rum disponerades av postmästaren. Hela poströrelsen var hopträngd i ett litet rum. Ett 50-tal boxar, stora som ett fyrkantigt litermått, satt inmurade i väggen. Här uppsorterade jag posten sedan ankommande breven stämplats. Det fanns också fack för hämtare. Utlämningen hade postexpeditören hand om. Eftersom postområdet var stort och endast 2 lantbrevbärare gick sin enkeltur 2 gånger i veckan blev hämtningen mycket omfattande.

Som postkontoret låg ganska långt från de båda järnvägsstationerna blev transporten olidlig, ty jag måste bära det hela: säckar, påsar, paketsäckar, lösgående paket och transiterande post. Jag nödgades snart anskaffa cykel för transporten. Kärra fanns ej. Även kälke måste jag anskaffa på egen bekostnad. Vid inspektion å postkontoret av överkontrollör Döss påpekade jag förhållandet. Han förstod genast att det låg illa till och föreslog postmästaren att rekvirera cykel eller också utverka betalning till mig med 2 kr per månad. Men nej. Flera postmästare tjänstgjorde under flera år framåt - men ingenting ändrades i berörda avseenden, ty de intresserade sig ej så mycket för saken att de ens följde transportens gång".

Hjalmar Thorsjö var så härdad att han inte klagade i onödan, och i sin egen berättelse har han nog inte svartmålat tillräckligt om de förhållanden som rådde och om den distans som till och med på det lilla postkontoret i Markaryd kunde råda mellan chef och arbetare. Jag har upplevt något i den vägen under några månaders vikariat i Åseda på 1940-talet och erinrar mig hur befriad jag kände mig, när jag en dag fick order att lämna deportationsorten och den föga samarbetsvillige chefen med Emil i förnamn.

I denna byggnad låg Markaryds postkontor under Thorsjö's tid.

I arkivet har jag funnit flera handlingar som tyder på att några postmästare behandlade Thorsjö mycket illa. En av dem fick så småningom en tillrättavisning av postdirektör Thormark, vilken jag citerar som ett exempel:

"Postdirektionen har av utredningen rörande postvaktmästaren Thorsjös beteende i eldningsfrågan funnit, att Postmästaren icke förfarit med tillbörlig förtänksamhet, då Postmästaren förlagt eldningen till en onödigt tidig timme. Därjämte har Postmästaren icke handlat i enlighet med postdirektionens önskan i frågan om sabbatsledighet för Thorsjö den 17 dennes.

Postdirektionen förväntar, att Postmästaren hädanefter skall söka leda postkontorets skötsel på sådant sätt, att postdirektionen, korrespondenterna och personalen vid postkontoret icke skola få någon befogad anledning till anmärkning."

Till slut fick Hjalmar uppleva bättre förhållanden. Härom berättar han följande som avser år 1935:

"Enny tid inbröt här först då André blev postmästare i Markaryd. Aldrig kunde jag tro att en sådan revolution till det bättre kunde försiggå till förmån både för personal och allmänhet. Han följde arbetet i detalj, förstod det och lade omedelbart allt till rätta. Han var ej rädd för att rekvirera vad som kunde vara förmånligt i arbetet. För min del fick jag kärra vid perrongerna, trehjuling för transport till postkontoret samt kälke".

- POLSKA -

Hjalmar Thorsjö lärde sig denna polska på gehör under uppväxttiden i Ö.Torsås

Hjalmar Thorsjö fick aldrig uppleva något överdåd, men han hade det bättre på äldre dagar och var alltid nöjd med sin lott. Hans musik- och hembygdsintresse kom som en räddande ängel i stunder av depression och nöd.

Han fick så småningom tid att teckna ner ur minnet några av de melodier som Spel-Johannes hade lärt honom i Tegnaby. Men inte bara egna barndomsminnen tonades fram utan även äldre musik som andra kunde återge. Han kom i kontakt med en mycket gammal man, Lars Persson i Tuthult, som dog vid 95 års ålder. Denne blåste långlur och i hans repertoar återfanns en låt med denna primitiva text, som Thorsjö skrev ned bland många andra:

Släpp nu ut ditt fä,
släpp nu ut ditt bä,
kör ut dina söor,
kör ut dina söor,
höre du dä?

Titta te, titta te ditt fä,
säg mig vad klockan ä,
ja, ja, kan jag så,
ett två tre,
tack, tack, tack.

Det är tveksamt hur den ursprungliga visdiktaren har tänkt sig texten och generationers arv har kanske ändrat orden när minnet svikit. Men troligt är att själva musiken ännu på Lars Perssons tid stämde överens med originalkompositionen.

Det är en gåta hur Hjalmar Thorsjö förutom sitt postala arbete kunde hinna så mycket. Han offrade det mesta av sin fritid för att söka reda på och ordna objekt till hembygdsmuseet, däribland sådana med postal anknytning. Ändå blev det fritid över till att arrangera spelmansstämmor och musiktävlingar. Genom att varje år bidra till att säkerställa välbesökta hembygdsfester löste han också hembygdsföreningens ekonomiska problem.

Det småländska kulturlivet led en stor förlust vid Hjalmar Thorsjös bortgång den 16 augusti 1960. Resultatet av hans osjälviska arbete minner kommande generationer om en sällsynt personlighet.

Traryd

Den 9 mars 1860 bemyndigade regeringen generalpoststyrelsen att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag af poststationer, hvilka äro ämnade att, såsom speditjonskontor, för mera aflägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

Innan detta beslut trädde i kraft fanns det bara 175 postkontor ("fullständiga postanstalter") och 21 s k postuppsyningsmansplatser. Man skilde på postkontor och postexpedition, men i verkligheten hade dessa båda serviceställen samma funktion. Föreståndarna för postexpeditionerna kallades postexpeditörer, och deras lönemässigt sett högre kolleger var postmästare, postinspektorer eller till och med kommissarier. En gemensam beteckning i cirku-lärskrivelser var "postförvaltare".

I äldre handlingar finner man beteckningen poststation för postuppsyningsmansplatserna. Dessa, som aldrig översteg 21 till antalet, avvecklades efter hand som "riktiga" poststationer blev inrättade. De nya kom till i långsam takt - bara 43 under premiäråret 1861 - däribland Kronobergs läns första, nämligen den i Traryd.

Bakgrunden finner vi i en skrivelse undertecknad av landshövding Carl Mörner den 23 maj 1861, i vilken det framhålls att en poststation i Traryd skulle vara till stor nytta för de omgivande orterna. Skrivelsen slutar med förslaget

"att f d Krono Länsmannen C. G. Hultstein i Skafta, som bor nära intill Traheryd's gästgifvaregård samt är en medelålders man, särdeles ordentlig, vederhäftig och van vid expeditionsgörömmål, måtte varda till föreståndare för ifrågavarande poststation af Kongl. General-Post Styrelsen förordnad, helst han anmält sig vara benägen att slikt förordnande emottaga samt han lång tid varit i statens tjänst, utan att han likväl, då han sjelf begärde afsked från sin innehavande Krono Länsmanstjänst var till pensionsåtnjutande berättigad".

Den nya poststationen lydde under postmästaren i Ljungby och utväxlade post med Ljungby och Helsingborg. Posten skickades med den s k snällpostlinjen mellan Värnamo och Helsingborg. Hultsteins

Den 1 månadstuden
de ställen konuna nya
poststationer att öppnas
vid egendomen Thern
och Punners socken,
Skivinslöfs härad
och Skivinslöfs län;

Den blivande generalpostdirektören Wilhelm Roos skrev konceptet till beslutet om bl a poststationen i Traryd

vid Traheryd's gäst
gifvaregård i Traheryd's
socken, Punners hä-
rad och Kronobergs
län, samt

årslön var 150 kronor, men den 1 februari 1865 framhöll han i en skrivelse till generalpoststyrelsen att antalet postutväxlingar hade ökat och hans arbetsuppgifter i takt med dem. Posterna hade "blifvit ökade till sex stycken, hvilka anlända och afgå antingen om aftonen eller tidigt på morgnarna, således nattposter och följaktligen besvärligare än de som passera om dagarna vid Stationerne Skillingaryd och Örskelljunga".

I fortsättningen av skrivelsen säger sig Hultstein vara tacksam för den tillökning i årslönen på 50 riksdaler som han fick den 1 januari 1864, fast den i ringa mån motsvarade ökad arbetsinsats "synnerligast som någon ersättning för hushyra, skrifmaterialier och ljus m m ej erhålles, oberäknadt väglängd af 78 mil årligen som jag måste färdas emellan mitt hemvist och Poststationen för ofvannämnde befattnings bestridande".

Skrivelsen utmynnade i en anhållan om en ytterligare löneförhöjning med 100 riksdaler. Utan särskild kommentar överlämnade t f postmästare Dahlén i Ljungby ansökan till poststyrelsens prövning.

Beslutet var negativt för Hultstein, men den 18 oktober 1865 fattade han åter pennan och försökte med ett nytt förslag att lösa sina problem med samtidig önskan om löneförhöjning:

"Med anledning deraf, och som det rumå Traheryds Gästgivarergård jag hittills begagnat ej numera upplåtes åt mig utan förhöjning i hyran jemte vedbrand, tillsammans sina 45 Rdr Rmt, utom sängkläder och möbler; hvartill kommer att rummet är så illa förvaradt att jag med svårighet och utan att blottställa hälsan altför mycket derstädes (ej) kan bo öfver instundande vinter och enär plats ej finnes för mig att hyra på annat ställe, har jag betingat mig ett rum i torpet Vakten under Traheryd, ungefärl: 3 å 400 alnar från nämnde Gästgivarergård invid Landsvägen å Markaryd och således ej medförande någon omväg för posternas gång; anhållande jag fördenskull ödmjukast att få förflytta Poststationen från Traheryd Gästgivarergård till sistnämnde ställe; hvarest skjutsombytet äfven torde blifva, och som Poststationen Traheryd i anseende till posternas ankomst och afgang om aftnar och nätter sex gånger i hvarje vecka, är på linien emellan Jönköping och Helsingborg den besvärligaste att förestå synnerligast som min bostad är belägen så aflägsen att jag ej kan hoppas få Poststationen dit förflyttad, eller 1/8-dels mil i väster från Traheryds Gästgivarergård; anhåller jag allerödmjukast att Kongl. General Poststyrelsen höggunstigt täcktes fästa afseende vid min ansökan om förhöjningen i arfvodet eller lönen".

Postmästaren i Ljungby tillstyrkte "ansökningen i hvad den rörer Stationens förflyttning" men kommenterade inte önskan om löneförhöjning. Poststyrelsen skrev den 30 oktober till landshövdingen och fick svaret att

"poststationens förflyttande till det omkring 1/16 mil därifrån och invid landsvägen belägna torpet Vakten för ortens correspondens ej medför någon synnerlig olägenhet".

Tyvär råkade Hultstein strax därefter in i andra svårigheter och blev av rådhusrätten i Växjö den 5 maj 1866 dömd till ansvar "för begagnande af falska handlingar". Landshövdingen anmälde då att om domen skulle föranleda att Hultstein skildes från sin befattning, vore hans förslag att Charlotta Paulin skulle bli den

nya föreståndaren, detta på rekommendation av t f postmästaren C W Björck i Ljungby.

Här bör kanske inflikas att de olika namn som förekommer på postmästarna vid det överordnade postkontoret i Ljungby hänger samman med de långa ledigheter som den ordinarie tjänsteinnehavaren Gustaf Mauritz Adlerstam (1836 - 1875) åtnjöt. Vikarierna satt inte långa perioder på stolen. För den sistnämnde Björcks del blev det ett brått slut genom att han omkom "genom vådlig händelse" den 15 februari 1867. Bland vikarierna i Ljungby kan nämnas Zachau, Hammar, Dahlgren, Schenk, Wahrgren, Blomgren, Dahlén, Björck och Palme. Med den sistnämnde inträdde en stabilisering och efter åtta års förordnande blev han ordinarie postmästare.

Poststyrelsen beslöt skilja Hultstein från befattningen som poststationsföreståndare i Traryd och fröken Paulin övertog den. Hembygdsforskare kan möjligen genom studium av handlingarna bilda sig en uppfattning om rättvisa begicks, men Hultstein ansåg

Till huset längst till höger i bilden flyttades Traryds gästgivarergård 1861. Där hyrde Hultstein lokal för poststationen, den första i Kronobergs län. I hela landet fanns dessförinnan bara 38 poststationer förutom 48 postexpeditioner samt 127 postkontor, de sistnämnda med chefer tillsatta på kunglig fullmakt.

det vara fråga om ett justitiemord. I en lång inlaga den 21 november 1867 till poststyrelsen försökte han få ändring i beslutet om avsked. Däri redovisade han litet av sin bakgrund och erinrade om att när han sökte befattningen som poststationsföreståndare skedde det

"på mina forndne förmäns gunstbevågne förord erhöill samt tillträdde densamma den 1 okt 1861, från hvilken tid jag bestridt nämnda syssla, mig veterligt utan anmärkning, till den 11 augusti sistlidet år, då jag helt plötsligt öfverraskades med Kongl. General Poststyrelsens afsked och skiljande från Postverket tjenst, jemte befallning från dåvarande tf postmästaren Björk i Ljungby att genast inventera från mig alla till denna befattning hörande handlingar och effekter till en Mamsell vid namn Charlott Paulin.

Denna förrättning försiggick genast eller nämnde dag i närvaro af Postmästaren Adlerstam från Ljungby och Länsmannen i orten som hade infunnit sig och med sitt namn undertecknade inventeringsprotokollet.

Såsom grund för detta hastiga afsked återopades Konungens Befallningshafvandes i Växjö anmälan till Kongl. General Poststyrelsen att jag i en rättegång med en Kapten E Cavalli, enligt Vexiö Rådstufvu Rätts Utslag (hvaröfver jag i laga ordning anfört besvär) oskyldigt och enligt mitt förmenande på mindre än half bevisning; enär vittnet v. Korporal Löfgren är tjenstgörande vid Kapten Cavallis kompani och således honom nära beroende, blifvit dömd, för det jag dristat mig genom stämning å honom yrka ansvar för en å mig gjord orättvis beskylning, till 2ne månaders straffarbete jemte en del ersättningar.

Detta enligt min åsigt allt för hårdt fällda Utslag, hvilket, såsom förut är nämndt, ej vunnit laga kraft, såsom i Kongl. Hof-Rätten öfverklagadt, har således varit orsaken dertill att jag så oförmodadt och utan att i ringaste möhn kunna komma i tillfälle att genom svaromål ådagalägga min oskuld blifvit beröfvad, medelst skiljandet från nämnde lilla befattning, den lilla inkomst och sysselsättning, som jag hoppats och förmodat fortfarande under min långt framskridna ålder, 57 1/2 år, skolat få bibehålla, men det hade annorlunda beslutadt. Jag såsom varande en ringa person i samhället med hustru och fyra oförsörjda barn skulle genom lömskt handlingssätt blifva ett offer för hämdlystnaden och afvunden.

Häraf finner Kongl. General Poststyrelsen säkerligen, enligt mitt förmenande, sin alltför hastigt vidtagna embetsåtgärd för mitt afskedande från Poststationsbefattningen i Traheryd, härledande sig troligen frånen af tf Postmästare Björk insänd alltför ofullständig anmälan till Kongl. General Poststyrelsen; hvilken äfven bordt få kännedom derom, att den hårda domen från Vexiö Rådstufvu Rätt, hvarest ett litet och ej illamenande fel blifvit förvandladt till ett stort brott vid betraktande af ådömde straffet, ej vunnit laga kraft, utan af mig blifvit öfverklagadt i Kongl. Hof Rätten, då Kongl. General Poststyrelsen troligen endast ansett sig befogad suspendera mig tills Höglöfl. Kongl. Hof Rätten meddelat sin dom i målet; hvaremot jag ej kunnat hafva något att anmärka.

Genom Kongl. Hof Rättens dom beviljades mig rättighet att med Värjemålsed ådagalägga min oskuld, med som jag ej, såsom oskyldig till den mig vid nämnde Rådstufve Rätt ådömda förseelsen med

sagde Dom fann mig nöjd, och hoppades på grund deraf hos Kongl. Majestät vinna befrielse från målet, anförde jag underdåniga besvär hos Kongl. Majestät, som endast i en ringa del ändrade Kongl Hof Rättens Utslag.

Sedan jag med lugnt samvete fullgjort Kongl Majestäts Dom medelst Värjemålsedens afläggande inför Vexiö Rådstufvu Rätt, enligt allerödmjukast närslutne bestyrkte afskrift, och således blifvit befriad eller frikänd från detta mål, som vid sistnämnde underdomstol undergått en så egen behandling; hvarvid Kongl. General Post Styrelsen ganska lätt inser huru oskyldigt jag blifvit bedömd; anhåller jag allerödmjukast att Kongl. General Poststyrelsen behagade gunstbenäget meddela mig rättighet att återfå den af mig under nära fem års tid, mig veterligt, utan klander bestridda Poststationsbefattningen vid Traheryd, och en annan slik Postbefattning i stället lemnas Mamsell Paulin, som utan ekonomiskt hinder kan mottaga platsen å hvilket ställe som framdeles kan yppa sig och henne anvisas."

Höf Kongl. General Post Styrelsen!

*1866 den 10 juli samma ord. up. skrif. till
poststyrelsen i Ljungby d. j. v.*

*Med utredning af Kongl. Styrelsens skrivelse den 7
september till öfvermannen härskas Rådhus Rådhus
här i staden tillag af den 8 september till styrelsen
poststyrelsens föreståndaren i Traheryd E. J. Hultsteins
skrifvit dömd till ansvar för begagnande af falska
handlingar, och på Konungens Befallningshafvandes,
för den handling Kongl. Styrelsen skulle finna omöjlig
därigenom försäkra Hultsteins skrifvande från för
förelidande befattningen vid Traheryd poststyrelsen,
enlighet med H. Poststyrelsens i Ljungby nedlagde
intyg, för sig Mamsell Charlotta Paulin en nämnde
de befattning bestridda. Utslag i Rådhus Rådhus den
11 juli 1866.*

Charlotta Paulin

Landshövdingen i Växjö förordade Charlotte Paulin "för den händelse Kongl. Styrelsen skulle finna omständigheterna föranleda Hultsteins skiljande från föreståndarebefattningen".

Jag har ägnat stort utrymme åt detta ärende därför att det hör till de mera sällsynta akterna i postarkiven. Måhända initierar utdraget någon hembygdsforskare eller studiecirkeldeltagare att ta reda på mera vad som låg bakom den för Hultstein så tragiska händelsen.

När Hultsteins inlaga hade föredragits i generalpoststyrelsen den 5 december 1867, försågs den med anteckningen "ansågs åtminstone f n ej böra till någon åtgärd föranleda". Fröken Paulin fick således fortsätta att vara poststationsföreståndare. Hon efterträddes den 1 juli 1881 av Hildegard Marie Louise Wahrman, som på egen begäran drygt tio år senare fick överlåta kontraktet på snickaremästaren Johan Elof Svenson Wahrman. Årsarvodet var då 300 kronor.

Överlåtelsen var en praktisk åtgärd på grund av att den tidigare och den blivande poststationsföreståndaren gifte sig med varandra. En gift kvinna var inte myndig och kunde därför inte inneha en befattning i statens tjänst. I realiteten torde fru Wahrman ha biträtt maken med postgöromålen i den mån hon inte själv skött dem under hans ansvar, men utan meddelat tillstånd. Vi skall i det följande se, hur hon år 1899 fick avslag på en begäran i den riktningen.

Här mötte Lagastigen i Traryd vägarna mot Hinneryd och Älmhult. På tomten till vänster, där den moderna villan nu ligger (1981), låg gästgiveriet sedan det flyttats från kyrkans närhet.

Johan Elof Wahrman kom på kant med postföraren Nils Magnus Fohlin genom en obefogad misstanke om att Fohlin hade anmält honom för postmästaren i Ljungby. Följden blev ett långt utdraget ärende som omfattar mer än 30 dokument i arkivet. Ärendet skall här redovisas mycket kortfattat. Det blev inte postmästaren i Ljungby som fick handlägga det, utan postmästaren i Hässleholm, till vars förvaltningsområde poststationen i Traryd överfördes den 1 mars 1893 i samband med omreglering av postföringen Ljungby-Klippan.

Poststationsföreståndare Wahrman anmälde den 23 juni 1893 till postkontoret i Hässleholm att Fohlin hade medfört resande på postfärderna och varit ohövligen mot personer som lämnat eller mottagit lösväskor.

Postmästare Esselius, som hade flyttat till Osby i samband med indragning av postkontoret i Markaryd den 30 september 1874, och därefter befordrats till postmästare i Hässleholm, infortrade genast en förklaring från Fohlin. Denne medgav i sitt svar,

"att det visserligen hänt jag nogon gång låtit personer bekanta, få åka hos mig, men det har inte varit utan endast några få gånger; utaf di åkande har di fleste gånger varit min dotter som åkt 1/2 mil, då jag forslat posten emellan Traheryd och Markaryd, men då posten har varit framme på sin tid, och ej på något sätt Postverket eller nogon annan haft olägenhet der utaf, och ej kontraktet förbjuder annat än paketer eller dylikt, Trodde jag det vara min fulla rätt, att om jag då vill, låta en person åka med mig, isynnerhet som klaganden var den förste som underrättade mig om denna min rättighet. Klagomålen äro troligtvis tillkomna der för att jag en gång nekade för att taga en större låda åt klaganden, och då wissa meniskor fordra bestämd lydnad, om än fordringen är obefogad till och med olaglig, då synes det mig som om motjonen till dessa klagomål äro obefogade och under klagandens wärdighet."

Fohlin förnekade också ohövligheten men visste med sig att ha varit otålig någon gång då det dröjt över tiden med att möta upp med postväskorna vid färdvägen, eftersom dessa överlåtits åt "små barn från 5 till 7 å 8 år gamla, som ombesörger detta, ehuru Reglementet föreskrifver att det skall wara pålitlig person som posten lemnas till".

Till sitt svar kunde Fohlin också föga en rad intyg från innehavare av postväskor om att han med punktlighet befordrat väskorna och varit tillmötesgående vid utväxlingen av dem. Karl Hagström i Timsfors, biträdet G Johansson hos handlanden Ljunggren i Kylhult och kommissionslantmätare Axel Lagergreen i Sanna hörde till dem som villigt intygade Fohlins välvilja.

Nu skrev poststationsföreståndare Wahrman till postmästaren i Hässleholm, "att det lär väl ej dröja så länge anmärkning eller klagan kommer att föras mot N M Fohlin". Wahrman hade uppenbarligen ingen lust att gräva ner stridsyxan.

Det går inte att läsa ur handlingarna vad som drev Wahrman men redan den 12 augusti kom han igen, nu med en skrivelse direkt till generalpoststyrelsen. Däri anmälde han sin postförare för att ha forslat resande, befordrat paket som inte varit postbehandlade och avvikit från allmänna landsvägen under postfärderna. De paket som Wahrman åsyftade innehöll jäst, som Fohlin behövde till sitt bageri.

Via postinspektionen begärde poststyrelsen förklaring från Fohlin, men av någon anledning ångrade sig Wahrman och begärde i en skrivelse till postinspektionen den 4 september att låta "Handlingarna hvila tills vidare, för han har lofvatt att han hädan efter skall taga sig bättre iagt för att blifva åtalad".

Men ärendet fick ha sin gång och den 9 september lämnade Fohlin en förklaring, som bl a innehöll uppgiften att anmälaren den 2 mars (d v s när postlinjen var helt nyinrättad) hade åkt mellan Traryd och Markaryd. Fohlin uppgav att postförarna på linjerna Hinneryd-Byholma och Ljungby-Hornsborg fick ta med resande utan anmärkning, men de hade skjutskontrakt av samma slag som Fohlin. Han hade också en godtagbar förklaring till avvikelserna från färdvägen och avslutade sin skrivelse med en ödmjuk anhållan, "att icke yrkade pligt å mig tillämpas, enär den låga skjuts afgäld jag har, icke tåler detta afdrag, samt vågar jag ödmjukast anhålla att jag fortfarande får enligt mitt kontrakt forsla posten".

I sin kommentar till generalpoststyrelsen menade postinspektör Victor Melander i Malmö

"att Fohlin är till postföringsentreprenör olämplig, hvarföre jag vågar hemställa, att det med Fohlin avslutade postföringskontraktet måtte av Kongl. Styrelsen uppsägas".

Den linjen gick nu inte poststyrelsen på, men mindre än fem månader senare råkade Fohlin riktigt illa ut. Hans egen rapport till postmästaren i Hässleholm om "olyckan" lät så här:

"Jag får härmed i största ödmjukhet erkänna ett af mig begånget fel, när jag i går körde hem posten från Markaryd till Traheryd, lete sjuk var jag och då ett förfärligt väder som det var, då låt jag inbilla mig att det skulle vara så bra att taga stark varor för att hålla mig varm, och det blef för mycke, så när jag skulle taga upp en lös väska då stupade jag af och vagnen välte.

Men skedde ingen skada med posten, endast försenade 15 minuter. Jag har inte drukit några stark varor på 8 år och skall ej heller ske mera. Jag får härmed ödmjukast bedja om förlåtelse och lofvar att det ej skall hända. I största ödmjukhet".

Nu fick poststationsföreståndare Wahrman vatten på sin kvarn. Med sin rapport den 13 februari 1894 bifogade han ett intyg från kyrkvärden Jonas Petersson att denne påträffat Fohlin "liggande redlös under kullstjälpt Wagn".

Det är oklart om vittnet varit sanningsenligt. I sin avfordrade förklaring kunde Fohlin styrka att

"då löswäskan hos Handlanden S Ljunggren i Kylhult aflemnades var jag nykter och timade olyckan omkring 3 å 4 minuter derefter, och orsakades wältningen af åkdonet af den starka rådande storm och regniga wädret, och jag i fallet med åkdonet öfver mig erhööll ett hårdt slag att jag deraf låg på wägen afsvimmad".

Men detta hjälpte inte utan Fohlin fick avsked med maj månads utgång. Postinspektionen lät upprätta ett förslagskontrakt med hemmansägaren Petter Johansson i Qvinhult, som erbjöd sig att forsla posten fram och tillbaka mellan Markaryd och Traryd för 2 kronor per tur. Johan Andreasson i Mjäryd Östregård hade vid anbudsgivningen erbjudit sig göra samma prestation för 2:10 per tur. När han hörde att Johansson skulle få kontraktet för 2 kronor, skrev han till postinspektionen att han satte ner sina anspråk till 1:98, men vid detta fästes den gången inte avseende. Några dagar senare sänkte han anbudet ytterligare i en skrivelse direkt till generalpoststyrelsen. Därvid återopade han att han varit postförare under tio år medan linjen Ljungby-Klippan ännu fanns. Detta hjälpte inte, utan Petter Johansson blev Fohlins efterträdare.

Om förändringen av postföringslinjen Ljungby-Klippan berättas på sid 110-113.

Järnvägen från Åstorp hade 1897 förlängts norrut. Därvid hade de förenade poststationerna i Axhult och Strömsnäsbruk blivitt inrättade. Den i Timsfors hade tillkommit ett år senare.

År 1899 var det dags att öppna trafiken på den resterande bandelen mellan Strömsnäsbruk och Värnamo. I en sju sidor lång skrivelse den 23 januari 1899 till generalpoststyrelsen redovisade postinspektionen i Malmö sitt förslag till den omorganisation som ansågs lämplig, när järnvägstrafiken skulle starta. Endast den del som gällde Traryd skall beröras här - det övriga finns redovisat i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

Postinspektionen föreslog att den dåvarande poststationen i Traryd skulle dras in och att en ny poststation skulle inrättas i den blivande trafikstationen i Traryd. Vidare skulle gångpostföringen sex gånger i veckan mellan Strömsnäsbruk och Traryd dras in. Denna hade tillkommit vid järnvägens förlängning från Markaryd till Strömsnäsbruk, då kärreposten mellan Traryd och Markaryd drogs in.

En ny postföringslinje skulle inrättas mellan Traryd och Hinneryd på en sträcka av 1,2 mil. På så sätt skulle poststationen i Hinneryd få sin post söderifrån i stället för att få den med kärreposten från Byholma. Poststationen i Hinneryd lydde under postkontoret i Ljungby och nu önskade postinspektionen att även poststationen i Traryd skulle göra så. Därmed kunde man återgå till den ordning som gällde för Traryd vid poststationens inrättande år 1861.

Postinspektionen redovisade också den genomsnittliga frimärksförsäljningen under åren 1895-1897 vid alla poststationer i den blivande järnvägens närhet. I Traryd hade det rört sig om 1862:67 och i Hinneryd om 1210:41, medan beloppet var så lågt som 267:22 i Nöttja och 337:37 i Dörarp. De båda sistnämnda poststationerna var därmed indragningshotade, men de fick vara kvar även efter omorganisationen, Dörarp till 1916 och Nöttja till 1964.

Landsvägspostföringskontrakten var så formulerade att de utan uppsägning skulle upphöra när en järnvägsanläggning kunde överta postbefordringen. Därför behövdes ingen särskild uppsägning av postföraren på linjen Traryd - Strömsnäsbruk. För postföraren på linjen Byholma - Hinneryd, Sven Andersson i Östregård, inträffade den förändringen att han fick acceptera ett nytt kontrakt som innebar att han skulle köra posten mellan Traryd och Hinneryd mot en ersättning av 1:95 per tur fram och åter.

Förflyttningen av Traryds poststation till järnvägsstationen blev känd på ett tidigt stadium. Redan den 28 januari 1898 skrev handlanden C A Strandberg till generalpoststyrelsen och begärde för egen del och på önskan av en lång rad kunder att poststationen skulle få bibehållas oförändrad i kyrkbyn.

I en senare skrivelse med handlanden S E Svensson som första namnunderskrift heter det bl a att poststationen

"ligger centralt för oss och öfrige korrespondenter, i anseende till att stationen är invid kyrkan och fyra sammanstötande trafikerade vägar, dels från Hinneryd, Hamneda och Göteryd socknar, hvilka äfven del af dessa församlingsbor har sin post på Traheryd; Önskande vi att Kongl. Generalpoststyrelsen tager i betraktande fördelen för oss korrespondenter att få poststationen fortfarande oförändrad på samma plats som den alltid varit, ifall Kongl Generalpoststyrelsen ämnar förändra läget i följd af järnvägsstationen här."

Postinspektionen i Malmö lät kronofogden i Sunnerbo härad uttala sig över önskemålet. Han gjorde det i en skrivelse den 20 augusti 1898 och anförde däri,

"att då järnvägsstationen kommer att ligga endast några minuters väg från Traheryd kyrkoby och den hufvudsakliga rörelsen efter all sannolikhet förflyttas till järnvägsstationen, der postväxlingen helt säkert på ett för ortens befolkning lättare och bekvämare sätt än hittills kommer att ega rum, anser jag ifrågavarande framställning icke förtjena afseende; och synes framställningen tillkommit hufvudsakligen för att hjälpa nuvarande poststationsföreståndaren att få bibehålla sin tjänst, enär personer, som bo helt nära Strömsnäsbruks järnvägsstation, jemväl under skrifvit handlingarne".

Samma dag skrev kyrkoherde S M Wallin i Traryd till poststyrelsen för att

"till förman för nuvarande poststationsföreståndaren göra den vördsamma hemställan, om ej möjligen poststationen kunde tills vidare blifva där den nu är tills möjligen plats annorstädes kunde beredas för nuvarande poststationsföreståndaren J E Wahrman härstädes. Han har väl skött sig på sin plats, såvidt här är bekant och till allmänhetens belåtenhet. För sin och sin hustrus existens är han mycket beroende af den lön han här såsom poststationsföreståndare haft."

Vid återställandet till poststyrelsen av de båda framställningarna hemställde postinspektionen i första fallet att fram-

7/12	7/12	81	Revisitakt om förfrågan ang. möjligheten i det nya posthuset i byn Traryd.	Svar 19/12: Följt i allmänhet tillståndet.
20/12	19/12	82	Förfrågan, handläsa postetjänst i Traryd och Strömsnäsbruk samt poststationen.	Svar 20/12: på ett förtjänstfullt sätt.
20/12	19/12	83	Om öppnande af postetjänst i Traryd.	Stämning under den 20/12/98.

I Hässleholms postkontors diarium kan man bland annat finna en anteckning om att Wahrman handhaft poststationen i Traryd "på ett förtjänstfullt sätt".

ställningen inte skulle leda till någon åtgärd. I andra fallet åberopades det första remissvaret med tillägget "skolande postinspektionen hafva Wahrman i åtanke vid tillsättande af poststationsföreståndarebefattningar".

Det löftet infriades fortare än Wahrman hade tänkt sig, för redan från den 1 april 1899 blev han antagen "att handhafva Bjufs poststation". Detta var nära tre månader tidigare än järnvägen Strömsnäsbruk - Värnamo togs i bruk och en ny föreståndare för poststationen vid kyrkan i Traryd måste utses för mellantiden. Nära till hands låg Wahrmans hustru, som ju hade varit ordinarie föreståndare, innan hon gifte sig.

En gift kvinna var inte myndig på den tiden och endast myndiga personer fick förestå poststationerna. Visserligen hade man vid ett tillfälle tre år tidigare sett genom fingrarna med detta just i Traryd. Den gången hade postinspektionen fått veta det i efterhand och accepterat med följande ord:

"Då emellertid i förevarande fall förordnandet redan utfärdats och ledigheten icke afser någon längre tid, synes någon åtgärd för ändring ej behöfva vidtagas".

Förminskade faksimili nedan och på motstående sida återspeglar dels Wahrmans framställning om förordnande för hustrun och dels postinspektionens svar med anledning av att postmästaren i Hässleholm hade accepterat förslaget.

Sitt Postmästaren Herr Esséles!
i Hässleholm.

Beväras värdsamligan om. Tjänst ledighet förin och med den 18. dennes. och till och med den 15. Näfte juni. Och för ordas jag nu min hustru Hildegard Wahrman. måtte under tiden bli förordnad att tjänsten bestrida.

Traryd's Poststation den 15/6 1896
Högaktning o fröjd
J. E. Wahrman
252

POSTINSPEKTIONEN
SÖDRA POSTDISTRIKTET.

155 1/2

D. N. 2319

Sitt Postmästaren i Hässleholm.

I anledning af Postmästarens skrifvelse den 17 dennes, angående utfärdadt förordnande för hustrun Hildegard Wahrman att, under poststationsföreståndaren i Traryd J. E. Wahrman beviljad tjänstledighet, förestå poststationen, har jag velat fästa Postmästarens uppmärksamhet deri, att gift kvinna ej är myndig och således ej må förordnas att bestrida poststationsföreståndarebefattning.

Då emellertid i förevarande fall förordnandet redan utfärdats och ledigheten icke afser någon längre tid, synes någon åtgärd för ändring ej behöfva vidtagas. Hässle den 23 maj 1896.

er f.
Euse Schmidt

Men när Wahrman började sitt arbete i Bjuv förordnades "organisten och folkskolläraren Carl August Ekbladh att förestå Traheryds poststation från och med berörde den 1 april tills vidare, intill dess poststationen blefve förlagd till järnvägsstationen å platsen, mot åtnjutande af ersättning efter enahanda belopp, som för poststationens skötande dittills utgått, eller tre hundra kronor för helt år räknadt".

Den 16 juni 1899 flyttades poststationen till järnvägens stationshus i Traryd. Samtidigt inrättades en rad förenade post- och järnvägsstationer vid järnvägen norrut. Om detta berättas i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 130-132.

Posten i Traryd flyttades 1899 till järnvägsstationen. Denna är numera bostadshus och dess ursprungliga tegel har blivit övertäckt. Jämför byggnadsstilen med Markaryds västra station sid 29.

Namnfrågan i Traryd

Med utgången av år 1969 slopades namnet Traryd i den dåvarande postanstaltsförteckningen. Detta var ett utslag i Postverkets strävan att minska antalet adressenheter, något som bl a kunde göras genom att man centraliserade postutdelningen.

För Traryds del innebar det centralisering till Strömsnäsbruk och i konsekvens därmed blev det nya namnet för posten i Traryd Strömsnäsbruk 2. Ändringen skedde under våldsamma och förståeliga protester från ors-befolkningen.

Under förberedelserna till omorganisationen diskuterades den planerade ändringen livligt på min dåvarande arbetsplats, postdirektionen i Malmö. Liksom flera av mina kolleger hade jag svårt att förstå nödvändigheten med namnändringen, bland annat därför att postnummer var införda och sorteringen inte skulle kunna försvåras om man skrev rätt postnummer med ordet Traryd efter. Det var också förgäves som vi sökte efter ett bärande förnuftskäl för poststyrelsens envisa fasthållande vid sitt beslut om namnändring.

I slutet av 1970-talet tog beslutsfattarna i Stockholm efter många påtryckningar, inte minst från hembygdsrörelserna, sitt förnuft till fånga och gick med på att orter vid centralisering av postutdelningen skulle kunna få behålla namnet i postadressen. Man gick till och med så långt att indragna poststationers namn fick behållas.

Men tyvärr tog man inte steget fullt ut. Man lät inte rätta till gamla orättvisor. Personligen upplevde jag det som ett stort nederlag och som ett psykologiskt felsteg av stora mått, när postens centralförvaltning envist vägrade att gå med på önskemålen från Markaryds kommun om att återinföra postnamnet Traryd. Kanske var man rädd för att skapa prejudikat och få en mängd liknande ansökningar från andra håll. Det hade inte varit svårt att tillbakavisa dem, om man hade satt en viss åldersgräns. Den kunde t ex ha dragits vid tiden för kronobrevbäringens inrättande. Om postanstalter inrättade före den tidpunkten, dvs före 1874 års ingång, skulle haft rätt att behålla resp återfå sitt ursprungliga namn, skulle det inte ha blivit någon uppsjö på framställningar.

Diligensposten								
Jönköping—Helsingborg								
(från början af september)								
M. O. F.	—	2	f. m.	Jönköpings postkontor.....	T. Th. L.	7,45	—	f. m.
M. O. F.	7,15	7,15	f. m.	Skillingaryds poststation..	T. Th. L.	2,30	2,30	f. m.
M. O. F.	11	12	midd.	Wernamo postkontor.....	M. O. F.	9,45	10,45	e. m.
M. O. F.	5,45	6,45	e. m.	Ljungby postkontor.....	M. O. F.	3	4	e. m.
M. O. F.	10,30	10,30	e. m.	Traryds poststation.....	M. O. F.	11,15	11,15	f. m.
T. Th. L.	1	1,30	f. m.	Markaryds postexpedition	M. O. F.	8,15	8,45	f. m.
T. Th. L.	5,45	5,45	f. m.	Örkellunga poststation....	M. O. F.	4	4	f. m.
T. Th. L.	11,45	—	f. m.	Helsingborgs postkontor....	S. T. Th.	—	10	e. m.

1863 och 1875 års tidtabeller för diligensen Jönköping-Helsingborg resp kärpposten Odensjö-Killeberg. Jämför med tidtabellerna för kärpposten Ljungby-Klippan på sid 105 samt diligensen Vislanda-Halmstad på sid 130.

Odensjö—Killeberg.									
M. Th.	—	6,0	f. m.	1,5	Odensjö poststation.....	O. S.	2,0	—	f. m.
M. Th.	8,0	8,30	f. m.	1,1	Lidhults d:o.....	T. L.	11,45	12,0	mitt.
M. Th.	10,0	10,15	f. m.	1,5	Frå d:o.....	T. L.	9,45	10,35	e. m.
M. Th.	12,15	12,45	e. m.	1,4	Ränle d:o.....	T. L.	7,15	7,45	e. m.
M. Th.	2,30	3,0	e. m.	0,0	Grånghults d:o.....	T. L.	5,0	5,30	e. m.
M. Th.	4,0	—	e. m.	1,3	Traryds d:o.....	T. L.	3,30	4,0	e. m.
T. S.	—	5,0	f. m.	1,3	Göteryds d:o.....	T. L.	1,30	2,0	e. m.
T. S.	6,30	7,0	f. m.	1,3	Hallaryds d:o.....	T. L.	11,30	12,0	mitt.
T. S.	8,30	9,0	f. m.	1,3	Killebergs d:o.....	T. L.	—	10,0	f. m.
T. S.	10,30	—	f. m.	10,4					

Poststationen i Traryd var den första i Kronobergs län. När den inrättades den 1 oktober 1861 fanns det bara 38 poststationer i hela landet, och fram till utgången av 1873 tillkom ytterligare 375. Av dessa finns ca 300 kvar som postställen, lokalpostkontor eller högre enheter, medan drygt 100 har blivit indragna.

De under tiden 1861 - 1873 inrättade poststationer, som blivit namnändrade i modern tid, d v s i anslutning till postens centraliseringssträvanden enligt "Trarydsmodellen" redovisas i denna sammanställning:

Poststationens namn vid tillkomsten år	Namnförändrad under perioden 1967-1962 till	Tillkomstår för den första postanstalten på orten i kolumn 2
1	2	3
Berg 1865	Norrsundet 2	1897
Bergsbrunna 1866	Uppsala 18	1636
Fränö 1873	Kramfors 3	1893
Jonsered 1863	Partille 4	1863
Mosås 1863	Örebro 11	1636
Rotebro 1866	Sollentuna 7	1874
Skattkärr 1869	Karlstad 10	1645
Skäre 1871	Karlstad 8	1645
Stora Tuna 1869	Borlänge 8	1876
Ställdalen 1873	Kopparberg 3	1836
Traryd 1861	Strömsnäsbruk 2	1897
Valskog 1867	Köping 4	1636
Ålem 1872	Blomstermåla 2	1897
Önnestad 1865	Kristainstad 12	1658

I dessa uppgifter har jag bortsett från sådana poststationer, som kort tid efter inrättandet fick sina namn ändrade för att man skulle undvika förväxling med andra likalydande postanstalter eller av andra orsaker som inte kan tillskrivas postalrationalisering, (Berg blev Bergby, Kramsta blev Järvsö, Noret blev Leksand o s v)

En blick på sammanställningen visar att om regeringen hade gått med på 1980 års vädjan från Markaryds kommun efter att postens centralförvaltning hade avvisat framställningen, skulle med en gränsdragning vid poststationer inrättade före 1874, bara ett tiotal fall liknande det i Traryd kunnat komma i fråga. Det faller sig naturligt att dra gränsen 1873-74, eftersom masstillväxten av poststationer började med kronobrevbäringens slopande.

Men inte ens ett tiotal fall hade blivit aktuella i praktiken. Traryd är nämligen unikt såtillvida att postkontoret fått ett namn som är yngre än något av de namn som tillagts de övriga "centraliserade poststationerna" ur den redovisade åldersgruppen. Dessutom har de allra flesta övriga centraliseringarna ägt rum i storstadsområden eller gällt namnändringar som medfört att det nya namnet blivit kommunens huvudort med en tilläggsiffra. Detta måste anses mera attraktivt och motiverat. I Götaland och kanske hela Sverige torde det endast vara Ålem som möjligen kan andraga något skäl som i sin styrka närmar sig den motivering Traryd har för att återfå socknens namn som namn på postkontoret. Ändå är posten i Ålem mer än tio år yngre än den i Traryd.

Traryd får ej bli postadress igen

– Det var ett i högsta grad beklagligt beslut, sade fabriköf Harry Lövgren i Traryd när han fick reda på att regeringen avslagit framställningen om att Traryd skulle få komma tillbaka som egen adresspostanstalt.

Namnet Traryd på poststationen där har använts från 1861 och fram till 1968, då man fick postexpedition i Traryd med poststation i Strömsnäsbruk. Adressen blev då Strömsnäsbruk 2. Detta har trarydsborna sedan inte kunnat smälta och man har ihärdigt försökt att få tillbaka den gamla postadressen. Men postverket har varit kallsinniga. Och vid sitt sammanträde på torsdagen gick också regeringen på samma linje. Postadressen till Traryd skall enligt regeringsbeslutet vara 282 00 Strömsnäsbruk. Markaryds kommun hade begärt att Traryd skulle få tillbaka sin gamla postadress och kommunen framhöll att folket i orten aldrig godkände namnändringen.

– Detta lilla samhälle blir större än Strömsnäsbruk när bruket där läggs ner. Detta sker ju vid årsskiftet och sedan flyttar ju folk därifrån. Traryd kommer att bli lika attraktivt som Strömsnäsbruk i framtiden, säger Harry Lövgren. Och tillägger – Vi skriver ju trots allt fortfarande Traryd som postadress och det gör också de flesta företagen här i Traryd. Brevet går också fram på den adressen. – När man har bott på en plats i alla år och haft en adress, vill man ha den kvar. Vi har ju postkontor här, fast det inte är adress enligt Postverkets normer, säger Harry Lövgren. Ordförande i kommunalfullmäktige när ändringen genomfördes var Gustaf Lövgren,

Strömsnäsbruk.

– Det ändrades från Traryd till Strömsnäsbruk under min tid som fullmäktigeordförande.

Jag som fullmäktiges ordförande och representanter för Traryd uppvaktade gemensamt postdirektören i Malmö med förhoppningen att Postverket skulle tillmötesgå trarydsbornas önskemål att få ha namnet Traryd kvar som poststation, säger han. Från Traryd gjordes påtryckningar att det skulle vara endast ett namn och att det skulle vara Traryd.

– Men min fullmakt som ordförande i fullmäktige var att det icke fick påverka att postnamnet Strömsnäsbruk för den stationen togs bort, säger Gustav Lövgren.

Smålandsposten 1980-10-24

Förändringen i tätheten för postanstalterna i Sverige under slutet av 1800-talet framgår av nedanstående tabell, som visar

1874 års poststationer

Den 5 december 1873 beslöt riksdagen att kronobrevbäringen skulle upphöra. Beslutet genomfördes successivt med början redan vid det följande årsskiftet. I postverkets egen regi ordnades ett stort antal postgångar, varjämte poststationer inrättades, "en i var socken om så behövdes".

Smålandslänen var bland de tio, där reformen genomfördes först. Inom Sunnerbo fanns vid den tidpunkten postkontoren i Ljungby och Markaryd samt poststationerna i Traryd och Skeen. Häradet fick från den 1 januari 1874 inte mindre än 15 nya poststationer, benämnda Boaryd, Boarp, Bolmstad, Dörarp, Göteryd, Gunghult, Hallaryd, Hamneda, Lidhult, Odensjö, Pjätteryd, Prestnäs, Prestorp, Räfte och Wrå. Dessutom inrättades poststationer i Bolmsö och Tannåker, som då hörde till Jönköpings län. Alla poststationerna har här skrivits med 1874 års stavningsätt. För några blev stavnningen ändrad så småningom och andra drogs in efter kort tid.

Alla de nämnda poststationerna har berörts i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" utom Göteryd, Gunghult, Hallaryd och Pjätteryd, vars historia under några decennier efter tillkomsten behandlas på närmast följande sidor.

Beslutet om kronobrevbäringens upphörande var den starkast bidragande orsaken till att antalet poststationer i Sverige under år 1874 ökade med 623 och under 1875 med ytterligare 642. Vid sistnämnda års utgång var antalet 1 648 och vid 1875 års utgång 1 686, ett tal som höll sig följande år, då drygt 90 poststationer drogs in och lika många nya kom till.

Lantbrevbäringens införande med början den 1 januari 1878 resulterade i en nedgång så att det vid 1880 års utgång fanns 1 451 poststationer.

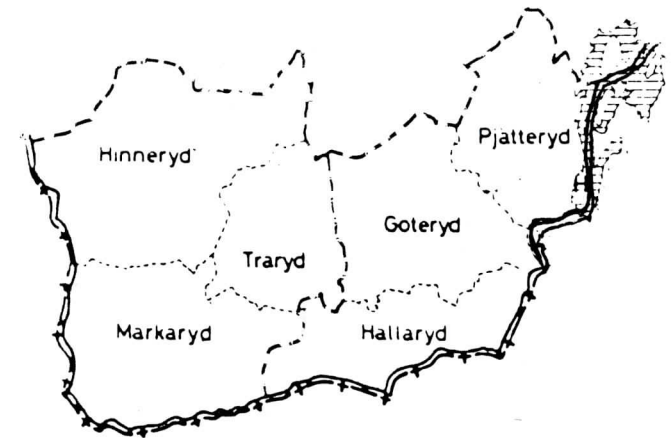
Därefter inträdde en konstant uppgång som inte bröts förrän efter 1945, vid vars utgång det fanns 3 854 poststationer. Totala antalet postanstalter, postkontor och postexpeditioner inräknade, fortsatte däremot att stiga och nådde maximum 1954, vid vars utgång antalet postanstalter utgjorde 4 289. Däri ingår många poststationer som utvecklats så positivt att de blivit omvandlade till postexpeditioner.

GENOMSNITTLIGT ANTAL INVANARE PER POSTANSTALT

år	E län	F län	G län	H län	I län	K län	L län	Hel riket
1875	2 954	1 507	2 374	2 073	973	3 045	1 758	2 354
1880	2 911	2 031	2 711	2 214	1 579	4 580	2 426	2 785
1885	2 790	1 845	2 491	2 073	1 421	3 786	2 007	2 556
1890	2 564	1 761	2 036	1 819	1 351	2 910	1 746	2 326
1895	2 356	1 660	1 785	1 723	1 365	2 655	1 548	2 139

KÄLLA: Minnesskrift vid invigningen af nya posthuset i Stockholm år 1903.

Vid närmare studium av tabellen kan man bland annat konstatera att den ökade glesheten mellan postanstalterna 1880 i jämförelse med 1875 års siffror i första hand återspeglar poststationsindragningar i samband med lantbrevbäringens införande. I Kronobergs län blev under åren 1876-1880 16 poststationer indragna, i Jönköpings län 38 och i Kalmar län 12.

Vid kronobrevbäringens upphörande (årsskiftet 1873-74) inrättades poststationer i Göteryds, Hinneryds, Hallaryds och Pjätteryds socknar. Tidigare fanns i södra Sunnerbo poststationen i Traryd (från den 1 oktober 1861) och postkontoret i Markaryd (från den 1 juli 1862). Det sistnämnda organiserades om till en poststation från den 1 oktober 1874.

Göteryd

Ett studium av de handlingar som innehåller besluten om organisationen inom Kronobergs län i anslutning till kronobrevbäringens upphörande visar bland annat att en postlinje inrättades med följande namngivna anknypningspunkter: Odensjö - Lidhult - Vrå-Ränte - Gunghult - Traryd - Ramnäs - Hallaryd - Killeberg. Mitt bland alla poststationsnamnen har namnet Ramnäs smugit sig in. I konsekvensens namn tycker man att en poststation med namnet Ramnäs skulle ha inrättats där.

Det var emellertid inte alltid så logiskt att poststationen fick ortens namn, även om så skedde i både Torpa och Hinnersyd socknar, där man förlade poststationerna till Ränte resp Gunghult den 1 januari 1874. I Göteryd valde man i stället att använda socknens namn på poststationen, det system som kanske var det vanligaste på olika håll i landet. De kollisioner med namnlå poststationer som detta medförde på sina håll har berörts i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 54.

Norriifrån körde Lars Svensson i Gunghult posten till Traryd och Ramnäs, där Johan Fredrik Hultstein blivit utsedd till Göteryds förste poststationsföreståndare mot ett årsarvode av 100 kr. Han var född år 1816 och blev vid 35 års ålder mönsterskrivare. Det var en tämligen sällsynt befattning, för efter 1833 års lönerereglering behölls bara två mönsterskrivare vid varje regemente och efter 1875 drogs befattningarna in efter hand. Det kom alltså lägligt för Hultstein att bli poststationsföreståndare 1874, en befattning som han behöll i nära tolv år.

Från den 1 oktober 1885 finner vi Ida Ternström som poststationsföreståndare i Göteryd. Två år senare anmäler postmästare Palme i en skrivelse till generalpoststyrelsen att hon vill avgå från sin befattning. Hennes syster Alma skulle vikariera på befattningen från den 20 oktober 1887. Hon ansökte om att få ef-

terträda sin syster. I den medsända borgensförbindelsen finner vi namnen på postmästaren i Älmhult och brukschefen i Delary.

Poststyrelsen återremitterade ärendet, eftersom den formella ansökan från Ida om entledigande inte fanns med. Samma dag som Palme skickade handlingarna till Stockholm brann emellertid Ry skjutsstation, i vilken poststationen var inrymd. Poststationen förflyttades då till Delary bruk och Palme anmälde den 10 november 1887, att denna händelse

"torde välla ändring i förslaget om kontrakts upprättande med fröken Alma Sofia Ternström, hvilken antagligen kommer att lemna orten, skolande jag så snart härutinnan fullständig visshet vunnits hafva äran till poststationsföreståndarebefattningens bestridande derstädes föreslå annan härtill lämplig person".

Det formella återtagandet av ansökningen gjorde Alma Ternström i en skrivelse den 12 december med följande avslutande mening:

"En eldsvåda har ödelagt mitt hittillsvarande hem, hvadan jag icke kan uppehålla mig för den ringa lön som är anslagen till poststationen".

Olyckan i Ry återspeglades i Smålandsposten derf20 oktober 1887 på följande sätt:

"En korrespondent skrifver till oss från Sunnerbo: Ry gästgivarvaregårds i Göteryd socken mangårdsbyggnad, hvilken eges af ryttmästare Lind på Ry, nedbrann natten mellan den 15 och 16 dennes genom vådeld, och med knapp nöd kunde arrendatorn, gästgivaren Ternström, och hans hemmavarande 4 barn samt en dräng räddas, då elden, som upptäcktes af den förstnämnde, hvilken vaknade af bullret och spraket i väggarne, var så långt kommen, att endast räddning af lifvet kunde ifrågakomma. I blotta linnet utkommo alla 6 i den kalla natten. Elden hade antagligen kommit lös till följd af en spricka i muren och börjat i öfre våningen. Man ansträngde sig till det yttersta för att rädda ladugården, hvilket äfven lyckades. Boningshuset såväl som lösbot voro brandförsäkrade, men båda delarna mycket lågt, så att egaren gör förlust. Gästgivaren Ternström mistade genom branden allt hvad så väl han som hans döttrar egde. En af de sistnämnda skulle 14 dagar härefter ingå äktenskap, hvarföre hennes brudutstyrsel var färdig och äfven blef, jemte lysningspresenterna lågornas rof."

Postmästare Palme föreslog till ny föreståndare ingenjören vid Delary bruk "Herr Jöns Pehrson, hvilken förklarar sig villig förestå poststationen emot samma arvode som nu utgår, eller en årlig godtgörelse af etthundrafemtio /150/ kronor".

Detta accepterade poststyrelsen, men förläggningen av Göteryds poststation till Delary bruk blev kortvarig. I en skrivelse den 4 juni 1888 anmälde Palme till poststyrelsen att

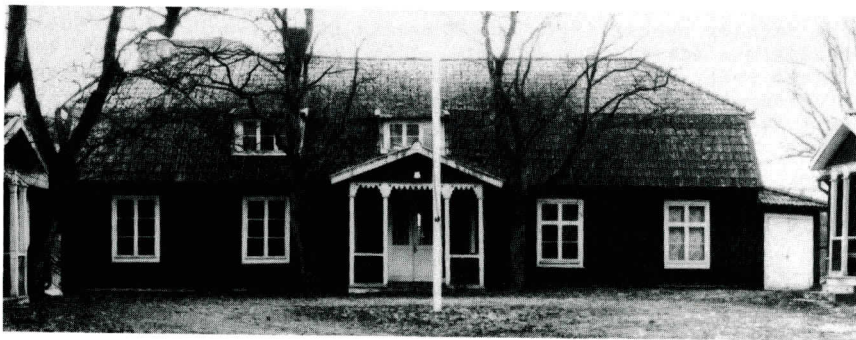

"Göteryd församling genom poststationsföreståndaren i Göteryd framställt anhållan derom att poststationen i Göteryd måtte förflyttas från dess nuvarande plats vid Delary Bruk till Göteryds sockenstuga invid Göteryds kyrka såsom varande den mest centrala punkt inom socknen med samma namn; och får jag med vördsam anmälan härom lika vördsamt hemställa,

det tacktes Kongl. Generalpoststyrelsen till denna framställning lemna benäget bifall, då poststationens läge blifver fördelaktigare utan att någon förändring i väglängden för den skjutsande härigenom uppstår."

Med poststationen flyttade också Jöns Pehrson, för åtminstone på papperet var han poststationsföreståndare i Göteryd även efter flyttningen till sockenstugan. Det framgår inte om han lejde någon i sitt ställe att sköta göromålen, men det är svårt att föreställa sig att han som ingenjör vid bruket hade tillfälle att personligen finnas till hands i sockenstugan på så stort avstånd.

Han var för övrigt mycket engagerad bland annat med transportproblemen för delaryfabriken. Ett försök med en landsvägslokomobil på Älmhultsvägen hade misslyckats på grund av att vägbanan inte var tillräckligt stark och han började planera för en smalspårig järnväg med alternativa sträckningar till Älmhult, Killeberg och Osby. Som framgår av bl a kapitlet "Ola Cappelins järnvägsbeskrivning" blev det i stället en bana till Strömsnäsbruk, en påbyggnad västerut av den ursprungliga torvbanan till Kvarnamossen. Den fick den unika spårvidden 643 mm och redan år 1877 byggde Jöns Pehrson med hjälp av den ångmaskinskunnige smeden Roos det vedeldade ångloket Magnus Lind af Hageby, i folkmun kallat "Lill-Masse". Jöns Pehrson kan tillskrivas äran av fabrikationen av vagnarna till den lilla järnvägen samt loken Rudolf Thomsson och Edward Engeström (det sistnämnda i bild på sid 96).

Efter branden i Ry gästgivaregård inrymdes Göteryds poststation under en tid i Delary brukskontor.

Efter litet mer än ett år blev det ändring. Poststyrelsen beslöt den 2 april 1889 i enlighet med postmästare Palmes förslag, "frikalla ingenjören Pehrsson från bestyret med omförmälda poststations handhavande, hvarom Postmästaren har att honom underätta mot behörigen bevitnat bevis, som bör hit insändas tillika med det Pehrsson tilldelade exemplar af det med honom den 27 december 1887 upprättade kontrakt om ifrågavarande befattnings bestridande, samt att på sätt genom telegram denna dag blifvit Postmästaren meddeladt, till föreståndare för merberörda poststation antagit förbemälda handlanden Karl Magnus Petersson, och med honom upprättat kontrakt, hvilket afsedt att tillämpas från och med den 1 innevarande månad, härjemte öfversändes i två exemplar".

Den nye poststationsföreståndaren hade sin affär i Hästberga, och nu lades grunden för en ny kamp om poststationens lämpligaste plats inom socknen. Poststationen hade dittills funnits på flera olika platser, i Ramnäs, Ry, Delary samt sockenstugan.

Vid en extra kommunalstämma den 29 juni 1890 beslöt man att "upplåta ett af de så kallade Kommunalrummen i öfra våningen i Göteryd sockenstuga för utdelning af till socknen ankommande post, af bref och tidningar, hvarke söndag sålänge Poststationsföreståndaren Carl Petersson i Hästberga innehar sagde plats, dock under vilkor det stationsföreståndaren hvarje söndag såväl på För- som Eftermiddagarne derstädes tillhandahåller församlingsboarna till Socken ankommen Post, hvilket Carl Petersson äfven lofvade tillhandahålla".

Därmed hade man fått en form av filial för vanlig post, tillgänglig för alla kyrkobesökare. Man skulle till och med kunna tala om en återgång till det system för postutlämning som tillämpades fram till 1874 års ingång, då kronobrevbäringen upphörde. Peterssons konkurrerande handlare såg säkert med tillfredsställelse att sockenborna inte behövde gå till affären i Hästberga för att hämta sin post och kanske lockas att köpa ett och annat till hushållet, som fanns att köpa i socknens andra butiker.

Den 28 april 1893 är datum för nästa handling som berör läget för Göteryds sockens dittills enda poststation. Disponenten vid Delary bruk Lind af Hageby skriver den dagen till generalpoststyrelsen att Hästberga

"ligger aflägsset inom Socken in till grannsocknen Traheryd och således obehvämt för postbesökande i den öfriga delen af socknen, och då Malmö Trämassefabrik Delary är belägen endast 1 mil från Älmhults poststation, hvarifrån vi alla söckendagar och ofta äfven Helgedagar afhämta post, som till en stor del består af bref och andra försändelser till personer inom orten, taga vi oss friheten föreslå, att Kongl Generalpost Styrelsen förlägger Göteryd

Poststation å Delary kontor, som inom Socknen ligger någorlunda centralt, och till Postföreståndare utser Tecknologen och Räkenskapsföraren derstädes Herr E. Svensson, som är både villig att mottaga nämnde befattning, samt serdeles lämplig härtill".

Skrivelsen remitterades till postinspektören i södra distriktet som lät postmästaren i Älmhult och flera berörda postfunktionärer komma till tals.

Den närmast berörde, poststationsföreståndare Karl Petersson, framhöll att Hästberga intelåg "aflägset inom socknen" utan bara tio minuters väg från kyrkan, men att Delary var beläget i en trakt, där socknens vidd i norr och söder var betydligt mindre än vad fallet var i trakten kring kyrkan. Han tillade bl a:

"Detta är icke den första gången, som Delary sökt draga Göteryds poststation till sig. Då för flera år sedan Ry Skjutsstation - där vid den tiden poststationen var förlagd, afbrann genom våldeld passade Herrarne vid Delary på att få poststationen dit, en anordning som väckte så mycken klagan från korresponderande sockneboarnes sida att vederbörande snart funno sig föranlåtna förflytta poststationen till Göteryds sockenhus, där församlingen fritt upplät rum för stationen."

Poststationsföreståndaren i Hallaryd var mera mångordig och använde nära nog fyra fullskrivna sidor för sitt yttrande. Med en kalkyl sökte han bland annat bevisa att

"den nya föreslagna postlinien Elmhult - Delary skulle åsamka Verket postskjutskostnader för 312 mil mera om året, än hvad förhållandet är med användande af postlinien Killeberg-Hallaryd-Göteryd".

Avslutningsvis tog han till storsläggan genom att framhålla

"att den nyföreslagna linien Elmhult-Delary visserligen obestriddligen är till fördel för Delary bruk och dess disponent Herr Lind, men föröfrigt, som jag tror mig här förut hafva visat, för den stora allmänheten inom Göteryds och Hallaryds postområden är af mycken tvifvelaktig nytta, eller rättare sagdt till stor skada och olägenhet, samt leder till ej obetydliga och onödiga kostnader för postverket, hvarför jag för min del ödmjukligen hemställer, det Herr Linds merberörda skrifvelse ej måtte till någon Kongl. Generalpoststyrelsens åtgärd föranleda."

Postmästare Geijer i Älmhult delade poststationsföreståndarnas åsikter och anförde i en skrivelse till poststyrelsen den 27 maj 1893 att han icke ansåg sig

"kunna tillstyrka ansökningsen i annat fall än att Göteryds församling på utlyst kommunalstämma begär att poststationen flyttas till Delary".

I en ny skrivelse den 8 september avstod Lind af Hageby från sin begäran om en poststation i Delary.

Postföringen till Göteryd ändrades vid flera tillfällen. Den fortsatta utbyggnaden av järnvägen mot Värnamo gjorde anknytningspunkten till riksnätet i Killeberg mindre naturlig. I en skrivelse den 20 juni 1899 till postmästaren i Älmhult anmälde generalpoststyrelsen, att den dittillsvarande postföringen med häst och åkdon två gånger i veckan på linjen Killeberg-Hallaryd-Göteryd skulle dras in med september månads utgång, varvid hemmansägaren Johannes Jönsson miste sitt tio år gamla kontrakt.

I stället inrättades postföring med gående bud tre gånger i veckan på sträckorna Killeberg-Hallaryd och Traryd-Göteryd. Samtidigt överfördes poststationen i Göteryd från Älmhults till Ljungby förvaltningsområde. Torparen Anders Peter Sjöstrand i Göteryd blev den som fick svara för gångposten mellan Traryd och Göteryd mot en ersättning av två kronor per tur.

Postföringen till Hallaryd skedde efter poststationens tillkomst 1874 med häst och vagn på den genomgående linjen Odensjö-Killeberg. Bilden är tagen vid Kruseböke, där postföraren på delsträckan mellan Hallaryd och Killeberg fick passera den gamla riksgränsen, som följde bäcken på andra sidan vägen.

Mot bakgrunden av den tidens kommunikationsmedel kan man säga att socknen var mindre väl lottad i fråga om postgång. Socknens geografiska utbredning gav en viss obalans åt poststationens läge, något som kom till synes i en skrivelse till generalpoststyrelsen från kommunalnämndens ordförande Johan Andersson den 12 december 1899. Däri anför han bl a att postbefordringen inte är tillfredsställande. Därför nödgades

"större delen af de församlingsmedlemmar som bo öster om Göteryds kyrka fortskaffa sina postförsändelser öfver Elmhult eller Strömsnäs Bruk, hvarför all den betydliga postbefordran som förekommer inom östra delen af församlingen, med Delary fabrik och folkrika omnejd måste af korrespondenterna sjelfva ombesörjas så att icke på långt när hälften af Göteryds sockens post af postanstalten i Göteryd behandlas".

Avslutningsvis anholder Andersson att en poststation blir förlagd i Delary och att postbefordran dit sker över Älmhult "om möjligt hvarje söckendag". Postinspektören i Malmö fick ärendet för utredning från Stockholm och sedan postmästaren i Ljungby den vägen blivit engagerad hölls en kommunalstämma i Göteryd den 25 februari 1900.

De församlade skulle ta ställning till begäran om utsträckning av postgången mellan Göteryd och Traryd från tre till fyra turer i veckan och förläggning av poststationen i Delary. Men nu ville man inte vara blyg. Efter överläggning uttalade sig stämman

"enhålligt på grund af socknens stora utsträckning och folkmängd för en socknen genomgående postförbindelse från Traheryd till Elmhults jernvägsstation med två poststationer inom socknen, både framförallt vid Göteryd i närheten af kyrkan såsom nu är fallet som ock vid Delary".

Protokollet upplästes och justerades omedelbart och föredrogs dessutom i Göteryds kyrka den 4 mars av Edvin Sjöborg. Kommunalstämmans ordförande C E Norén gjorde i en följeskrivelse den 12 mars 1900 till postinspektören i Malmö några egna kommentarer och framhöll att det var särskilt pastorn som önskade fyra veckoturer. För den östra delen av socknen påtalade han nackdelen med att Delary bruks kontor och två handelsmän fick hålla särskilda postväskor med privata bud. Han tillade att en flyttning av poststationen från Göteryd skulle bli till stort men för pastorsexpeditionen och socknen i sin helhet.

Postinspektionen tog god tid på sig i den fortsatta utredningen och kunde den 22 november 1900 anmäla resultatet till generalpoststyrelsen. I skrivelsen framhölls att

"äfvén om Göteryds poststation förlades till Delaryd, åtskilliga i nordöstra delen af socknen boende korrespondenter likväl komma att aflemna och afhämta sin post i Elmhult, dit de hafva kortast väg".

Postinspektör Victor Melander noterade också att en uppgift i socknens framställning var

"i hög grad öfverdrifven, enär man ej kan medräkna Delaryds fabrikspersonalens post, som en följd af år hemtats från Strömsnäs bruk på fabriakens egen jernväg, hvilket förhållande gifvetvis komme att allt framgent ega rum, äfvén om poststation inrättas vid Delaryds fabrik".

Postinspektören hade också låtit sin kontrollör göra en inspektionsresa i området i september. Han hade därvid bildat sig den uppfattningen

"att ärendet ej borde föranleda annan åtgärd, än att postföringen å linien Traheryd - Göteryd borde, derest skäligen beting å postgången kunde erhållas, utsträckas till fyra veckoturer".

Ett skäligen beting fick man genom att torparen Anders Peter Sjöstrand i Göteryd erbjöd sig att sänka sin tidigare utgående ersättning från två kronor per tur till 1.50 per tur för att han forslade posten mellan Traryd och Göteryd. Hans veckoersättning blev sålunda densamma som den han redan hade, d v s sex kronor, men nu fick han göra turen fyra gånger i stället för tre gånger i veckan.

Man kan fråga sig hur Sjöstrand kunde gå med på detta, men troligen kände han hotet att han kunde mista sitt postarbete, för risken fanns ju att någon kunde erbjuda sig att gå med posten mot lägre ersättning om arbetet blev utbudet till hugade spekulanter genom pålysning i kyrkan.

En sentida iakttagare känner visst obehag över att föreställa sig den självelbitna min postinspektör Melander kan ha haft, när han skrev under framställningen till generalpoststyrelsen och betonade att "den ifrågasatta utsträckningen af postgången kunde sålunda komma till stånd utan ökad kostnad för Postverket".

Det var inte särskilt länge som postinspektionen kunde gotta sig åt att man lyckats åstadkomma en så billig förändring, och Sjöstrands slavkontrakt blev inte heller långvarigt.

Den 30 juni 1901 uttalade sig kommunalstämman i Göteryd för att inrätta en poststation i Delary men ändå bibehålla en poststation i närheten av Göteryds kyrka. Man önskade också daglig kärrpostföring mellan Älmhult och Göteryd över Delary, helst med utsträckning från Göteryd till Traryd.

Som skäl androg stämman att bara en ringa del av församlingen blev betjänad av de postanordningar som fanns och att det stora flertalet av församlingsborna, särskilt de som bodde i Delary fabriksamhälle, på egen bekostnad måste ordna sin postgång.

Svenska Sulfatcellulosa Aktiebolaget i Delary anförde i en skrivelse att bolaget året om sysselsatte hundratals personer i Delary, att avståndet mellan Delary och Älmhult var kortare än mellan Delary och Traryd, att det fanns bankkontor i Älmhult och att förbindelserna var snabbare både norr- och söderut via Älmhult än via Traryd.

Postinspektör Melander gjorde en inspektionsresa i området och förhandlade med bolaget i Delary, varvid disponenten förklarade, att bolaget tills vidare skulle vara betjänt med fem postföresturer i veckan utan att någon poststation inrättades i Delary. Av en kalkyl som postinspektören redovisade i en skrivelse till poststyrelsen den 13 mars 1902 framgick att en planerad ändring i stort sett enligt bolagets önskemål skulle medföra en årlig kostnadsökning i området av 238 kronor.

Beräkningen baserades på att postgången mellan Traryd och Göteryd (Sjöstrands kontrakt) skulle dras in och att en kärpostförestur skulle inrättas på en linje Älmhult - Delary - Göteryds poststation. Den sistnämnda skulle därvid flyttas från sin plats i Hästberga till närheten av kyrkan.

Som nämnts tidigare var Karl Magnus Petersson föreståndare för poststationen i Hästberga. Han sade upp sitt kontrakt till upphörande med utgången av september 1901 sedan han förgäves sökt få arvodet höjt från 150 till 250 kronor om året. Den 17 september 1901 meddelade postinspektör Melander poststyrelsen,

"att det ej lyckats postinspektionen att anskaffa lämplig person, villig att från och med den 1 nästinstundande oktober handhafva poststationen i Göteryd med dess nuvarande läge mot lägre ersättning än 250 kronor om året".

Därför tillstyrkte postinspektören Peterssons krav men sände med följande brasklapp:

"Fråga föreligger att omreglera postgången i orten, i samband hvarmed Göteryd poststation torde böra förläggas till kyrkobyn; anhållande postinspektionen att framdeles få i detta hänseende till Kongl. Styrelsen inkomma med det förslag, hvartill förhållandena kunna föranleda".

Det var detta förslag som redovisades i mars 1902. Nu var det lägligt att göra sig av med Petersson och han blev skild från sitt kontrakt. I stället blev folkskolläraren Salomon Hallstein föreståndare för den till sockenstugan flyttade poststationen mot

bara 150 kronor i årsarvode. Han ångrade sig och skrev den 19 januari 1903 till postinspektionen, att han

"helst ville slippa ifrån hela bestyret, som är ganska ansträngande äfven för en yngre person än jag, som nu är, enligt af hvad närslutne prästbetyg synes, 67 år gammal och bör efter en nära femtiårig tjänstgöring såsom folkskollärare äntligen få komma i ro; men om detta icke låter sig göra, eftersom jag undertecknat kontraktet för hela 3 år, anhåller jag vördsammast, att mitt arvode höjes med 100 kronor per år, såsom det förr lär hafva varit, eller 100 kronor beviljas mig till anslag åt extra biträde".

Poststationen hade nu åter överförest till Älmhults förvaltningsområde, där postmästaren fick uppdraget att söka pruta på Hallsteins anspråk. Det önskade årliga anslaget pressades därvid ner till 60 kronor, ett belopp som postinspektionen tillstyrkte i en skrivelse den 12 mars 1903.

I samband med flyttningen av poststationen från Hästberga upphörde Sjöstrands kontrakt om gångpostförest från Traryd och Karl August Svensson i Hästberga fick kontrakt om postförest med häst och åkdon från den 1 juli 1902 fem gånger i veckan på linjen Älmhult-Delary-Göteryd. Han fick 2:50 per tur men efter några år blev hans kontrakt uppsagt av generalpoststyrelsen. Detta berodde på att Jonas Peter Johannesson i Ramnäs erbjudit sig att fullgöra turen för 2:10 och från den 1 april 1905 tillämpades ett kontrakt med honom. Postverkets utgifter minskade med två kronor per vecka.

Dokumentet avslöjar inte orsaken, men innan året gått till ända hade Johannesson sagt upp sig och från den 1 januari 1906 var Karl August Svensson åter postförest, nu mot en ersättning av 2:40 per tur. Om relationerna mellan Karl August i Hästberga och Jonas Peter i Ramnäs vet jag intet, men troligen var de inte bästa vänner i konkurrensen om postföresten. Hembygdsforskare känner nog till hur tongångarna gick.

Från 1908 övertogs poststationen i Göteryd av Anna Katarina Svensson, också hon lärare. Till biträde anlätade hon från 1924 Hilma Andersson, som övertog poststationen 1936. Anna Svensson hade år 1911 flyttat poststationen från sockenstugan till Villa Fanborg och där var den kvar även under Hilma Anderssons tid. Hon lät modernisera den 1954, då även postfack monterades in så att de sk direktbetjänade kunderna i Göteryd kunde hämta sin vanliga post utan direkt förmedling av poststationsföreståndaren.

Den 1 maj 1967 ersattes poststationen i Göteryd av bilåkande lantbrevbäring från Älmhult.

Hallaryd

Hallaryd var en av de 15 socknar inom Sunnerbo härad som fick egna poststationer från den 1 januari 1874 i samband med kronobrevbäringens upphörande. Förutom Ljungby fanns det före den tidpunkten bara tre socknar i hela häradet som hade egna postanstalter, nämligen Traryd (från den 1 okt 1861), Markaryd (från den 1 juli 1862) och Annerstad (från den 12 oktober 1868). I Ryssby socken hade man gjort flera misslyckade försök att få ett postkontor redan omkring 1850. Detta har redovisats i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 28-30.

Posten till Hallaryd befordrades från januari 1874 via en linje mellan Odensjö och Killeberg. Poststyrelsen hade på förslag av landshövdingen sett ut de personer som skulle svara för postföringen på de tolv linjer som organiserades inom länet vid den tidpunkten. På linjen mellan Odensjö och Killeberg skulle posten (s k kärrpost) forslas två gånger i veckan, fram och åter, via Lidhult-Vrå-Ränte-Gunghult-Traryd-Ramnäs-Hallaryd.

För sträckan mellan Ramnäs, d v s Göteryd poststation, och Hallaryd tecknades kontrakt med gästgivaren S M Eliasson i Ry och Nils Christensson i Kråkeryd. Den sistnämnde skulle ansvara för posten i riktning från Hallaryd. S M Eliasson fick även kontraktet om postföring i riktning från Ramnäs till Traryd, medan det var Lars Svensson i Gunghult som fick forsla posten i riktning från Traryd till Ramnäs.

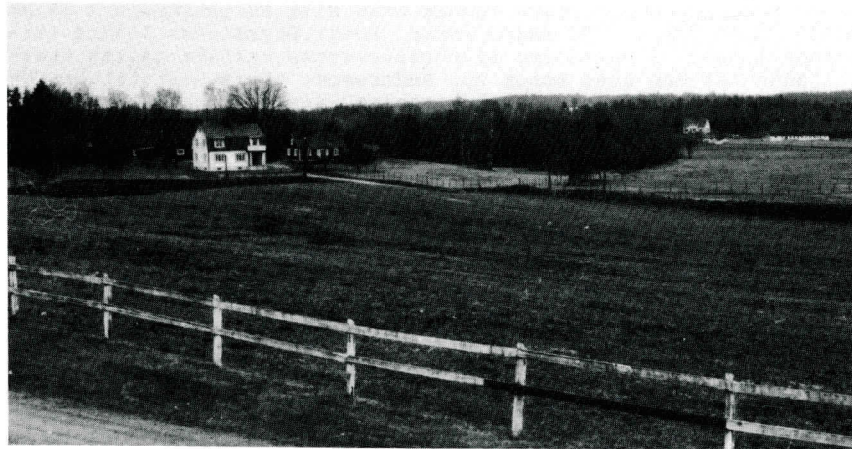
Det blev under de följande åren åtskilliga förändringar inte bara i kontrakten utan också i linjens sträckning och i turantalet. Oftast var det inte kontraktens innehavare som forslade posten, utan de lejde folk som körde för deras räkning, ibland mot lägre ersättning än de själva betingade sig från postverket. Såsom "arbetsgivare" tjänade de på så sätt en extra slant.

I Hallaryd blev skolläraren Johannes Andersson utsedd till föreståndare för poststationen mot ett årsarvode av 100 kronor. Det var en förhållandevis hög ersättning och vid häradets 15 nya post-

stationer fanns bara tre, där föreståndarna från början fick högre arvode, nämligen de i Boaryd, Gunghult och Hamneda. Vid tio sunnerboitiska poststationer blev det ursprungliga årsarvodet bara 50 kronor. Ännu sämre avlönade blev poststationsföreståndarna på andra håll i länet, t ex i Uppvidinge härad, där skollärarna Wilander i Sjösås och Widén i Drev bara fick 15 kronor om året för sina bestyr med posten.

I jämförelse med vissa andra poststationer med vilka postmästaren i Ljungby hade många bekymmer, blev Hallaryd en lugn hörna, åtminstone under de båda första decennierna. Arkivet uppvisar inte många skrivelser bortsett från dem som berör postföringen. En sådan skrivelse får utgöra inledningen till det litet sparsamma material som ger oss konkreta besked om verksamheten. Den avläts den 15 augusti 1875 av poststationsföreståndare Andersson:

"Som postskjutsaren Nils Christensson i Kråkeryd nu under flera veckors tid härstädes genom en liten vallgosse, omkring 12 år gammal samt klen till vexten, tvenne gånger i veckan afhentat posten och bär den mellan Stationen och Kråkeryd och härmed fortfar, en väglängd circa 0,2 mil, så får stationen härmed förfråga: Skulle, under slikt förhållande, posten möjligen tillskyndas någon förlust, hvem stånde då fulla ansvaret därför? - Stationen erinrar sig härvid § 41 mom. 7 i Kongl. Generalpoststyrelsens Kungörelse af den 29 Nov 1872 rörande vilkoren för postutvexling mellan inrikes orter. Är noggrant iakttagande af detta mom nödvändigt, hvilket stationen ej betviflar, hvad sägs då om det här ofvan nämnda, heldst då postväskan icke sällan förvarar Tusentals kronor? - "

Parti från Kråkeryd.

Postmästare Palme skickade skrivelsen vidare till poststyrelsen med anhållan att postskjutsaren skulle åtalas "för denna grofva förseelse". Nu blev Christensson anmodad att förklara sig. Det gjorde han i en skrivelse den 2 oktober 1875. Han ansåg sig inte veta varför åtal söktes mot honom men menade att om det skulle

"röra sig derom att jag då posten skolat afgå från Hallaryd till Killebergs jernvägsstation med gångbud hemtat väskan från Hallaryd Station till mitt på vägen till Killeberg endast inom synhåll från stationen belägna hem så erkännes detta dock med upplysning att väskan aldrig härifrån med gångbud befordrats till Killeberg utan alltid i öfverensstämmelse med det emellan Kongl Poststyrelsen och mig upprättade skjutskontrakt. Hade stationsföreståndaren i Hallaryd tillsagt mig attej på detta sätt medelst gångbud henta posten hvilket endast skett ett fåtal gånger innan han deröfver å högre ort anförde klagomål hade jag genast dermed upphört hvilket jag också efter hans tillsägelse gjorde, men vågar jag påstå att denna anmälan tillkommit endast af personlig ilvilja mot mig derför att jag nekat stationsföreståndaren att afgiftsfritt på sina enskilda resor åtfölja postskjutsen såsom passagerare".

Det var bäddat för strid mellan postföraren och poststationsföreståndaren men jag hoppar över de närmaste åren och citerar en skrivelse från poststyrelsen den 18 februari 1878, som åter speglar resultatet av ett hämnförsök från postföraren. Denne hade anmält Johannes Andersson för felaktigt förfarande i tjänsten. Efter utredning framkom i en skrivelse att

"med afseende derå att pastor i Hallaryds församling äfvensom andra personer, uti härstädes företedda intyg, vitsordat att bemålde Andersson tillfredsställande handhaft sin tjänstebefattning, Kongl. Generalpoststyrelsen funnit hvad Nils Christensson i målet anført icke kunna till någon annan Kongl. Styrelsens åtgärd för anleda än att, i anledning af Christenssons tillika gjorda återkallande af den utaf honom för Andersson, såsom poststationsföreståndare ingångna borgensförbindelse, samma förbindelse härmed öfversändes till Postexpeditionen för att emot quitto, poststationsföreståndaren i Hallaryd Andersson tillställas".

Den summa som Christensson hade svarat för i egenskap av borger när avsåg storleken på det frimärksförskott som Andersson behövde på poststationen. Någon praktisk betydelse torde det inte ha haft att Christensson återkallade den, men fiendskapen mellan de båda kollegerna var ytterligare poängterad.

Ett hopp i tiden försätter oss till den 24 mars 1896. Då hölls årets första ordinarie kommunalstämma i Hallaryds sockenstuga. Enligt protokollets femte paragraf valde man handlanden Nils Persson på Broslätt att föra församlingens talan i en ansökan

till generalpoststyrelsen för att få bättre postgång. Man fick vid den tiden post två gånger i veckan men önskade sådan "fyra eller minst tre gånger".

Persson gjorde det konkreta förslaget att postföringslinjen skulle ändras så att den från Hallaryd inte drogs till Killeberg utan över Visseltofta till Osby. Han daterade sin skrivelse den 24 juli. Poststationen tillhörde då inte längre Ljungby postområde utan lydde under postmästaren i Älmhult. Denne fick ärendet på remiss via postinspektionen i Malmö. Han infortrade i sin tur poststationsföreståndare Anderssons synpunkter.

Nu hade Andersson i mer än 20 år följt den postala verksamheten och ansåg sig känna väl till socknens behov. Han svarade i en fyra sidor lång skrivelse den 7 augusti bland annat

"att den postgång, som hitför post 2 gånger i veckan, näml. på Onsdagar och Lördagar, svarar fullt mot behovet af den poströrelse som här förefinnes, förutsatt om den corresponderande vill begagna sig af dessa postdagar".

Han ansåg att det inte var värt att fästa något större avseende vid protokollsutdraget, eftersom stämman hade varit fåtaligt besökt. Han förkastade också förslaget att låta postlinjen gå över Visseltofta och antydde att det var handlarens intressen som återspeglades i framställningen. Han tillade:

"som jag själf är stark vän till sparsamhet och ser med förakt på tillskyndade onödiga utgifter, torde Kongl. Styrelsen lämna ifrågavarande ansökan tillika med förslag utan afseende; samt slutligen, skulle nu mot såväl min, som ock här många andras förmodan, ofta nämnda ansökan och förslag vinna Kongl. Styr. bifall, så att här kommer att anordnas mera postgång, än som nu äger rum och i så fall, det alltså för mig måste äfven blifva mera tjenstgöring, då torde jag här för egen del ödmjukast få framhålla, det mitt nuvarande årliga lilla arvode, blott kronor 150, måtte i följd deraf blifva förbättradt".

Postmästaren i Älmhult litade på sin poststationsföreståndares omdöme och avstyrkte förslaget, liksom postinspektionen i Malmö efter avslutad utredning. Denna innefattade bl a en kalkyl, som visade att årskostnaderna för postlinjen Killeberg - Göteryd var 592:80 och arvodet till poststationsföreståndarna i Hallaryd och Göteryd tillsammans 300 kr, vilket gav en total årsutgift för området på 892:80. Den genomsnittliga frimärksförsäljningen vid de båda poststationerna tillsammans hade under åren 1893-1895

"utgjort kr 893:37, hvilket belopp endast med en obetydlig öfverstiger årsutgifterna".

Vid föredragningen i poststyrelsen av ärendet den 5 januari

1897 befanns framställningen "i såväl ena som andra hänseende icke böra till vidare åtgärd föranleda".

Något mer än två år senare blev ändå postföringen ändrad. Det hängde samman med att järnvägen mellan Strömsnäsbruk och Värnamo togs i bruk. Postinspektionen i Malmö redovisade den 2 juni 1899 till poststyrelsen de ändringar som borde vidtas inom det södra området kring bandelen och föreslog att kärrpostföringen på linjen Killeberg-Hallaryd-Göteryd skulle dras in och postföring med gående bud i stället anordnas mellan Killeberg och Hallaryd samt mellan Traryd och Göteryd.

Kronofogden hade tillfrågats och uttalat att postföringen borde utföras minst tre gånger i veckan, om den skulle ske med gående bud. Postinspektionen hade fått anbud på postföring som gällde två kronor turen för vardera av de föreslagna gångpostlinjerna, vilket motsvarade en postföringskostnad av 312 kronor för varje linje per år, eller 31:20 mera än den kostnad som då belastade postföringen två gånger i veckan med häst och vagn.

I framställningen till poststyrelsen begärde postinspektionen att få genomföra de redovisade förändringarna och bifogade förslagskontrakt med de tilltänkta nya postförarna samt föreslog att det ungefär tio år gamla kontraktet med hemmansägaren Johannes Jönsson om kärrpostföring på linjen Killeberg-Göteryd skulle sägas upp. De föreslagna gångpostförarna var husägaren Bengt Jönsson i Killeberg och torparen Anders Peter Sjöstrand i Göteryd. Om den sistnämnde berättas mera i avsnittet om poststationen i Göteryd. Han fick efter kort tid sin ersättning sänkt.

Postinspektionen föreslog också att poststationen i Göteryd, som under någon tid hade lytt under postmästaren i Älmhult, skulle återföras till Ljungby postkontors förvaltningsområde. Den 20 juni 1899 biföll poststyrelsen hemställan för tillämpning från den 1 oktober.

Under den följande vintern upplevde Bengt Jönsson att det var omöjligt att under de värsta snödagarna ta sig fram till fots. Detta kom till synes i en skrivelse följande sommar till postinspektionen i Malmö, i vilken han begärde höjning med 33 öre per tur och anförde som skäl att han vid svårt väder

"måst använda åkande bud, hvarför jag måste betala för resan högre belopp än jag utfår från Kongl Postverket. Skulle ej denna lilla förhöjning kunna befallas, får jag härmed vördsamt uppsäga mig till nu instundande 1 sta oktober".

Spelreglerna följdes, sådana som vi upplever dem i många dokument från den tiden. Uppsägningen noterades och man sökte finna en ny postförare som ville göra arbetet för lägre ersättning än 2:33, som Jönsson begärde. Det var inte svårt. Soldaten Sven Halldin från Sjöholmen under Kruseböke förklarade sig villig gå turen för 2:10. Han blev den nye postföraren från 1901 års början.

Skolläraren Johannes Andersson begärde på hösten 1905 att "i anseende till försvagad hälsa, hög ålder och afflyttning från orten" bli befriad från sitt uppdrag som poststationsföreståndare. Från den 1 december tillträdde kronofjärdingsmannen Nils Svensson Blad och fick samma ersättning, d v s 150 kronor per år.

När postmästaren i Älmhult inspekterade poststationen den 19 februari 1906 fann han att Svensson Blad inte tillräckligt hade satt sig in i göromålen. Han hade väl nog av sina andra tjänsteåligganden och tog vara på tillfället att bli kvitt uppgiften på poststationen. Följande dag tog handlanden Nils Persson hand om poststationen. Den sistnämnde blev på sin post i 15 år och 1921 efterträddes han av Walfrid Jonsson.

Siste man på plan blev tolv år senare Karl Karlsson. När poststationen drogs in den 30 juni 1966, hade han varit i tjänst över 30 år. Han övergick då till att bli lantbrevbärare på den linje som ersatte poststationen. Vid det tillfället avgick lantbrevbärare Edvin Jönsson och löspostutdelare O J E Lindahl som båda hade arbetat åt postverket i omkring 20 år.

Den omorganiserade lantbrevbäringslinjen utgick från Delary men med den sistnämnda poststationens indragning den 31 maj 1975 fick hela området postadress Älmhult.

Hinneryd

När Hinneryds socken fick en poststation vid kronobrevbäringens upphörande från den 1 januari 1874, placerades denna i Gunghult och inte som i flertalet socknar i själva kyrkbyn. Föreståndare blev hemmansägare Lars Svensson som fick ett arvode på 150 kronor om året.

Vid en kommunalstämma i sockenstugan den 26 november 1874 påtalades att poststationen hade blivit förlagd till en olämplig plats. Samuel Svensson i Fagraböke utsågs att hos landshövdingen begära ändring.

Den utsedde tövade litet men gjorde framställningen i en skrivelse den 10 mars 1875, inte till kungens befallningshavande i Växjö utan direkt till generalpoststyrelsen. Däri framhöll han bland annat, att Hinneryds by var

"den plats inom församlingen, der kyrkan är belägen, der vägar från sju olika håll sammanstöta och korsa hvarandra, der Torgdag hålles första Onsdagen i hvarje månad och der två större och en mindre handelsrörelser äro förlagde, med ett ord, den punkt inom församlingen dit dess innevånare snart sagt dagligen hafva ärenden, hvaremot Gunghult, beläget en femtedels mil från Hinneryds by vid vägen mot Traheryd, är mindre lämplig till plats för poststation, alldenstund nästan alla brevexlande personer inom socknen måste färdas dit utan annat ärende än blott för att hemta eller aflemna sin post. Emedan Hinneryds församling är ganska stor och många af dess innevånare idka gårdfarihandel är brevexlingen ganska betydlig och i afseende å värdeförsändelser vida större än vid många andra stationer af samma klass".

I sitt sent avgivna svar på poststyrelsens remiss förordade till postmästare Philip Palme i Ljungby den 6 augusti 1875 bifall till framställningen. Detta resulterade i en skrivelse från poststyrelsen till landshövdingen i Växjö, Gunnar Wennerberg, som inte bara ville acceptera en förflyttning av poststationen utan också lät undersöka vilka spekulanter det skulle finnas på befattningen som föreståndare efter poststationens förflyttning.

Man hade kanske inte räknat med att den sedan snart två år fungerande poststationsföreståndaren Lars Svensson i Gunghult var villig att lämna sitt hem där och bosätta sig i kyrkbyn, men han

förklarade i en skrivelse den 9 november 1875, att han var villig att förestå en poststation i Hinneryds kyrkby för 200 kronor om året.

Den 26 november anmälde sig emellertid Anna Josefina Löfgren i Halmstad som sökande mot ett årsarvode av 230 kronor och i sitt svar till poststyrelsen den 11 december förordade landshövdingen "Mamsell Löfgren, hvilken tidtals lärer ha förestått poststationen i Skeen".

Jag har inte kunnat finna någon annan postal dokumentation på detta, men man har ingen anledning betvivla, att den ordinarie poststationsföreståndaren i Skeen, änkefru Hulda Andersson, under behov av ledighet låtit fröken Löfgren sköta poststationen på Anderssons bekostnad och ansvar.

Men i poststyrelsen tyckte man att det var obilligt att utan vidare säga upp Lars Svensson från befattningen, särskilt som han förklarat sig vilja fortsätta som föreståndare även efter poststationens flyttning. Dessutom låg hans anbud 30 kronor lägre än Löfgrens. Postmästaren i Ljungby blev därför anmodad yttra sig om Svenssons lämplighet som föreståndare.

Philip Palme frågade då Lars Svensson, om han inte kunde sänka sitt anbud till 150 kronor om året, samma belopp som han uppbar som föreståndare i Gunghult. I sitt svar den 28 januari 1876 accepterade Svensson detta med tillägget

"om flöttningen kunde få bero till den 25 mars förstkommande skulle jag vara mäkett tacksam derför, för jag har ente sett mig om någon bostad ennu för jag kan hända, att jag byger ett eget hus der, om tiden kunde fördröjas men skall jag hyra rum så kan hända att hyran kostar halfva lönen".

Palme hade uppenbarligen inte någon positiv bild av Svenssons kvalifikationer. I sitt svar till poststyrelsen den 8 mars 1876 anförde han,

"att ehuru Svensson på långt när icke är passande för den befattning han bestrider, det i betraktande deraf, att, vare sig poststationen nu förflyttas till Hinneryd eller tills vidare kvarblifver i Gunghult, den ena eller andra af dessa stationer äro af beskaffanhet att de under årets lopp kunna indragas och med lös-väskor ersättas, han såsom dock hafvande inhemtad någon kändedom i postgöromålen under de mer än två år han förestått nu innehafvande poststation, måtte tills vidare fortfara dermed, antingen Kongl Styrelsen finner för godt att nu förflytta stationen eller tills vidare låta den kvarblifva i Gunghult".

Postmästare Palme, som under ärendets gång hunnit bli ordinarie chef för postkontoret i Ljungby, gillade av bitter erfarenhet från

olika håll inom sitt revir inte de små poststationerna och ivrade för indragning av flera. Som framgår av "Posthistoria från Ljungby kommun" lyckades han på flera håll genom att utvecklingen spelade honom i händerna (Bolmstad, Lidhult, Odensjö, Prestorp), men han siade fel om Gunghult. Poststyrelsen beslöt att flytta poststationen till kyrkbyn från den 1 maj 1876 med samtidig namnförändring.

Frimärken stämplade GUNGHULT är sällsynta.

Nedan: I denna fastighet låg Hinneryds första poststation innan den flyttades till kyrkbyn. Dess nuvarande innehavare berättar att vid renovering av fastigheten fann man postluckan i dörren till rummet längst till vänster i bottenvåningen.

Naturligtvis var Philip Palme inte nöjd med beslutet. Även om han gav upp tanken på att få poststationen i Hinneryd indragen, ville han bli av med poststationsföreståndaren. Ett tillfälle yppade sig när hemmansägaren Benjamin Pålsson i Risböke anmärkte i en skrivelse den 17 mars 1882 till poststyrelsen mot det sätt varpå Lars Svensson skötte sin befattning.

Lars Svensson fick tillfälle att förklara sig men det hjälpte

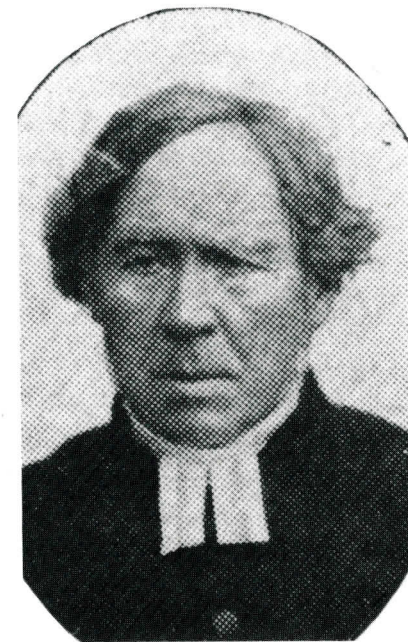
inte utan i en skrivelse den 1 juni 1882 fick Palme i uppdrag att säga upp kontraktet med Hinneryds förste poststationsföreståndare. Först efter många påminnelser lyckades Palme få Svenssons underskrift med erkännande om uppsägningen vid sådan tidpunkt att kontraktet upphörde att gälla den 26 december.

Den nye postchefen i Hinneryd blev kyrkoherde N J Sjöstrand. Muntlig tradition har många berättelser om honom. När jag på 1960-talet gjorde några bandinspelningar i Skararp, berättade en av byns äldsta invånare, Carl Nilsson, om hur Sjöstrand en gång yttrade i samband med ett förtalsärende: "Inte skall ni processa om sånt, det gör man väl opp med knytnävarna". Om postförarens besök i prästgården finns en liten episod återgiven i "Posthistoria från Ljungby kommun" med ord av en dotter till kronolänsman C W Pontén, som var poststationsföreståndare i Räfte under mer än 40 år.

Det var ett rekord som få postfunktionärer kunde slå, och för Sjöstrand blev posttjänsten bara sju år lång. Han efterträddes den 1 april 1890 av dottern Emmy som i sin tur överlämnade poststationen till Ester Björnberg den 16 augusti 1891. Orsaken var att Emmy gifte sig.

Emmy hade vid tillträde av befattningen begärt arvodet höjt till 300 kronor om året, d v s dubbelt så mycket som hennes far hade fått. Poststyrelsen gick med på 250 kronor och det beloppet stod sig förbi sekelskiftet under fyra följande poststationsföreståndare.

Natten till den 27 januari 1893 drabbade en eldsvåda Hinneryd varvid poststationens inventarier förstördes. Efter framställning av postmästaren i Ljungby hemställde poststyrelsen i enlighet med § 7 i förordningen den 11 december 1830 hos kammarrätten, att de

Kyrkoherde
N J Sjöstrand

förlorade frimärkena och inventarierna skulle avskrivnas, sedan utredningen givit vid handen att

"den timade förlusten icke tillkommit genom vederbörande poststationsföreståndares eller annan persons förvållande".

Avskrivningen gällde frimärken för 48:32, en brevlåda, en postväska med bärrem, en postskylt, ett sigill, tre brevstämplar, en tiokilogramsvåg, tiotusen lösa gram av järn, en gramsats och en kassalåda. Däremot ville poststyrelsen inte gå med på kronolänsmannen C. Theorins anhållan om ersättning med 9:02 för att han hade hållit polisförhör i ärendet.

Lågorna förtärde även Ester Björnbergs kontrakt och när hon den 15 juli 1897 begärde entledigande fick man upprätta en särskild skrivelse om kontraktets hävande. Poststationen blev kvar i prästgården och ny föreståndare blev sjömannen Ernst Sjöstrand. Han tillträdde den 16 augusti 1897.

*Att jag i dag af postmästaren i Ljungby
blifvit undermåttad om att det mellan Kungl. General-
poststyrelsen och mig den 24 juli 1897 upprättade
kontrakt om poststationens i Hinneryd skötande
har upphört att gälla med den 15 innevarande månad,
erkännes härmed. Hinneryd den 31 Augusti 1897*

Ester Björnberg

*Egenkända namnteckningar berättas:
Alfhild
Hinneryd Lagan.*

*J. Skoublad
ad. Göteborg*

Kontraktet hade förstörts vid branden och en särskild handling måste upprättas för att få det hävt.

Den 12 april begärde Ernst entledigande och från den 1 maj 1898 övertog Malin Meijer befattningen. Inte heller hon blev gammal i tjänsten. Redan den 18 september 1899 daterade hon en skrivelse till poststyrelsen med förslag att få efterträdas av lanthandlaren Julius Albert Johnsson, "hvilken är en välkänd och vederhäftig man och bor nära invid kyrkan".

Postinspektionen fann det riktigare att anta handelsbokhållaren Nils August Nilsson. Han efterträddes den 1 september 1905 av Alfhild D Johansson som sade upp sig redan efter mindre än två år. Orsaken framgår inte av handlingarna, men den fortfarande minimala avlöningen, 250 kronor, kan ha varit bidragande. Postmästaren i Markaryd fick från postinspektionen uppdraget

"att antingen genom skriftväxling med vederbörande kommunalordförande eller på annat lämpligt sätt, som dock ej må förorsaka Postverket särskild utgift, söka anskaffa lämplig person, villig att från och med den 1 nästkommande januari öfvertaga poststationens handhavande, om möjligt mot det därför nu utgående arfvodet.

Om resultatet af Postmästarens åtgärder i ärendet förväntar postinspektionen snarast möjligt underrättelse, därvid, i förekommande fall, jämväl torde bifogas egenhändig, af ålders- och frejdbevis samt intyg om lämplighet för bestyret i fråga åtföljd ansökan från den person, som kan varda till poststationsföreståndare föreslagen".

Det var formellt så det förslår, men även till anställning i dag behövs det en del papper. Trots att inte minst statsförvaltningen sparar, heter det dock inte att anställning av tjänstemän "ej må förorsaka Postverket särskild utgift". Annonsering skall t ex enligt gällande regler ske i ortens nyhetstidningar. Ingen är undantagen, inte ens om den har obetydlig upplaga.

Alfhild Johansson hade poststationen på samma ställe som sin företrädare Nils August Nilsson, i folkmun döpt till "Postnisse". Det var ett rum i Johnssons affär. Den fick vara kvar där även under år 1908 trots Alfhilds uppsägning av kontraktet.

Här är ett exempel på hur en forskare kan misslyckas. Det fattas ett blad i historieskrivningen som talar om vad som hände, när Alfhilds uppsägning hade trätt i kraft. Men den 17 augusti 1908 är nästa tillgängliga kontrakts datum, även det underskrivet av Alfhild Johansson. Mindre än två månader senare skrev poststyrelsen via postinspektionen följande i ett brev som kom till postmästaren i Markaryd den 19 oktober 1908:

"Kontraktet af den 17 augusti 1908 mellan Kungl. Generalpoststyrelsen och Alfhild Desideria Charlotta Johansson om poststationens i Hinneryd skötande upphör, till följd af uppsägning, med utgången af innevarande år.

Af ett med hemmansägaren Axel Birger Johansson i två exemplar nu afslutadt kontrakt om nämnda poststations handhavande öfversändes härmed ena exemplaret, för att tillställas vederbörande. Blankett för kontraktsafskrift följer".

Det var på den kopiatorlösa tiden, det.

Från nyåret 1909 var det alltså Axel Johansson som skötte alla postärenden åt hinnerydsborna. Poststationen förlades till Östergård. Därmed var det också slut på de täta chefsbytenas tid, för posten i Hinneryd som under de 36 första åren av sin tillvaro hade haft åtta olika föreståndare, vikarier oräknade, skulle förutom Axel Johansson få bara en enda postchef till. Det var Karl Herman Johansson, som efterträdde honom den 1 januari 1930 och som höll ut "to the bitter end".

Så bittert var dock inte slutet, när poststationen drogs in den 30 september 1968 och ersattes med en bilåkande lantbrevbäringslinje från Strömsnäsbruk. Herman hade då nära nog 39 tjänsteår bakom sig och hade år 1961 fått guldmedaljen för nit och redlighet i rikets tjänst. Brodern Gunnar avgick vid samma tidpunkt från sin befattning som lantbrevbärare efter att ha varit i Postens tjänst sedan 1936. Båda avtackades på morgonen den 30 september av postmästare Anders Flodh i Ljungby inom vars förvaltningsområde Hinneryd då låg. Förutom blommor utgjorde avskedsgåvan ett exemplar av boken "Postman minns", en samling levnadsbeskrivningar, där bland andra Hjalmar Thorsjö berättar om sina strävsamma år och om sina lyckliga år som hembygdsvärdare i Markaryd. Något av detta återges i ett särskilt avsnitt på sid 34.

En av Hinneryds söner kom att spela en roll i den postala utvecklingen i ett annat småländskt samhälle. Det var Sven Helander, född i Hinneryd den 29 juli 1822. Han utbildade sig till skollärare och hamnade så småningom i Anderstorp i Jönköpings län. Vid kronobrevbäringsens upphörande inrättades en poststation i Anderstorp och Helander blev föreståndare. Men han fick uppleva att poststationen drogs in redan den 30 september 1879 för att ersättas med en gående lantbrevbärare från Gislaved.

Länspostmästare Janne Lagerström fann vid sin inspektionsresa i det angränsande länet i september 1880, att lantbrevbäringslinjen från Gislaved "blott ersatt ett vanligt postbuds gång". Han ändrade denna ineffektiva lantbrevbäring genom att lämna erforderliga instruktioner till den dittills okunnige lantbrevbäraren, så att kommunen kunde "erhålla det gagn av densamma, som afsedt är".

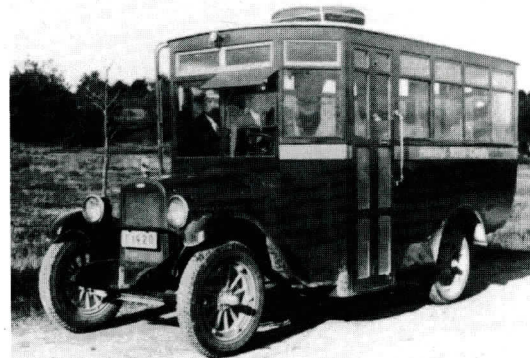
Men kommunalstämmans ordförande Sven Helander förde vid besökstillfället den frågan på tal om poststationen i Anderstorp inte kunde återinrättas. Därvid hade Lagerström svarat "att sådant

möjligen kunde af Kongl Generalpoststyrelsen beslutas, derest poststationsföreståndare kunde erhållas, som ej fordrade någon ersättning af postverket".

1. Att från *Sven Helander från Anderstorp*
 2. född i *Hinneryd 1822*, *sejdes* eget *god* högskoleexamen
 3. och de *beständiga* att begagna *S. S. Rattmar samt ålygtes*
 4. *motbegränsat förbörande*
 5.
 6. var de härmed på begäran intygadt *för att ha varit tillbörligen*
 7. *Anders Flodh, Jönköpings län, den 14 sept. 1880 (ämbets)*
Sven Helander
ordförande

Sven Helander från Hinneryd fick detta frejdebrev när han skulle bli poststationsföreståndare i Anderstorp.

Nu grep Helander in och lämnade en skriftlig förklaring att han åtog sig att sköta befattningen "utan någon ersättning alls å postverkets sida, för 3ne års tid". Därmed hade en son av Hinneryd medverkat till att Anderstorp fick sin poststation tillbaka bara fem kvartal efter dess indragning. Sven Helander var både skollärare och ordförande i kommunalstämman, en ganska vanlig kombination på den tiden.

Hinneryd hade reguljär förbindelse med Ljungby genom denna buss från slutet av 1920-talet.

Pjätteryd

I Pjätteryd inrättades en av de 15 nya poststationer som tillfördes Ljungby postala förvaltningsområde, när kronobrevbäringen upphörde i Kronobergs län vid ingången av år 1874. Enligt den skrivelse i ärendet som daterades den 15 december 1873 med underskrift av generalpostdirektör Wilhelm Roos skulle poststationen förestås av kyrkoherden Chr Bursie mot ett årsarvode av 50 kronor. Denne fick även kontraktet om postföring från Pjätteryd till Prästnäs, medan kontraktet för transporten i omvänd riktning utväxlades med inspektor C A Crona i Agunnaryd. Prästnäs var namnet på den poststation som samtidigt inrättades i komministerbostället vid Agunnaryds kyrka.

Philip Palme i Ljungby, som var tf postmästare vid kronobrevbäringens upphörande, fann tidigt att postlinjen Bolmstad-Liatorp över Ljungby-Boarp-Pjätteryd-Prästnäs var olämplig. Det skulle ändå dröja mer än tio år innan den organiserades om. Med indragning av poststationen i Bolmstad den 30 juni 1878 blev den dock avkortad och utgick därefter från Ljungby.

Länspostmästare Janne Lagerström i Växjö föreslog efter en utredning vissa förändringar och med september månads utgång 1885 drogs linjen in. Den hade efter en första omreglering sju år tidigare fullgjorts med häst och vagn en gång i veckan.

Från oktober 1885 blev det i stället gångpost två gånger i veckan på tre separata linjer, Ljungby-Boarp, Liatorp-Prästnäs, och Älmhult-Pjätteryd. På den sistnämnda linjen tecknades det nya kontraktet med kronofjärdingsmannen Joh. M Jonasson i Westerhult.

Många filatelister passade på att skapa sig stämpelavtryck i Pjätteryd sista dagen poststationen var i verksamhet.

Han fick en krona för varje fullgjord dubbel färd som postförare. Efter tio år sade han upp sig. Hans efterträdare blev från den 1 januari 1896 hemmansägaren Johan Eriksson från Fotabol. Denne fick ersättningen höjd till 1:33 per tur.

I längden nöjde sig invånarna i området inte med att få post bara två gånger i veckan och efter framställning från "åtskilliga vid postlinien i fråga bosatte korrespondenter" utökades postföringen till tre turer i veckan från den 1 mars 1899. Johan Eriksson frånträdde sitt kontrakt och nu tog förtennaren Johan Peter Olof Högberg från Kulhylltan vid. Han fick 1:40 per tur.

Efter honom följde sadelmakaren J A Sallgren i Gustafsfors och nu blev det åter körande post. Sallgren undertecknade i september 1904 ett kontrakt som gav honom 1:75 per tur jämte rätten att "för egen räkning medföra sådana handelsvaror, som ej kunna hänföras till postförsändelser". Redan från den 1 april 1905 höjdes ersättningen till tre kronor per tur och Sallgren fick dessutom rätt att medföra resande.

Sallgren avled i oktober 1908 och med utgången av det året frikallades sterbhuset från hans kontrakt. Från den 1 januari 1909 blev hemmansägaren Gustav Värner Emanuel Johnsson postförare.

De gamla postförarna mellan Pjätteryd och Älmhult vandrade över en på senare tid mycket omdiskuterad bro vid Svinaberga.

De båda grannsocknarna Agunnaryd och Pjätteryd hade mycket gemensamt och man strävade efter en direkt förbindelse mellan deras poststationer så som det hade varit ursprungligen när linjen från Bolmstad till Liatorp inrättades i januari 1874. Önskemålen i denna riktning framfördes 1894 av kronolänsmannen i Sunnerbo härrads östra distrikt Carl Axel Wilhelm Sandström i Byvärma. Postinspektören menade i sitt yttrande till generalpoststyrelsen, "att, då sökandenas anspråk på en ordnad postförbindelse genom Postverkets försorg väl kunde anses berättigadt, men anordnandet af postföring i den begärda omfattningen otvifvelaktigt blefve förenadt med icke oväsentlig kostnad för Postverket, landtbrefbäring i stället måtte anordnas med två veckoturer, fram och åter, allenast mellan Pjätteryds poststation och Byvärma".

Detta accepterade poststyrelsen och från den 1 juni 1894 blev lantbrevbäring verklighet i Pjätteryd. Torparen Sven Carlsson i Stenstugan under Norra Kärrnäs fick ett kontrakt som gav honom en krona per tur fram och åter. Han sade upp sig samma år och från den 1 januari 1895 stod kronolänsmannen Sandström för kontraktet mot samma ersättning. De postala dokumenten avslöjar inte vem som fullgjorde lantbrevbäringen i verkligheten. Kontraktet var så utformat att innehavaren kunde låta en myndig man fullgöra arbetet i sitt ställe.

Pjätteryds första lantbrevbäringslinje drogs in med augusti månads utgång 1910. Sedan mars 1905 hade kontraktet innehafts av torparen August Brink från Fridhem under Oshult men det upphörde

*Till svar i konf. Generalpoststyrelsens
Cirkulär nr 31 1890 för Poststationen i
Pjätteryd meddelat,
Att för Poststationen blankettbrev är beköft,
Att stället nr 3 anses vara tillräckligt samt
att snickare i orten sagt sig kunna tillverka
ett dylikt af gott för målat i Ek för 16 kr,
betadt i hus färg till 15 kr 50 öre.*

*Högaktningfullt,
A. Holm,
Poststationsföreståndare.*

Från Anders Holms tid som postchef i Pjätteryd finns denna skrivelse bevarad.

genom Brinks död i april 1910. I stället för den indragna lantbrevbäringen fick korrespondenterna postföringen Älmhult-Pjätteryd utsträckt till Västra Möcklehult, en förlängning på ca fem km.

Från juli 1908 fick Pjätteryds socken en andra lantbrevbäringslinje genom att toffelmakaren Ernst Nilsson från Osnaköp åtog sig distribution till och kontakt med kunderna på den sju kilometer långa sträckan Pjätteryd-Gustafs-fors-Ekefors-Södra Osnaköp-Norra Osnaköp.

Efter denna sammanfattning över postbefordringen inom socknen återvänder vi till själva poststationen i Pjätteryd. Det är tveksamt om kyrkoherde Bursie någonsin fungerade som föreståndare för denna. Personaluppgiften för 1874, visserligen inte daterad förrän den 13 mars, är underskriven av P Persson, och i en skrivelse den 7 januari 1874 anmälde tf postmästare Palme i Ljungby följande till generalpoststyrelsen:

"Poststationsföreståndaren i Pjätteryd, kyrkoherde Chr Bursie har, till följd af sjuklighet, härstädes uppsagt sin befattning som stationsföreståndare och i sitt ställe föreslagit Landbrukaren och arrendatorn af Pjätteryds prestgård P Persson, hvilken för närvarande förestår stationen".

I början av 1874 var arbetsbelastningen enorm i generalpoststyrelsen. Palme fick vänta länge på svar och erinrade efter en månad i en ny skrivelse om vakansen i Pjätteryd och om en mängd andra problem som stött till inom hans revir. När beslutet hade fattats, ägde den formella överlämningen i Pjätteryd rum i början av mars och den 16 mars blev det nya kontraktet instämplat i generalpoststyrelsen. Men den nye föreståndaren blev inte heller så gammal i gården. Den 30 maj 1875 skrev Palme bl a följande till generalpoststyrelsen:

"Poststationsföreståndaren i Pjätteryd, landtbrukaren P Persson, hvilken allt sedan innevarande års början varit sjuklig och tillförlig deraf förhindrad att under största delen af samma tid förestå stationen har uppsagt sin befattning som poststationsföreståndare.

Till Perssons efterträdare får postanstalten ödmjukligen föreslå Skolläraren A. Holm, hvilken under förenämnda tid skött stationen med ordentlighet och noggrannhet, och som är villig, att, emot samma arvode som Persson åtnjutit, eller 150 kronor, fortfarande förestå Pjätteryd poststation, hvarest han äfven är bosatt".

Det blev bifall och ett nytt kontrakt annoterades som ankommet till poststyrelsen den 2 juli 1875. Folkskollärare Holm fick uppleva att poststationen flyttades över från Ljungby till Älm-

hults förvaltningsområde, och postmästare J P Forsström blev den som fick uppleva nästa skifte på föreståndarebefattningen i Pjätteryd. Den 24 februari 1899 anmälde Holm till postinspektionen i Malmö att han skulle flytta och anhöll om entledigande från den 25 maj. I sin aktpåskrift den 30 mars hemställde postinspektionen "att kyrkoherden Lars Johan Lange måtte antagas till föreståndare för poststationen i Pjätteryd fr o m den 26 nästkommande maj, mot åtnjutande af arvode efter enahanda belopp, som för poststationens handhavande nu utgår, eller 150 kronor om året".

Lars Johan Lange var född 1836 och hade efter sin prästvigning 1865 varit missionär i Ostafrika till 1867 och därefter hunnit vara komminister både i Hylletofta och Åseda, innan han blev kyrkoherde i Pjätteryd 1887. Han publicerade sig i pressen med predikningar och kyrkliga uppsatser.

Kyrkoherde Lange hade skött poststationen i litet mer än ett halvt år, när han lät höra av sig i en skrivelse till postinspektionen den 5 januari 1900 med följande lydelse:

"Som undertecknad, för närvarande tillförordnad poststationsföreståndare i Pjätteryd, i egenskap av kyrkoherde på platsen icke har tid att själf sköta om stationens göromål, utan måste ofta anlita tillförlitligt biträde, och godtgörelsen är alltför ringa för att betala ett sådant och därtill bestå lokal m m, nödgas jag härmed ställa befattningen Postinspektionen till förfogande från och med nästa halfårs början och önskar frånden tiden vara befriad från poststationsföreståndarebefattningen."

Det var en ovanligt formulerad avskedsansökan. Men nu började en lustelig byråkratikusell. Postinspektionen anmälde den 8 januari till generalpoststyrelsen att åtgärder skulle vidtas för att avsluta ett nytt avtal om befattningen och uppdrog samtidigt åt "postmästaren i Elmhult att genom skriftvexling med vederbörande eller på annat lämpligt sätt, som dock ej finge förorsaka Postver-

Kyrkoherde
L J Lange

ket någon kostnad, söka anskaffa lämplig person, som vore villig att från och med den 1 juli innevarande år öfvertaga poststationens skötande".

Uppgiften var inte lätt och den 9 juni 1900 måste postmästare Forsström anmäla till postinspektionen att han hade misslyckats med försöken att få tag på en ny föreståndare. Med två skrivelser, den ena från kommunalnämndens och den andra från kommunalstämmans ordförande, kunde han styrka att det inte fanns någon "lämplig föreståndare att få, hvadan jag hemställer, att nuvarande föreståndaren, kyrkoherden Lange, ånyo antages för årsarvode af 250 Kronor.

Nekas nu detta återstår ju ej annat än stationens indragande, hvilket för en så stor församling med dess stora post ej väl ger-na kan ifrågasättas".

Ärendet föranledde två skrivelser från postinspektionen till generalpoststyrelsen den 18 juni 1900. Den ena avsåg postmästarens resekostnad. Han hade inte i förväg begärt tillstånd att få resa till Pjätteryd för att lösa problemet, men postinspektionen hade i sin skrivelse den 8 januari sagt att ärendet "ej finge förorsaka Postverket någon kostnad". Om detta skrev postinspektionen följande till poststyrelsen:

"Enär emellertid svårighet synes hafva mött att erhålla lämplig föreståndare för poststationen från och med berörde den 1 juli, har postmästaren i Elmhult John Paul Forsström på eget bevåg afrest till Pjätteryd för att i saken förhandla med vederbörande.

Beträffande denna resa har postmästare Forsström nu anhållit om ersättning för skjuts efter två hästar.

Då ingen anledning förefinnes till annat antagande än att Forsström af intresse för saken företagit resan, får postinspektionen värdsamt hemställa om bifall till hans ifrågavarande anhållan."

Den andra skrivelsen gällde det egentliga ärendet. Postinspektionen hemställde att arvodet skulle få höjas till 250 kronor om året och meddelade att uppbörden vid poststationen under åren 1897 - 1899 hade varit 608, 640 resp 656 kronor.

Det hjälpte och mot en förhöjd kostnad med 100 kronor om året samt en engångskostnad för postmästarens resa hade man nu löst frågan om en föreståndare för poststationen i Pjätteryd. Men den glädjen varade inte länge, för redan den 24 mars 1902 sade kyrkoherde Lange upp sig på nytt, denna gång "af förekommen anledning".

Nu kom den gamle trotjänaren Anders Holm, som hade varit föreståndare under nära nog ett kvarts sekel, åter in i bilden. Han blev nu som "f d folkskollärare" anförtrodd poststationens skötsel från den 1 juli 1902 mot 250 kronor i årsarvode. Under fem

år skötte han befattningen till allas belåtenhet, men den 11 juni 1907 anhöll han om befrielse på grund av ålder och sjuklighet.

Nu tillträdde Augusta Maria Karlsson mot ett årsarvode av 300 kronor. Även denna gång diskuterades frågan om poststationens eventuella indragning. Postinspektionen avslutade sin skrivelse till poststyrelsen den 18 juli 1907 på följande sätt:

"Postinspektionen har ej lyckats träffa lägre aftal om bestyret. Poststationen bör icke indragas; afståndet från densamma till närmaste annan postanstalt öfverstiger 1 mil. Uppbörden vid poststationen utgjorde under år 1906 kr 791:92".

Fröken Karlsson var ortens barnmorska. Jag har inte lyckats finna några handlingar som visar vilka följder denna kombination kunde få i brådskande fall, men sannolikt har det inte blivit några svårare förvecklingar.

Den 1 november 1920 övertogs rodret av Karin Johanna Elisabeth Linder men bara för en femmånadersperiod. Från den 1 april 1921 finner vi nämligen åter barnmorskan som föreståndare, nu 52 år gammal. Hennes andra period som postchef i Pjätteryd blev fem månader längre än den första, tillsammans 27 år.

Den 1 december 1934 tog Alma Kristina Elisabeth Andersson hand om rodret. Hon följdes på dagen 14 år senare av Gunnar Efraim Germundsson, som i nära två år dessförinnan hade varit lantbrevbärare på linjen Pjätteryd - Byvärma och postförare på linjen Älmhult - Pjätteryd. Ett halvt år efter hans tillträde fick jag tillfälligt avbryta mina nattliga sorteringsresor på postkupén på stambanan för att i stället vara "förste postassistent" i Älmhult under den ordinaries förordnande som postmästare i Åseda. Jag fick

därför tidigt lära känna Germundsson och de flesta andra poststationsföreståndarna inom Älmhults postala förvaltningsområde.

Det var förresten en ljus tid i min postmannabana. Jag hade inte hunnit fylla 24 år, när beskedet kom att jag skulle lämna sorteringsarbetet efter resan med postkupé 62 ned och samma dag bege mig till Älmhult. "Kompensation för förlorad fridag lämnas senare" hette det på ordern.

Den ordinarie förste postassistenten fick stanna länge i Åseda för den där utnämnde nye postmästaren L R H Skogmar hade uppdrag som reglementssekreterare i Generalpoststyrelsen. Det var en mycket skicklig man och jag fick knappt tio år senare glädjen att ha honom som chef någon tid efter att jag fått min första befordran och blivit förste postassistent vid postdirektionen i Malmö. Det var en mörk dag när sorgebudet kom att han förolyckats under en semesterresa i Österrike.

Under mitt långa förordnande i Älmhult, nära sex månader, hade jag regelbunden kontakt med många posttjänstemän. De flesta verkade dock inte i Sunnerbo och jag får anledning att återknyta till de minnena i en senare bok, då jag avser att beröra Allbo härads posthistoria. Men med poststationsföreståndare Germundsson i Pjätteryd fick jag kontakt engång långt senare. Det var den 30 november 1968, när poststationen i Pjätteryd drogs in. Jag skulle nästa dag arbeta tillsammans med Sven Kronström i Vislanda på filmen "En postvagns hädanfärd" och passade på att göra en avstickare till Pjätteryd under resan från Malmö. Dåvarande postmästaren i Älmhult, Claes-E Claeson, höll ett inspirerat tack- och avskedstal i närvaro av bland andra församlingens kyrkoherde Ture Sandström.

Den sistnämnde var en av landets sista jordbrukande präster. Som sådan skötte han också grovsysslor själv. Det kunde inträffa att en besökare kom in i ladugården och frågade den mockande mannen om prästen träffades.

- Var god gå in och vänta en liten stund, så kommer han, kunde svaret bli. Förvåningen var stor när mannen från ladugården strax därefter infann sig på pastorsexpeditionen.

Ture Sandström var också författare. Bland hans produktion kan nämnas de små men intressanta böckerna "Något om Pjätteryds kyrka", "Nemesius vaknar" samt "Från den gamla goda tiden. Saga, tradition och historiska personer omkring namnet Pjätteryd".

och har jag igen, för att äntligen få denna sak ordnad, föruttaget en resan till hemlandet Åseda och hoppas, att Inspektionen ej har något att anmärka som jag behövs för skjutit efter sin höst utan dagtraktamente.

Postmästaren i Älmhult måste få sin begäran om ersättning för tjänsteresor till Pjätteryd prövad av postinspektionen, som i sin tur lät generalpoststyrelsen avgöra frågan.

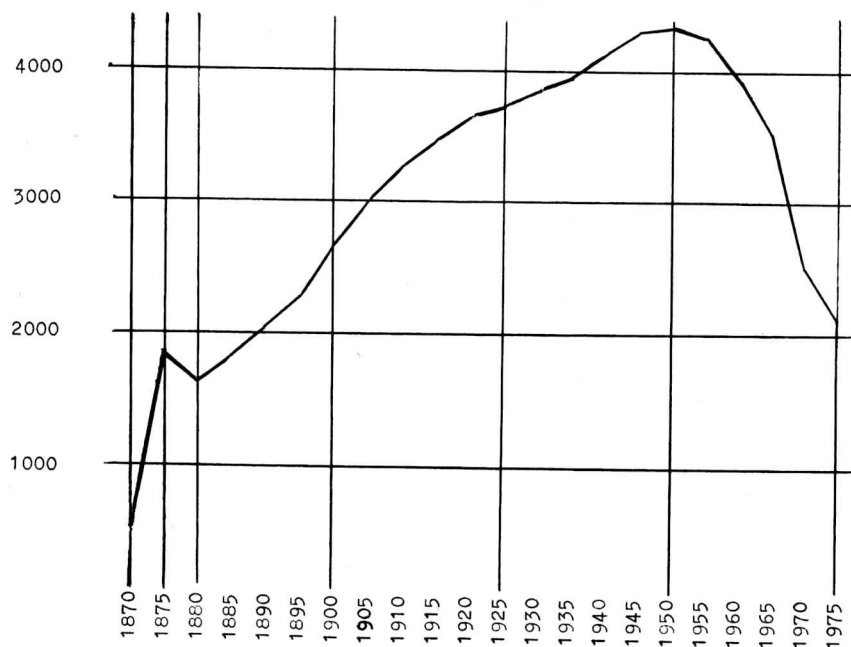

Yngre poststationer

Om den stora ökningen av antalet poststationer genom att kronobrevbäringen upphörde har jag berättat i tidigare avsnitt. En annan bidragande orsak till ökningen var järnvägarnas utbredning. Ända in på 1920-talet och i enstaka fall ännu senare byggdes nya järnvägar som medförde att flera förenade post- och järnvägsstationer inrättades, men de flesta tillskotten av sådana postanstalter som med den tidens terminologi kallades poststationer avsåg servicepunkter på landet under en tid då den motoriserade lantbrevbäringen ännu inte hunnit slå igenom.

Göteryds och Hinneryds socknar fick var sin ny poststation på sent stadium, 1922 resp 1936. En kort resumé om dem lämnas i det följande. Utvecklingen av antalet fasta postanstalter i vårt land under perioden 1870 - 1975 framgår i stora drag av nedanstående diagram.

ANTAL FASTA POSTANSTALTER I SVERIGE UNDER PERIODEN 1870-1975

Delary

Förläggningen av Göteryds poststation till Delary år 1887 var en tillfällig åtgärd på grund av eldsvådan i Ry skjutsstation. Även om man gjorde flera försök skulle det dröja länge innan önskemålen om en egen permanent poststation i Delary tillgodosågs.

Ett försök gjordes 1914, då frågan kom upp vid kommunalstämman i Göteryd den 15 november. Protokollets femte paragraf berör ett väckt förslag om postföring sex dagar i veckan på linjen Älmhult-Göteryd och dess sjätte paragraf "om inrättande af en mindre poststation i Delaryd".

Vad gäller det sistnämnda förslaget beslöt stämman att "göra framställning dock med förbehåll att denej finge inkräkta på nuvarande stationen i Göteryd".

Disponent E G Svensson i Delary höll i pennan i den fyra sidor långa handlingen med välskriften handstil. Han erinrade om att en ansökan sju år tidigare om postgång sex dagar i veckan lämnats utan avseende och visade med siffror hur kraftigt posttrafiken hade utvecklats sedan dess.

Han framhöll också att daglig postgång inte var

"det enda kraf som ifråga om de postala förhållandena inom Göteryds socken gör sig gällande, utan det är dessutom af allvarligt behof att vid Delary bruk, beläget 1 1/2 gammal mil från poststationen i Göteryd, inrättas en mindre poststation för tillgodoseende af ej mindre bruket och bruksbefolkningen än äfven de kringliggande byarne, hvilka hittills haft sin postgång på Delary tack vare tillmötesgående af Handlande Gustafsson derstädes, hvilken ända sedan postlinien Älmhult - Göteryd kom till stånd, medgifvit att denna betydande post afgiftsfritt fått medfölja i hans lös-väska. Nu har emellertid under årens lopp såväl den ingående som utgående posten ökats till den grad, att Herr Gustafsson i en mängd fall sett sig nödsakad att neka mottaga tidningsreqvisitioner och nu till sist har han alldeles frånsagt sig denna gratisbetjening. Emellertid har han samtidigt förklarar sig villig att, derest en mindre poststation öppnas å Delary, förestå denna mot en så ringa ersättning som 150 kronor om året".

Med en kalkyl visade disponent Svensson också att postanordningarna inom området skulle ge en god behållning åt postverket även efter inrättande av en poststation i Delary. Postdirektio-

nen i Malmö remitterade framställningen till postmästaren i Älmhult, som i svaret den 15 mars 1915 påyrkade bifall.

Det skulle gå ett år och tolv dagar innan postdirektionen redovisade hela ärendet till generalpoststyrelsen, men långt tidigare anmälde förvaltningen i Malmö att kontraktet om postföringen Älmhult - Göteryd upphörde med utgången av juni 1915. Den skrivelsen återspeglar vissa kristidsproblem:

"Ärendet om anordnandet av ytterligare en veckotur å linjen samt inrättandet av poststation i Delaryd, Generalpoststyrelsens remiss Ib, 2507/14, hinnes ej slutbehandlas till den 1 nästa juli. Foderpriserna äro fortfarande ovanligt höga, och i anledning härav är det svårt att mot skälig ersättning erhålla postförare.

Hemställes vördsamt, att postdirektionen måtte bemyndigas att upprätta kontrakt om den nuvarande postföringen Älmhult-Göteryd oförändrad tiden 1 juli - 31 december innevarande år mot enahanda ersättning, som postföringen för närvarande betingar eller kr. 4,25 turen; skolande postdirektionen vid bifall härtill snarast möjligt till Kungl. Styrelsen inkomma med vidare framställning i ärendet. Postdirektionen har för närv. icke kunnat erhålla lägre beting".

Det blev bifall, men under det följande halvåret kunde ärendet fortfarande inte redovisas. Den 16 december avled Karl August Svensson, som lång tid fullgjort postföringen. Ett nytt kontrakt upprättades med Sven Henning Svensson i Hästberga att gälla under första kvartalet 1916 mot samma ersättning som Karl August haft.

Vid redovisning av ärendet i sin helhet den 27 mars 1916 ansåg postdirektionen att det tills vidare borde anstå med inrättande av en poststation i Delarymen tillstyrkte en sjätte postföringstur i veckan. Intressant är slutmeningen i skrivelsen, undertecknad av postdirektör Olof Thormark:

"Herr Generalpostdirektören har under tjänsteresa gjort sig närmare underrättad om det postala behovet i orten".

När jag under solvarma semesterdagar 1980 färdades i Sunnerbo för att samla posthistoriskt material besökte jag Richard Magnusson i Agunnaryd, som bland annat berättade om ett besök av generalpostdirektör Juhlin i sällskap med postdirektör Thormark. De båda toppkrafterna hade utnyttjat tiden rationellt och gjort sig underkunniga om flera orters problem under den färden.

Generalpoststyrelsen beslöt att postföringen från den 1 april 1916 skulle fullgöras sex dagar i veckan, men det blev avslag på framställningen om en poststation i Delary.

Den sistnämnda frågan togs på nytt upp på allvar fem år senare.

Den andra paragrafen i protokollet vid sammanträdet med kommunalfullmäktige i Göteryd den 13 november 1921 fick följande lydelse:

"Väckt fråga om inrättande af en poststation å Delary beslöt fullmäktige att förordna, dock under uttryckligt förbehåll att någon inskränkning af poststationen i Göteryd eller de 6 postdagar i veckan som nu finnes derstädes ej får ske och uppdrogs åt Disponent E G Svensson å Delary att ingå till Kongl. Generalpoststyrelsen med denna anhållan".

Uppdragstagaren hade till synes inte några starkare argument att komma med jämfört med försöket år 1914-16. Han framhöll att handlandena Nils Persson och Gustaf Wiking i sina lösväskor lät befordra post till och från byarna Kopparbygd, Sköldsbygd, Holmseryd, Hylte, Elisköp m fl och årligen sålde frimärken för mer än 2 700 kronor och tillade följande:

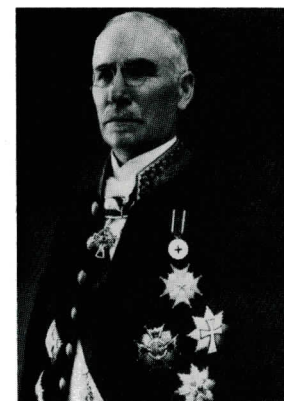
"Såväl Handl. Persson som Wiking har anmält sig som sökande till en ev. blifvande poststationsföreståndarebefattning och då båda hafva stort intresse för saken, torde de vara beredda att öfvertaga detta bestyr mot en ganska blygsam ersättning. Några andra utgifter i samband med denna omläggning af postförhållandena vid Delary torde ej behöfva förekomma, ty postförarens besvär ökas icke i minsta mån häraf och vid postkontoret i Älmhult torde besväret tvärtom minskas genom att det bringas ordning i de hittills rådande kaotiska förhållandena".

Som framgår av citatet vidhöll disponent Svensson gammalstavnings. Många handlingar från seklets andra decennium visar att det tog tid för nystavningen att tränga igenom.

I sakfrågan anförde postdirektör Thormark den 1 september 1922 bl a att det var omöjligt "för postkontoret i Älmhult att alltid kunna med säkerhet avgöra, i vilken lösväska posten skall expedieras. Posten till och från Delary bruk är särskilt stor."

Postdirektör
Olof Thormark

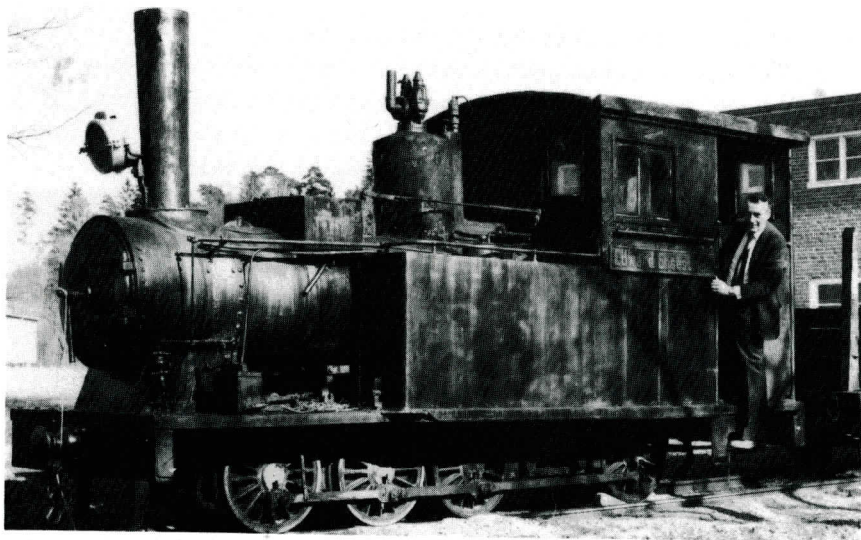
Generaldirektör
Julius Juhlin

Avslutningsvis tillstyrkte postdirektionen bifall och framhöll att en poststation i Delary inte skulle medföra någon egentlig minskning i trafiken vid poststationen i Göteryd. Stavningen av namnet på den nya poststationen fördröjde dess tillkomst. Genom äldre dokument måste Strömsnäs Bruks AB bevisa, att det inte var riktigt med bokstaven d i slutet av ordet Delary. Ett av dessa dokument var ett transumt av fastebrev för Delary, underskrivet av F Tornerhielm. Dess början lyder som följer:

"SUNNERBO HÄRADS RÄTT Gör vetterligt: Att år 1853, den 17de September, vid allmänt Ting med berörde Härad lät Herr Regiments Auditeuren Jakob von Post anhålla om Härads-Rättens Fastebref å halfva Jernbruks och Landtegendomen Delary eller Ry, bestående af hälften uti följande inrättningar....."

Vid generalpoststyrelsens fortsatta handläggning av ärendet gjordes en anteckning den 30 oktober 1922 att ornamnskommitténs sekreterare Erik Noréen telefonledes meddelat att kommittén hade godkänt namnet Delary. I sin framställning hade postdirektionen föreslagit att poststationen skulle öppnas den 1 oktober, men efter underhandskontakter fastställdes den för orten framgångsrika dagen till den 16 november 1922.

På fabriksområdet i Delary fanns ännu 1981 detta minne av smal-spårsbanan till Strömsnäsbruk. Lokets konstruktör, Jöns Pehrson, var formellt poststationsföreståndare i Göteryd under en tid. Hans arbete med järnvägen nämns bl a på sid 62.

Föreståndare blev snickaremästaren Frans Oskar Karlsson. Hans arvode var till en början 720 kronor om året, men från den 1 januari 1924 höjdes det till 1 020 kronor, vartill kom ett expensanslag på 120 kronor. Utvecklingen vid poststationen var ogynn- sam och den sänktes i januari 1927 från den postala graderingen klass 6 till klass 4. Därmed sänktes årslönen till 792 kr och expensanslaget till 60 kr, men ett år senare fick Karlsson ett ålderstillägg på 120 kronor om året.

I 6. 1579

STRÖMSNÄS BRUKS AKTIEBOLAG

TELEGRAFADRESS: "CELLULOSA", HÄSLEHOLM.

POSTADRESS: ÄLMHULT

ODERADRESS: STRÖMSNÄS BRUK

Rikstelefon 22 Strömsnäs Bruk.

1 a. 11. 11.

K. Generalpoststyrelsen
Må 27 OKT 1922

Delary den 25 okt. 1922.
pr Älmhult

N: I 6. 1579		
GRUPP	AFD	MÅL
II	a	

Kungl. Generalpoststyrelsen,

Stockholm.

Till styrkande av vår i telefon för några da-
gar sedan uttalade förmening angående namnet Delary, att det skall
vara Delary - i öker Delaryd - tillåta vi oss härjämte överlämna i
./ transumt dels Circulair från Bergmästare Embetet av år 1844, dels
också Sunnerbo Härads lagfartsbevis å Delary Jernbruk och Landtegen-
om år 1853
dom, i vilka båda handlingar namnet finnes utfört Delary. Dessutom
innehava vi gamla luntor av räkenskaper o.d. ända från tidigaste
början av 1800-talet, däri namnet alltid är RY (ej Ryd) Bruk.

Vördsamt

STRÖMSNÄS BRUKS AKTIEBOLAG
Erik Bjövali

Erik Bjövali

28/10 22. Öregius N. Ornamnskommittén g. arkivfi.

./ Två inlägg.

I denna skrivelse lade Strömsnäs Bruks Aktiebolag vikt vid rätt stavning av den blivande poststationen i Delary.

Från den 1 januari 1930 steg poststationen till klass 5 och från den 1 januari 1936 till klass 6, då med en årslön på 1 194 kr och 240 kr i expensanslag. Frimärksförsäljningen uppgick år 1925 till 2 157 kr, 1930 till 2 288 kr och 1935 till 2 735 kr.

Men inte heller poststationen i Delary kunde undgå att rationaliseras bort när den moderna och effektiva bilburna lantbrevbäringen infördes. Den fanns kvar till den 31 maj 1975, då dess sista föreståndare Gunni Andersson med en tår i ögonvrån hörde Harry Gustafsson tala för konsumtionsföreningen med bla följande ord: "Nu kan vi inte längre slå numret 33046 och mötas även alltid vänlig röst i andra änden".

De få hushållen i tätorten inrangerades i lantbrevbäringen som ändrades att utgå från Älmhult. Det finns de som anser att posten bidragit till landsbygdens avfolkning genom poststationsindragningar. Jag har inte den uppfattningen, eftersom lantbrevbäringen ger en utmärkt ersättningservice. I fallet Delary kunde man möjligen få intrycket att en kvarvarande poststation skulle ha varit ett moraliskt stöd vid den några år senare förda diskussionen om brukets nedläggning. På sommaren 1980 gjorde jag en intervju för personaltidningen PS med lantbrevbärare Gunnar Carlsson i Dädesjö, facklig företrädare, när han på grund av pensionering stod i begrepp att lämna Postverket. Han ansåg inte att postala rationaliseringar minskade landsbygdens service, men i fallet Delary var han betänklig. Kanske hade han sökt påverka en annan lösning av postproblemet i Delary, om han kunnat förutse den industriella nedgången i samhället.

Enligt uppgift är denna bild tagen i Delary omkring år 1885.

Vivlunga

Poststationen i Vivlunga är intressant från bl a den synpunkten att dess tillkomst inte kan härledas från önskemål av postens kunder utan snarare som ett resultat av en postal omorganisation med sikte på att minska verkets utgifter.

I en skrivelse den 26 september 1934 uppdrog generalpoststyrelsen åt postdirektionen i södra distriktet att utreda möjligheterna att reglera om ett par lantbrevbäringslinjer från Knäred. Avsikten var att söka slå samman dem till en ringlinje, men vägförhållandena var inte lämpliga för motorfordon.

Den ena lantbrevbäringslinjen kallades Knäred-össjöhult. Vid denna låg några tämligen stora byar. Vivhult var den östligaste och stadd i relativt snabb utveckling. Samhället vid vägkorset Knäred - Hinneryd och Råstorp - Össjöhult var centralpunkt för den omkringliggande bygden, som hade sina förbindelser med omvärlden via Knäreds poststation.

Postdirektionen ansåg att turantalet på sträckan Knäred - Vivhult behövde ökas från tre till fyra i veckan och att postföringen skulle fullgöras "med åkande bud" i stället för av den då fungerande gående lantbrevbäraren, men att det räckte med gångpost tre turer i veckan på sträckan Vivhult - Össjöhult.

En förutsättning för att lösa frågan på antytt sätt ansågs vara att en poststation inrättades i Vivhult. Utbytet av lantbrevbärning på sträckan mellan Knäred och Vivhult mot busspostföring tre gånger och bilpostföring en gång i veckan skulle möjliggöras om kunderna utmed denna sträcka betjänades av postföraren. Posten skulle avlämnas på sju ställen, därav sex i brevlådor och ett i en lösväska, som utväxlades i en handelsbod. Dennes innehavare skulle antas till frimärksförsäljare.

Ändringen skulle medföra inkomstminskning för lantbrevbäraren, som enligt förslaget bara skulle gå på sträckan Vivhult-össjöhult med en längd av 9,3 km. Enligt den då införda reglerade ersätt-

ningen skulle han för detta arbete få 4:85 per tur, beräknat efter två ålderstillägg.

Naturligtvis kunde han inte utan vidare acceptera att inkomsten sänktes. Detta inverkade på kundernas inställning till omorganisationen. De tog parti för honom och gav uttryck åt den meningen att ändringen skulle medföra nackdelar. En motorburen postförare skulle inte kunna betjäna postens kunder på samma sätt som lantbrevbäraren. Tre skrivelser som återspeglade denna tanke, underskrivna av sammanlagt mer än 70 personer i Knäred, Brånalt, Trälshult, Långhult och Hässlehult m fl byar bilades målet, liksom skriftliga invändningar från lantbrevbäraren.

Men kommunala myndigheter ansåg att motståndet hade föga fog för sig och nämndens ordförande i Hinneryd, Hilmer Johansson, yttrade bl a följande i en skrivelse den 14 februari 1935:

"Vad värdeposten beträffar är den mycket liten och icke av brådskande natur, flertalet Rek äro från taxeringsnämnden och andra myndigheter som vilja ha bevis på att de kommit fram och de avsändas i god tid. Paketposten har större betydelse men den kan nog ordnas. Jag anser att en brevlåda kan som regel räcka för varje by, i övrigt är det bäst att Postverket ordnar det på bästa sätt för det hela, enskilda personers omdöme är icke mycket värt då det gäller egna intressen.

Befolkningen har inte intresserat sig för poststation i Vivhult men post varje sökendag är ett krav som alla på landsbygden ställer på Postverket.

I sparsamhetens intresse vill jag omnämna att andelsslakterierna med flera betala med bankanvisningar, dessa lämnas till handlanden och han vill gärna lämna varor i stället för kontanter. Det skulle säkert främja sparsamheten om dessa pengar istället utbetalades genom postgiro".

Låt mig också återge några av de funderingar som kommunalnämndens ordförande i Knäred, E Josefsson, gav uttryck åt. Han avslutade sitt svar till postdirektionen den 14 april 1935 på följande sätt:

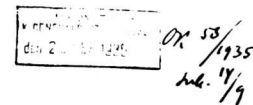
"med hänsyn till de lokala förhållandena och de synpunkter och önskemål som förefinnas hos de personer som beröras av ifrågasatta postföring får jag sammanfatta mitt uttalande så att jag på det livligaste tillstyrker en poststation i Vivhult samt att postföringen i övrigt ordnas på föreslaget sätt under förutsättning att minsta möjliga antal s. k. privata postlådor indragas samt att tiden emellan Knäred och Vivhult tilltages så pass att om personer som bor utmed linjen, i förekommande fall, vill skicka något medicinbud eller någon värdepost, detta medhinner."

Till en stor del berörde ärendet postkunder i Halland. De som fick den största fördelen av poststyrelsens beslut, daterat den 25 oktober 1935 och avfattat helt enligt postdirektionens önskan det blev de som bodde i själva Vivhult. Men någon poststation med

det namnet inrättades inte. Det fanns en poststation med namnet Vilshult, som vid sortering skulle kunna förväxlas med Vivhult, och därför måste man hitta på ett annat namn. Det blev Vivljunga vilket var namnet på en fastighet i samhället.

Omorganisationen genomfördes den 1 januari 1936 och till föreståndare för den nya poststationen antogs fröken Martina Andersson mot ett årsarvode av 351 kronor jämte 60 kronor i expensanslag. Hon avgick med pension den 31 augusti 1964. Därefter uppehölls befattningen på vakans av Linnea Johansson till utgången av september 1968. Från den 1 oktober ersattes poststationen med lantbrevbäring. Den omorganisationen ägde rum samtidigt med att poststationen i Hinneryd drogs in, varvid postadressen för hela området blev Strömsnäsbruk.

I b. 919
Kungl.
Generalpoststyrelsen.

Till Kungl. Ortnamnskommissionen.

919
XIII 13

Kungl. Generalpoststyrelsen, som beslutat öppna poststation i byn Vivhult i Hinneryds cocken, Kronobergs län, får härmed äran anhålla om Edert uttalande, huruvida från Eder äida något finnes att erinra mot namnet Vivljunga för sagda postanstalt. Benämningen Vivhult har icke ansetts kunna ifrågakomma på grund av namnlikhet med post- och järnvägsstationen Vilshult. Vivljunga är namnet på en fastighet i byn Vivhult. Stockholm den 10 september 1935.

FÖR KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN

A. Leiden

Ortnamnskommissionens yttrande.

Med ovanstående namnförslag har kommissionen intet att erinra. Stockholm den 19 september 1935.

KUNGL. ORTNAMNSKOMMISSIONEN

Bengt Hesselman Göran Sahlgren Erikshalling

Järnvägarna och Posten

Järnvägarnas inverkan på landsvägsposterna

Förhållandevis avlägsna järnvägsanläggningar kom att påverka postföringen i Markarydsområdet. Den postföring som med kronobrevbäringens upphörande inrättades mellan Killeberg och Vrå via Hallaryd - Traryd - Hinnersyd blev sålunda omlagd före tillkomsten av järnvägen Vislanda - Bolmen.

Järnvägsbyggnaden följdes på ett tidigt stadium av de postala intressenterna och redan i 1874 års postkarta hade man ritat in den preliminära sträckningen av den smalspåriga bibanan västerut från Vislanda. Den 25 januari 1878, d v s mer än åtta månader innan järnvägen kunde tas i bruk för allmän trafik skrev generalpoststyrelsen till postmästaren i Ljungby att samtliga kontrakt om postföring två gånger i veckan mellan Killeberg och Vrå upphörde och att nya kontrakt hade upprättats om postföring en gång i veckan på linjen Killeberg - Skeen. Detta hängde bl a samman med att lantbrevbäring skulle inrättas, men en orsak var tanken på att man skulle kunna utnyttja den nya järnvägen fram till Bolmen och därifrån inrätta en landsvägspost till Halmstad via Skeen, där postlinjen till Killeberg kunde anknytas i stället för i Vrå. För posterna söderut fick man därigenom kortare landsvägsbefordran.

Ett nytt postföringskontrakt upprättades med gästgivaren S M Eliasson i Ry, som fick forsla posten mellan Killeberg och Traryd. För sträckan mellan Traryd och Skeen tecknades kontrakt med kronolänsman C W Pontén i Räfte.

Eliassons kontrakt övertogs samma år av hemmansägaren Johannes Jönsson i Ramnäs mot lägre ersättning än den Eliasson betingat sig, eller mot 4:29 för varje enkel färd. Han fick från nyåret 1884 ersättningen förhöjd "enär billigare beting ej stode att er-hålla".

Kampen om att få teckna skjutskontrakt med Postverket var ofta hård och intressenterna lurpassade på varandra. Den 12 juli 1887 överlämnade postmästaren i Ljungby till generalpoststyrelsen ett anbud från Sven Johan Magnusson i Beterås, Traryds socken, att "mot årlig godtgörelse af 600 kronor, öfvertaga postföringen en gång i veckan, i hvardera riktningen, mellan Traheryds och Skeens poststationer."

Därmed underbjöd han kronolänsman Pontén i Räfte, vars fem år gamla kontrakt löd på 5:90 per enkel färd, vilket motsvarade 614 kronor för helt år. Man ville emellertid inte utan vidare anta det nya anbudet, utan enligt skrivelse den 15 juli 1887

"för beredande af tillfälle till täflan äfven åt andra spekulanter å postföringens öfvertagande, hvilka möjligen kunna förefinnas, uppdrager Kongl. Styrelsen härigenom åt Postmästaren att inforra anbud å besörjande från och med nästa års början af postföringen i fråga; egande Postmästaren att med den minstfordrande, såvida han är myndig och för öfrigt anses lämplig såsom postförare, upprätta på Kongl. Styrelsens pröfning och godkännande beroende förslagskontrakt".

I samma skrivelse bemyndigades postmästaren i Ljungby att företa en tjänsteresa utefter linjen Killeberg - Skeen bland annat för att utröna på vilket sätt postföringen sköttes på linjen. Inom två månader skulle han avge rapport.

Killeberg—Skeen. (Från den 18 mars 1878).						
F.	—	6,0	f. m.			
F.	7,30	7,45	f. m.	1,3	Killebergs poststation	T. 10,45 — f. m.
F.	9,15	9,30	f. m.	1,3	Hallaryds poststation	T. 9,0 9,15 f. m.
F.	11,0	11,15	f. m.	1,3	Göteryds poststation	T. 7,15 7,30 f. m.
F.	12,30	12,45	e. m.	1,1	Traheryds poststation	T. 5,30 5,45 f. m.
					Hinnersyds poststation	T. 4,0 4,15 f. m.
F.	2,15	3,15	e. m.	1,2	Räfte poststation	T. — 2,30 f. m.
F.	4,45	—	e. m.	1,3	Skeens poststation	M. 7,0 — e. m.
				7,5		M. — 5,30 e. m.

I Skeen är denna post ansluten till Vislanda—Halmstadsdiligensen och får för den skull icke afföras från Skeen till Killeberg förr, än diligensen från Vislanda ankommit till Skeen.

Ursprungligen kördes posten två gånger i veckan på kärrpostlinjen Odensjö-Killeberg. Efter en omorganisation 1878 blev det postföring på en linje Skeen-Killeberg en gång i veckan. Jämför med nedersta tabellen på sid 54. Se även kartbilderna på sid 141.

För att göra en lång historia kort blev resultatet att Sven Johan Magnussons försök att ta merinkomsten av postföringen från kronolänsmannen lyckades. Men några år senare blev det en ny omreglering av postgången på linjen. Man klippte helt enkelt av den genomgående förbindelsen mellan Skeen och Killeberg. Från den 1 april 1890 inrättades i stället en postföring två gånger i veckan mellan Göteryd och Killeberg och en postföring fyra gånger i veckan mellan Hinneryd och Byholma. Den sistnämnda ägde rum till fots två gånger i veckan.

Återigen var det en avlägsen järnväg som motiverade denna ändring. Den nordliga utgångspunkten för linjen blev nu Byholma i stället för Skeen, eftersom järnvägen hade förlängts från Bolmen till Halmstad. Nu befanns det att man kunde minska landsvägspostföringens längd genom att utnyttja en nybliven förenad post- och järnvägsstation på den till Halmstad färdigbyggda järnvägen.

Genom denna förändring blev Johannes Jönsson i Ramnäs och Sven Johan Magnusson i Beterås uppsagda från sina postföringskontrakt. Besparingen i den nya postföringen låg i det faktum att man helt sonika drog in "postvaksbeskickningen", d v s den postiljon som allt sedan tillkomsten av postföringen från Vrå till Killeberg i januari 1874 hade följt med postkärran även när linjen hade ändrats att utgå från Skeen.

En annan följd av järnvägens färdigställande på hela sträckan mellan Vislanda och Halmstad blev att poststationerna i Hallaryd, Göteryd, Hinneryd och Räfte från den 1 april 1890 fick lyda under postinspektionen i södra järnvägspostdistriktet i stället för under postkontoret i Ljungby.

Låt oss nu gå över till några av de förändringar som inträffade längs Lagadalen innan järnvägen kommit till. De präglas av en idelig tävlan om postföringskontrakten, något som går igen på de flesta håll i landet. Mönstret med underbetalade postförare eller lurpassande konkurrenter om entreprenader på kärrpost är allmängiltigt.

Postdiligensen mellan Värnamo och Helsingborg byttes ut mot "vanlig post" (kärrpost) från och med juni 1866. Mellan Jönköping och Värnamo fanns diligensen dock kvar ännu någon tid. Men också kärrposten drogs in tidigt, redan 1879, då även en poststation utmed linjen fick stryka på foten, den i Prestorp norr om Ljungby. Om detta berättas i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 51-52.

I den södra sträckningen inom Sunnerbo av den norrsydliga postlinjen forslades posten dock fortfarande med häst och vagn, och på mellandelen (Ljungby-Hamneda) tidvis med ångbåt.

Handlanden S E Svensson i Traryd hade kontrakt om postföring två gånger i veckan mellan Traryd och Hamneda. Han sade upp detta 1882 och efterträddes av hemmansägaren Sven Johan Andreasson i Mjäryd. Nu lurpassade C I Christensson i Mjäryd och i en skrivelse direkt till generalpoststyrelsen erbjöd sig denne att överta postföringen mot en ersättning som var sex öre lägre per mil än den som Andreasson fick.

I en skrivelse den 18 september 1883 uppdrog generalpoststyrelsen åt postmästaren i Ljungby

"att genom pålysning i vederbörande kyrkor samt genom postiljonerna å linien och på annat lämpligt sätt infordra anbud å öfvertagande från och med den tid som framdeles kan varda af Kongl. Styrelsen bestämd av postföringen i fråga".

Vid anbudsgivningen vann handlanden Svensson och den 30 november 1883 avslutades ett kontrakt med honom om postföring två gånger i veckan mellan Markaryd och Hamneda. Men sju år senare sade han upp sitt kontrakt med tillägget att han var villig att fortsätta med postföringen, om ersättningen höjdes till ett preciserat belopp. Det gick poststyrelsen inte med på och nu blev det utlyst nya tillfällen till anbudsgivning.

Förändringen blev inte långvarig, för postföringen Ljungby - Klippan reglerades om i början av 1893. Detta berörs längre fram.

		258.			
		Ljungby—Klippan.			
		(Från den 1 juli 1885.)			
O. L.	—	6,0	1,0	O. L.	7,30
O. L.	8,0	8,15	1,4	O. L.	5,15
O. L.	10,0	10,15	1,9	O. L.	3,15
Th. S.	12,45	1,0	1,6	O. L.	12,30
Th. S.	3,0	3,15	1,8	T. F.	10,15
Th. S.	5,30	5,45	1,8	T. F.	7,45
Th. S.	8,0	8,0	1,8	T. F.	5,30
Th. S.	9,0	—	0,8	T. F.	—
			10,9		4,30

Diligensen Jönköping-Helsingborg ersattes med olika former för postföring på delsträckorna. Under en tid gällde denna tidtabell för kärrposten mellan Ljungby och Klippan.

Järnvägen Hässleholm - Veinge

De förändringar som inträffade i postföringsförhållandena genom tillkomsten av den bandel som gav Markaryd dess första järnvägsstation berörs på denna och de närmast följande sidorna.

Samma år som järnvägen Bolmen - Halmstad fullbordades, d v s 1889, påbörjades arbetet med bandelen Vittsjö - Hässleholm. Den första fråga som aktualiserades för posten i anslutning härtill var den, om styrelsen för järnvägsföretaget skulle låta tillverka en postkupé. I svaret den 23 maj 1889 ansåg postinspektör Hugo Winroth i Malmö att det inte var behövt med en hel postkupé för den korta sträckan, 22 km, även om den efter någon tid skulle förlängas till Markaryd och då uppgå till 35 km.

"Såsom jämförelse torde postinspektionen få framhålla att å linien Malmö - Trelleborg, hvilken håller i längd 33 kilometer, endast användes så kallad half postkupé med ett utrymme af 7,73 kubikmeter".

Beslutet blev att poststyrelsen lät beställa ett utrymme för posten på "minst 8 men mindre än 10 kubikmeter" i en av de vagnar som skulle tillverkas.

Den 4 juli 1890 undertecknades en skrivelse till poststyrelsen från järnvägsbolaget med anmälan om att järnvägen från den 15 september skulle vara i sådant skick att post kunde befordras på den och att föreståndarna vid stationerna Vankiva, Mala, Bjärnum och Vittsjö föreslogs att också sköta orternas postärenden.

Tre dagar senare befann sig postinspektör Hugo Winroth på resa för att

"i de trakter, som järnvägslinien Hässleholm-Wittsjö genomlöper, förskaffa sig upplysning rörande åtskilliga förhållanden, som ansetts böra utredas".

I sin rapport till poststyrelsen med förslag om ny organisation hemställde han att de dåvarande poststationerna i Malaby, Bjärnum och Vittsjö skulle dras in och att nya poststationer skulle öppnas vid järnvägsstationerna med samma namn samt att en förenad post- och järnvägsstation skulle inrättas även i Vankiva. Häri inbegreps ett förslag att järnvägsstationen Mala skulle få heta Malaby liksom den redan tidigare inrättade poststationen. Därmed

ville man undvika risk för felsortering av post till poststationen i Malå. Järnvägsföretaget accepterade inte detta förslag och den några år gamla poststationen Malaby fick efter flyttningen till järnvägsstationen heta bara Mala. Poststämpeln med namnet Malaby hade använts tiden 1 mars 1887 - 12 september 1890. Förhållandevis få frimärken har blivit stämplade under den perioden. Sådana är rariteter för stämpelsamlare filatelister.

Kontrakten om de poststationer som skulle dras in blev uppsagda, liksom vissa postföringskontrakt avseende landsvägslinjer som blev ändrade med järnvägens tillkomst. Den 13 september togs järnvägen i bruk för allmän trafik och samtidigt genomfördes den postala omorganisationen.

Mindre än två år senare sände styrelsen för Wittsjö-Markaryd Jernväg, som bolaget nu kallades, en skrivelse till poststyrelsen i vilken uppgavs att den resterande bandelen skulle öppnas för trafik den 1 juli eller eventuellt den 24 juni. Postinspektionen i Malmö skickade den 14 maj 1892 till poststyrelsen en redovisning av sitt förslag till omorganisation med anledning av att järnvägen skulle förlängas.

I postinspektionens förslag ingick uppsägning av poststationsföreståndaren i Markaryd och indragning av den dåvarande poststationen där samt att nya poststationer skulle öppnas vid järnvägsstationerna i Emmalunga och Markaryd, där arvoden borde utgå med 180 resp 240 kronor om året.

Postinspektionen önskade också få poststyrelsens uppdrag "att till Kongl. Styrelsen fortast möjligt inkomma med det förslag till omreglering af postlinien Ljungby-Klippan (279), som med afseende å öppnandet af den nya järnvägssträckan kan anses af omständigheterna påkalladt, hvarjemte berörda uppdrag, för att möjliggöra en skyndsam omreglering, tillika torde innefatta beaktande att uppgöra förslagskontrakt angående postbefordran å de linier, som postinspektionen för sin del anser böra ersätta nämnda kärpostlinie".

Det blev bifall, som väntat, och dessutom fick postmästaren i Ljungby i en skrivelse daterad den 17 maj 1892 poststyrelsens uppdrag att denast säga upp kontraktet med Hilma Ternström av den 15 juli 1891 om att handha poststationen i Markaryd. Fröken Ternström var sålunda postchef i Markaryd endast under kort tid.

Tidpunkten för järnvägens färdigställande för trafik blev något förskjutet - en vanlig företeelse på dåtidens banor - och först från den 24 juli 1892 genomfördes den postala omorganisa-

tionen. Det definitiva beslutet kom så sent att postinspektör Winroth måste underrätta poststyrelsen per telegram.

TELEGRAM 03765
 Generalpoststyrelsen
 Kongl. Generalpoststyrelsen.
 Inkom den 20 JUL 1892

TELEGRAM
 FÖRETRÄDESRÄTT KONGL. TELEGRAFVERKET.

Stthlm 5184
 699

Stats-Malmö 13/581 20/22/1892 20/7 10.45

Intyget nu ingånget telefontmeddelande
 skall dagen för Markarydsbanans
 upplåtande för trafik blifvit beständigt
 till den 24 deimes.

Winroth

1892 den 20 juli anm. i Klippas. och exp. telegr. till
 Jerng. i S. S. och Kungörelse.

N-915

Den 20 juli 1892 föredrogs i generalpoststyrelsen det telegram om markarydsjärnvägen, som postinspektör Winroth låtit skicka från Malmö samma förmiddag.

Nu dröjde det åtskilliga år innan fortsättningen nordväst ut byggdes på den bana som kom att sammanbinda Hässleholm med Väst-kustbanan vid Veinge.

I en skrivelse den 23 juni 1892 anmälde postinspektionen i Malmö till generalpoststyrelsen att järnvägen skulle öppnas för allmän trafik under november eller december samma år. Man föreslog bland annat att poststationer, lydande under postkontoret i Laholm, skulle inrättas i Majenfors, Knäred och Skogaby och att den dittillsvarande poststationen i Knäred skulle dras in. Den enda av de då berörda poststationerna som låg i Kronobergs län, var

den i Majenfors. Där skulle stationsföreståndaren få ett postalt arvode på 180 kronor om året.

Senare fick järnvägsbolaget tillstånd att anlägga en järnvägsstation i Råstorp. Postmästaren i Laholm och poststationsföreståndarna i Majenfors och Markaryd tillstyrkte framställningen om att en poststation skulle förenas med järnvägsstationen där och från den 1 augusti 1903 fanns Råstorp med bland de kronobergska poststationerna. Även där blev årsarvodet 180 kronor och föreståndare blev Sven Kjellman. Han efterträddes 1927 av L S Larsson och denne i sin tur av Verner Olsson 1931.

Poststationen i Råstorp ersattes från den 1 april 1959 av ett postombud. Två månader senare drogs poststationen i Majenfors in.

Många andra dokument som berör järnvägsutbyggnaden och poststationerna mellan Vittsjö och Veinge vore värda att redovisa eller återspegla, men de skulle ta alltför mycket utrymme i anspråk. Detta gäller generellt för hela boken.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS 1899. CIRKULÄR. N^R XXVI.

(XVI. Tilldelas jemväl poststationerna.)

34.

Kungörelse,

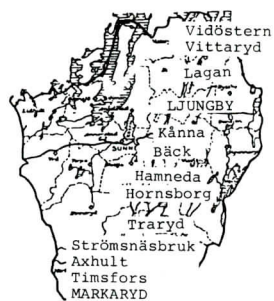
angående dels öppnande af poststationer, dels indragning af poststationen Knäred.

Innevarande dag öppnas poststation vid en hvar af de vid jernvägslinien Markaryd—Veinge belägna trafikstationerna *Majenfors* inom Kronobergs län samt *Knäred* och *Skogaby* inom Hallands län.

Samtidigt indrages deremot den nuvarande poststationen *Knäred* inom sistnämnda län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 3 juli 1899.

F. H. SCHLYTERN.

Skåne-Smålands Järnväg

Såväl när det gäller järnvägssträckan Vittsjö - Markaryd som Markaryd - Veinge blev den definitiva dagen för den allmänna trafikens början fastställd så sent, att postinspektionen och poststyrelsen måste underrättas per telegram. Sådan brådska finner man ofta under förra seklets sista decennier, när förenade post- och järnvägsstationer skulle öppnas.

Ett annat exempel från Småland utgör delsträckan mellan Lyckåsgård och Bunn på den smalspåriga Jönköping-Gripenbergs järnväg. Här skulle de nya postanordningarna starta samtidigt som tågen började gå i allmän trafik. Därför blev det bråttom i sluttampen och den 20 oktober 1899 sände postmästaren i Jönköping ett telegram till postinspektören i östra distriktet med följande lydelse: "Bunn kan ej öppnas, ty alla effekter saknas".

Postinspektören i södra distriktet hade långt tidigare tagit lärdom av sådana problem med onödig brådska för att synkronisera poständringar med järnvägsbyggnader. Till de lärdomstillfällena kan man räkna järnvägen Vittsjö - Hässleholm.

Men det var ju inte nödvändigt att låta den postala ändringen ske samtidigt med att järnvägen togs i bruk. Postinspektör Melander beslöt vid tillkomsten av den blekingska järnvägen mellan Alnaryd och Nättraby att ta sikte på första dagen i månaden efter den då järnvägen öppnades för allmän trafik. Det gav andrum, och på så sätt fick t ex poststationen i Björkeryd en så jämn födel-sedag som den 1 juni 1895.

Ännu tidigare fanns tankar i den riktningen och redan den 26 oktober 1892 uttryckte postinspektör Winroth i en skrivelse till poststyrelsen en önskan om att få tillfälle förbereda andra omorganisationer med bättre tidsmarginal. Han tänkte på den före-

stående omregleringen av postlinjen Ljungby - Klippan, som hängde samman med tillkomsten av Skåne-Smålands Järnväg:

"Mot att nu inom kort sätta omregleringen i verket skulle visserligen kunna invändas, att Skåne - Smålands järnväg, som från Åstorp kommer att sträcka sig till Markaryd, uppgifvits blifva färdig redan nästa års höst, och att således till dess kunde uppskjutas berörda omreglering, men, utom att erfarenheten gifvit vid handen, att det kan dröja ganska länge efter det järnvägslinier uppgifvits skola vara färdiga för trafik, innan dylik å desamma vidtagit, har det synts postinspektionen, som det ej kunde betraktas annat än som fördel att redan nu ordna landsvägspostförbindelsen i de trakter, som genomskäras af linien Ljungby-Klippan, enär vid sådant förhållande några dylika omregleringar ej behöfva vidtagas, då berörda järnvägslinie skall öppnas för trafik, något som åter utan tvifvel är fördelaktigt vid det förhållande att Postverket i allmänhet endast kort före en järnvägs trafikerande erhåller underrättelse derom".

Sedan diligensen mellan Jönköping och Helsingborg hade upphört år 1866 hade postbefordran fullgjorts med s k karrpost på vissa delsträckor. I norra delen av häradet hade även karrposten blivit indragen vid den omorganisation som föregick lantbrevbäringens införande.

Nu föreslog postinspektören indragning av den kvarstående karrpostföringen Ljungby - Klippan och att man i dess ställe skulle inrätta karrpost fyra gånger i veckan på en linje Klippan - Örkellunga - Östra Ljungby - Åsbo Fagerhult och fem gånger i veckan mellan Markaryd och Traryd. Längre norrut skulle man inrätta åkande lantbrevbäring mellan Ljungby och Hamneda fyra gånger i veckan under den tid ångbåten på Lagan inte gick samt lantbrevbäring mellan Hamneda och Horn. Den sistnämnda delen av projektet har behandlats i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

Poststyrelsen biföll förslaget. I en kalkyl hade postinspektören redovisat en årlig kostnadsbesparing för postverket på 830 kronor. Bland många nya kontrakt kan nämnas ett med gästgivaren Nils Magnus Fohlin. Om dennes konflikt med poststationsföreståndaren i Traryd berättas på sid 47 och följande.

Åtskilliga personer hade haft kontrakt om karrposten på vissa delsträckor av linjen Ljungby - Klippan men blev genom omorganisationen uppsagda från dessa. Postmästaren i Ljungby, som fortfarande administrerade posten i nästan hela Sunnerbo samt hela postlinjen till Klippan, fick sålunda i en skrivelse daterad den 15 november 1892 poststyrelsens uppdrag att säga upp kontrakten till upphörande med utgången av februari månad 1893. De som drabbades då var bl a hemmansägaren Sven Johan Andreasson i Mjäryd

Östregård, som hade kontrakt på sträckan Markaryd-Traryd i båda riktningarna, och Nils Christoffersson, som svarade för postföring från Markaryd till Åsbo Fagerhult. Per Persson i Healt var kontraktsinnehavare för postföringen från Åsbo Fagerhult norrut och blev också uppsagd. Sammanlagt fick postmästaren säga upp tio kontrakt på grund av den beslutade ändringen. Den 27 november 1892 skickade han bevis om uppsägningarna till poststyrelsen.

Sedan, jemlikt Kongl. Generalpoststyrelsens skrifvelse den 15 dennes, Nr. 5182/699, samtliga postskjutna i linien i engby - Klippan blifvit från de med dem upprättade kontrakt om postföring uppsagde till upphörande med förwan nämnda slut 1893, får jag beviljande bevis härmed påseendes i förslaget i postkontoret, den 27 november 1892.

Philip Palme

Postmästare Philip Palme fick göra tio kontraktsuppsägningar när postföringslinjen Ljungby - Klippan organiserades om

Förslaget innebar också att poststationen i Traryd skulle förläggas under postkontoret i Hässleholm. Även i detta avseendet blev det bifall och från den 1 mars 1893 lydte poststationsföreståndaren i Traryd under postmästaren i Hässleholm. Sedermera återfördes poststationen till Ljungby förvaltningsområde, och när postkontoret i Markaryd återinrättades den 1 december 1906 och fick ett eget förvaltningsområde blev det ytterligare bollande med poststationernas tillhörighet. Följden har blivit svårigheter för sentida forskare att få fram dokumenterade uppgifter om vissa poststationer och undersökning har måst göras i arkiv som berör fyra olika förvaltningsområden, nämligen Hässleholm, Markaryd, Ljungby och Älmhult. I ett par fall måste man till och med söka i handlingar för Laholms postområde.

Så länge den genomgående karrpostlinjen fanns mellan Ljungby och Klippan följde en postiljon med på turerna. Han satt i allmänhet på kuskbocken vid sidan av kusken. Denna anordning slopades med stymningen av den genomgående postlinjen. I en skrivelse från postinspektör Hugo Winroth den 20 februari 1893 spårar man avvecklingen av denna anordning. Det heter däri att "postturen å nämnda linie från Klippan skall afbrytas den 28 dennes i Åsbo Fagerhult samt vederbörande postbetjent såsom passagerare återvända med nya postskjutsen från Åsbo Fagerhult till Klippan".

I samband af att från och med nästa månads ingång postlinjen Ljungby - Klippan (279) kommer att, i öfverensstämmelse med Kongl. Generalpoststyrelsens beslut, omregleras, har jag med delat förskrift derom, att postturen i nämnda linie från Klippan skall afbrytas den 28 dennes i Åsbo Fagerhult samt vederbörande postbetjent såsom passagerare återvända med nya postskjutsen från Åsbo Fagerhult till Klippan.

Skrifvit jag härmed för vördsamaste annala. Hälsn
den 20 februari 1893.

Även enklare detaljer i samband med omorganisationen av postföringen skulle beslutas av postinspektören vid den år 1893 inrättade regionförvaltningen

Hugo Winroth

Genom beslutet att omreglera karrpostlinjen Ljungby - Klippan från den 1 mars 1893 var den fortsatta omorganisationen av postgången norrut längs Lagaån väl förberedd. Med utbyggnaden av järnvägen i två etapper, till Strömsnäsbruk 1897 och till Värnamo två år senare, skedde stora förändringar också i förteckningen över Sveriges poststationer.

Om den sydliga etappen skrev postinspektionen till poststyrelsen den 7 december 1897 och inledde med följande mening:

"Enligt vunnen upplysning har sträckan Markaryd-Strömsnäs'bruk af Skåne-Smålands jernväg numera upplåtits för allmän trafik".

Detta var en helt ny modell. Inför beskedet om att tågen redan gick kunde man ge sig andrum med att genomföra den redan planerade omorganisationen men nöjde sig med en dryg vecka.

Postinspektionen begärde nu att få öppna poststationer den 16 december vid trafikstationerna Axhult och Strömsnäsbruk och att

Till Postmästaren i Skelleftehamn.

Med öfverlemnade hänjemte af kungörelse,
i fyra exemplar, för införande af anbud å be-
strömande af gångpostföring i linjen Strömsnäs
Bruk - Traryd,

får jag anmoda Postmästaren föranställa den
om att kungörelsen i fråga vorder den 14 de-
cember och den 17 nästkommande november uppläst
i Traryds kyrka
öfre som att exemplar af kungörelsen an-
bringas i lämplig plats vid kvarnerna af postanstaltarna
i Axhult och Traryd samt vid Strömsnäs Bruk.

Utan tvekan, inom hvilken anbudet skola vara
ingifna, tillståndet, för de anbud, som må
hafva inkommit, hit insändes, derförinnan an-
budet, för så vidt Postmästaren dertill är till-
fälle, torde lösas med öftrande rörande anbud-
gävarnes lämplighet. Malms den 26 Octob. 1897.

Emil Schmidt

När järnvägen blev färdig för trafik mellan Markaryd och Strömsnäsbruk, inrättades gångpostföring från Strömsnäsbruk till Traryd. Genom uppläsning i kyrkan och med anslag på poststationerna försökte man få anbud från intresserade postförare.

årsarvodet i Axhult skulle fastställas till 180 kr och i Strömsnäsbruk till 240 kr. Vidare begärdes indragning av postföringen fem gånger i veckan på linjen Markaryd - Traryd och att en postföring med gående bud skulle anordnas fem gånger i veckan på en fyra km lång linje Strömsnäsbruk - Traryd. Begäran bifölls.

Därigenom miste Sven Johan Andreasson i Mjäryd sitt kontrakt om kärrpostföring och arbetskarlen Nils Peter Johansson från Gräs-
holma i Traryd blev gångpostförare mot en ersättning av 75 öre per tur fram och tillbaka mellan Strömsnäsbruk och Traryd. Enligt tidtabellen skulle han alla vardagar utom onsdagar gå från Strömsnäsbruk kl 12, komma till Traryd kl 13 och återvända däri-
från kl 14.30 med ankomst till Strömsnäsbruk kl 15.30.

Till poststationsföreståndare i Axhult antogs Axel Stensson och i Strömsnäsbruk Albert Lindblad. Redan efter ett kvartal be-
gärde den sistnämnde att få sitt arvode förhöjt. Han åberopade en statistik som visade att han under jan - mars 1898 hade sålt frimärken för 795:02. Postmästare Esselius bad postinspektionen tillstyrka framställningen, men postinspektör Victor Melander ansåg inte i sin skrivelse till poststyrelsen den 22 april 1898 "någon sådan omständighet föreligga, som kan anses utgöra skäl att redan nu höja årsarvodet".

Han tillade att poststationsföreståndaren i Strömsnäsbruk skulle befrias från sidoposten till Traryd, när järnvägen mellan Strömsnäsbruk och Ljungby skulle öppnas.

Vid förenade post- och järnvägsstationer, där sidoposter utgick, brukade föreståndarna få högre arvode för att kompensera sina besvär med att göra i ordning posterna till närliggande poststationer, oftast betjänade med landsvägspostföring. En sådan sidopost var den som Nils Peter Johansson bar till Traryd.

Den 11 september 1898 anmälde trafikchefen vid Skåne-Smålands Jernväg att

"en station, som kommer att benämnas Timsfors är under anläggning mellan Markaryd och Axhult, 3 km från det förstnämnda stället". Han ansåg det både behöfligt och lämpligt att

"vid stationen inrättas poststation i förening med postsparbankskontor, detta senare med afseende fästadt derpå, att bruket kommer att sysselsätta, efter hvad meddelats mig, minst ett par hundra arbetare, hvarför platsen väl inom ganska kort tid torde ha en befolkning af 6 å 8 hundra personer".

Poststationsföreståndarna Waldau i Markaryd och Stensson i Axhult ansåg båda att det var lämpligt med en poststation även i Timsfors och postmästaren i Hässleholm tillstyrkte. På grund därav hemställde postinspektionen hos poststyrelsen att poststationen skulle inrättas och från den 23 december 1898 blev den verklighet. Till föreståndare utsågs Axel Stensson i Axhult.

Den stora omorganisation av postens sorteringsrutiner som genomfördes den 12 maj 1968 innebar också att postutdelningen efter hand skulle centraliseras och att antalet adressenheter skulle minskas. Detta drabbade poststationen i Timsfors genast och från den 12 maj 1968 fick den heta Markaryd 2. Samtidigt fick den dåvarande postexpeditionen i Markaryd tilläggssiffran 1.

Även efter nedläggningen av persontrafiken på Skåne-Smålands järnväg var poststationen i Timsfors kvar i stationshuset. Den utsattes för ett rån i mitten av november 1978, då postkassör Gunilla Ekstrand under pistolhot fick lämna ifrån sig kassan till en man i klädd svart luva.

Den 31 januari 1979 drogs posten i Timsfors in och postkontoret i Markaryd kunde därmed slopa tilläggssiffran 1. Christer Ruderstam blev den siste kassören i Timsfors och fick stämpla en rad brev åt filatelister som ville ha avtryck av datumstämpeln MARKARYD 2 innan den togs ur bruk. Allan Wessman blev den siste kunden i Timsfors.

Poststationen i Axhult blev inte så gammal som den i Timsfors. Den ersattes med lantbrevbäring redan den 1 januari 1958. I Strömsnäsbruk utvecklades däremot rörelsen så kraftigt att det inte gick att ha post och järnväg förenade i längden. Från den 16 november 1918 befriades Albert Lindblad från postgöromålen genom att poststationen flyttade till egna lokaler. Ny föreståndare blev Albert Svensson. Han hade varit lantbrevbärare i Höganäs 1908-1915 och poststationsföreståndare i Hammenhög sedan den 1 januari 1916.

Den gynnsamma utvecklingen medförde att poststationen i Strömsnäsbruk från den 1 juli 1939 höjdes till sk postexpedition. I den nya organisation som genomfördes under andra hälften av 1970-talet är termen i detta fall lokalpostkontor i delegeringsgrupp 1.

Ola Cappelins järnvägsbeskrivning

Det blev många tåg som under årens lopp kom att passera Markaryd. Järnvägen Hässleholm - Markaryd - Veinge berörde Sunnerbo härad endast periferiskt och de sunnerboitiska samhällena längs den sträckan visar inte någon historia som avviker från den normala för små stationssamhällen.

Däremot har den nordsydliga järnvägen, som går på mer än 70 kilometer genom Sunnerbo en rad intressanta kommunikationshistoriska anknytningar. Några av dem relateras i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" och några berörs under avsnitten om Traryd och Markaryd i denna bok.

Jag vill i detta sammanhang inte förbigå en järnvägsbeskrivning som gjordes ungefär sju år efter det att sträckan mellan Strömsnäsbruk och Värnamo hade tagits i bruk. Det var stinsen och poststationsföreståndaren i Hamneda, Ola Cappelin, som svarade för den, tryckt på Ernst Bergstens Boktryckeri i Helsingborg år 1906. Ola Cappelin flyttade senare till Skåne och fortsatte där sitt författarskap i en annan genre och hann med att ge ut ett tiotal andra böcker, däribland "Stenshufvud i folksägen" och "Sång- och danslekar i Kivik på 1870- och 1880-talen".

Åtminstone 1906 års utgåva, "Med Skåne-Smålands Järnväg från Åstorp till Värnamo" kostade den gode Cappelin mycket stora ekonomiska uppföringar. Jag tror mig förstå den entusiasm och spänning han måste haft, när han beslöt att ge ut den på egen risk, och den besvikelse han måste ha känt, när försäljningen gick dåligt. Min första bok gav mig samma upplevelse i inledningsskedet men efter hand som den blir känd i kulturellt intresserade kretsar ljusnar situationen troligen. Det i juni 1981 fyrdubblade portot för boken motverkar möjligheten att få mina utgifter täckta, men jag har funnit stimulans i att forska. En hobby brukar kosta pengar. Så tänkte kanske också Ola Cappelin.

Jag citerar några avsnitt ur hans bok därför att de ger en sekelskiftesbild tecknad av en då levande iakttagare och författare. Och den ger några kommunikationshistoriska upplysningar, om vilka jag var helt ovetande till dess jag läste hans bok. Han berättar i det inledande kapitlet litet om bakgrunden till en

järnväg i Lagaåns dalgång, sedan man slopat tanken på att låta södra stambanan ta denna väg:

"Då tanken på en järnväg åt detta håll åter började taga form, hade redan järnvägsnätet så utvecklats, att flera länkar i kedjan Helsingborg - Jönköping voro färdiga, hvilka det nu till sist endast återstod att sammanknyta. Så hade år 1874 Helsingborg - Hessleholms järnväg öppnats till Klippan, hvars del till Åstorp (24 km) går i riktningen Helsingborg - Jönköping. Några år senare blef järnvägen från Halmstad till Nässjö färdig, af hvilken delen Vernamo - Vaggeryd (37 km) kom att gå i samma sträckning, och år 1892 färdigbyggdes af samma järnväg bibanan Vaggeryd-Jönköping (35 km). Af den 246 km långa sträckan mellan Helsingborg och Jönköping var således öfver tredjedelen färdig. Från Åstorp till Vernamo, en längd af 150 km, var det, som återstod. Flera projekt hade visserligen de senare åren af 1880 talet framkommit, såsom bl a ett förslag Åstorp - Bolmen, alla med mer eller mindre betjäning af Lagaåns dalgång. Men trakterna voro till allra största delen fattiga och befolkningen oförmögen till några större uppoffringar. Man började nu fundera på att realisera företaget genom en smal-spårig bana såsom den billigaste utvägen. Då var det i rätta ögonblicket några af Helsingborgs ledande män togo saken om hand och drefvo genom företaget till fullbordan i två repriser - ty det var för stort i en".

Efter den historiska återblicken gör Ola Cappelin resan med ett tåg söderifrån och ger en kort allmän beskrivning i första hand av stationsorterna han passerar men ibland också av omgivningen med några kulturhistoriska betraktelser. Han säger bl a följande om Markaryd Västra station:

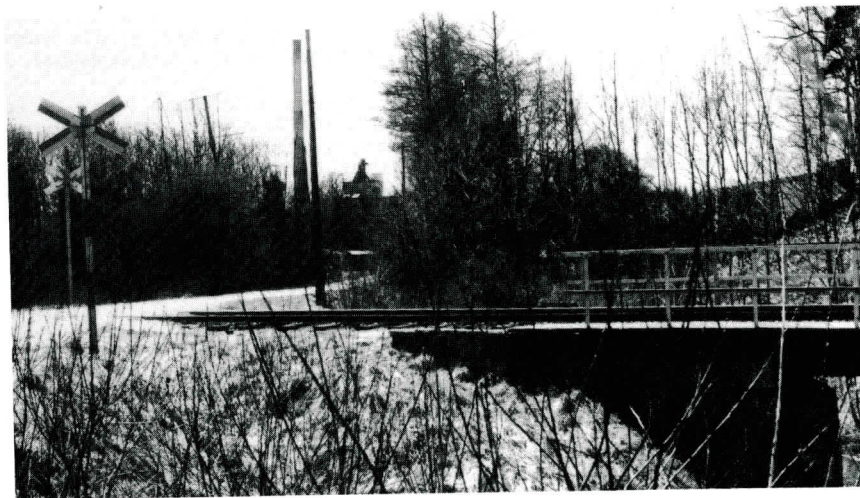
"Den kallas så till skillnad från den midt emot liggande Markaryds station på Hessleholm-Markaryds järnväg (37 km), hvarifrån den hösten 1899 färdigbyggda banan till Veinge (35 km) utgår. Båda stationernas bangårdar hafva spår förbindelse med hvarandra för öfverföring af vagnar. Som järnvägsknut har platsen blomstrat upp och är ganska liflig med flera handlande och handtverkare. Än större uppsving väntar man sig, ifall den härifrån till Landeryd utstakade järnvägen, å hvilken koncession begärts, blir verklig. Marknad hålles här i september, kreatursmöten andra fredagen i hvarje månad samt torgdagar hvarje helgfri fredag. Poststationen är å Markaryds station. Telefonstation, 2:ne bankkontor: Sydsvenska kreditaktiebolagets afdelningskontor, öppnadt i maj, och Malmö folkbanks, öppnadt i juni 1906, sparbank (Markaryds sparbank, stiftad 1875) och fotografiateljier finnas inom samhället. Tvänne läkare äro bosatta här. Apotek tillkommer 1908 enligt medicinalstyrelsens beslut".

"Många af de gamle gästgifvaregårdarne voro ganska illa beryktade och Markaryds hade i början af 1800-talet ej heller det bästa ord om sig. Den kallades t.o.m. för 'röfvareriet', och många historier voro i svang om den. Vid midten af 1700-talet hölls den en tid för att vara den 'förmästa' i hela landet, enär en adelsman, hofjunkaren Mårten Starkhufvud, då var gästgifvare, och en förfallen baron Ankarstjerna var hållkarl".

Från Markaryd reser Cappelin vidare norrut och menar att "med S-S J tillkomst var det nog som om en ny vind blåst in, en ny tid uppgått för denna bygd. Getterna, som förskaffat denna landsdel benämningen Getapulien, äro nu ganska sällsynta. Sina oxar och stutar håller småländingen ännu styft på. Med dem drar han till marknader och oxmöten i hopp om att alltid kunna göra någon affär om inte annat så byta. Jordbruket har genom påverkning från andra håll tvingats att öfvergifva traditionens ståndpunkt och slå in på modärnare vägar. "Köpegödsel" har t o m blifvit en modesak. Hvad Småland framför allt exporterar är arbetskraft. Till de skånska och danska betfälten och tegelbruken och framför allt till Amerika gå strömmarne af ungt och arbetsdugligt folk".

Cappelin ägnar ett par sidor åt Timsfors och Axhult. Hanciterar skalden C.W.Strandberg (Talis Qvalis) genom dikten "På skjutskärran" innan han berättar om Strömsnäsbruk, som egentligen hette Kylhult "och var en obetydlig by med ett gammalt garfveri" men så åstadkom pappersbruket den stora förändringen.

Från Strömsnäsbruk utgick den under åren 1890-95 byggda industrijärnvägen mot Delary, 14,5 km med 643 mm spårvidd. Denna var intressant bland annat därför att den gav personer som bodde utmed linjen möjlighet att gratis men på egen risk följa med tåget. Två särskilda passagerarevagnar anskaffades, men de följde inte alltid med tåget, och även när de följde med, fanns det resenärer som föredrog att åka på godsvagnarna.

Strax utanför norra växeln korsar S-S J decauvillebanans spår under försiktig framfärd, skriver Ola Cappelin i sin resehandbok. Den lilla järnvägens spår är nu upprivet och över banvallen har man byggt den väg som till vänster i bilden korsar just den punkt Ola Cappelin avser i citatet.

I början av 1930-talet följde jag ofta med min far på resor då han skulle besiktiga elektriska anläggningar. Jag minns särskilt en resa i södra delen av häradet då jag fick uppleva det lilla tåget livslevande, men utan någon personvagn. Troligen hade ledningen redan då skrotat personvagnarna.

Ola Cappelin berörde också den lilla banan i sin beskrivning:

"Strax utanför norra växeln korsar S-S J decauvillebanans spår under försiktig framfärd. Härifrån till Traheryds station är det stark stigning hela vägen. Afståndet mellan stationerna är 3,6 km och skillnaden i höjdläge 15,6 m."

Järnvägens stigning gjorde sig naturligtvis också påmint landsvägsledes. Jag minns hur jag utnyttjade nerförbackarna en gång under krigsåren när jag som sjuttonåring tog cykeln för att bege mig till Strömsnäsbruk från Skararp vid sjön Exens sydspets. Ett lyckosamt fiskafänge hade begåvat mig med ett par gäddor, som jag lyckades avyttra till en handelsman i Strömsnäsbruk och därigenom finansiera inköp av ett par drag och gäddsaxar för fortsatt fiske i Exen och Bolmän. Men låt oss läsa mera av Cappelins berättelse. Han kommer till Traryds station,

"som ligger i närheten af Traheryds kyrka och den gamla gästgivarvärdgården, hvilken blifvit helt ombyggd och anordnad till pensionat. Gästgivarveriet har öfverflyttats till det invid stationen uppförda hotellet. I Traheryd (äfven Traryd) tillstöter en från Elmhult genom Göteryd socken kommande landsväg, som fortsätter västerut genom Hinnerys socken. Mycket besökta torgdagar (3:dje onsdagen i hvarje månad) hållas vid stationen med kreatursmöten i april och augusti. - - -

Kyrkan färdigbyggdes 1860. Från tornets lanternin har man en vidsträckt utsikt. Den ena af kyrkklockorna är mycket gammal, troligen från början af 1400-talet. Denna klocka har i nedra kanten tvänne blyfyllda hål. Sägner förtäljer härom, att klockan, som var inköpt från Danmark (Skåne var då danskt), hade en så hög och vacker klang, att danskarne kunde höra den. De ångrade då att de sålt den och sökte därför få den tillbaka. För att slippa återlämna den, funderade traherydsborna på att genom instöpning af bly försvaga klangen, hvilket äfven lyckades, så att de fingo behålla sin klocka."

För de järnvägsintresserade kan jag inte undanhålla en intressant iakttagelse, redovisad av Cappelin. Den är ett verbalt komplement till bilden på sid 125 i "Posthistoria från Ljungby kommun":

"Inne i skogsmarken, som för oss skymmer utsikten, stöta vi på ett västerifrån kommande järnvägsspår, Vislanda-Bolmens järnväg. Tåget ger här stoppsignal och måste stanna, innan det får köra öfver korsningen med nämnda järnväg invid bangården".

TIDTABELL

för Ångbåten Ljungby å Lagan under år 1893.

Alla söknedagar utom Lördagar			Alla söknedagar.		
Afgår från Hamneda	kl. 7. 30 f. m.		Afgår från Ljungby	kl. 5. 30 e. m.	
" " Bäckaryd	" 8. 00 "		" " Kämsa	" 6. 00 "	
" " Bäck	" 8. 05 "		" " Bäck	" 6. 25 "	
" " Kämsa	" 8. 30 "		" " Bäckaryd	" 6. 30 "	
Ankommer till Ljungby	" 9. 15 "		Ankommer till Hamneda	" 7. 00 "	
ALLA LÖRDAGAR					
Afgår från Hamneda	kl. 7. 00 f. m.		Afgår från Ljungby	kl. 12. 30 e. m.	
" " Bäckaryd	" 7. 30 "		" " Kämsa	" 1. 00 "	
" " Bäck	" 7. 35 "		" " Bäck	" 1. 30 "	
" " Kämsa	" 8. 00 "		" " Bäckaryd	" 1. 35 "	
Ankommer till Ljungby	kl. 8. 45 "		Ankommer till Hamneda	kl. 2. 00 "	
			Afgår från Hamneda	kl. 2. 30 e. m.	
			Bäckaryd	" 3. 00 "	
			Bäck	" 3. 05 "	
			Kämsa	" 3. 30 "	
			Ankommer till Ljungby	" 4. 00 "	

Obs! Denna tidtabell gäller ej marknadsdagarna i Ljungby den 27 Juni och 27 September.

Ljungby den 20 Mars 1893.

Carl Axel Wessman.

Om ångbåten på Lagan skriver Ola Cappelin följande i sin trevliga bok: "Från Hamneda har under åtskilliga år varit ångbåtstrade till Ljungby, en farled som var ganska vacker mellan åns trädbevuxna höga stränder. Från Ljungby till Hamneda, en väglängd af 17 km, sänker sig ån 1,5 m, hvadan den har ett mycket sakta lopp".

Ett frimärke stämplat ombord på ångslupen "Ljungby" då den hade postexpedition ombord

Innan vi lämnar Ola Cappelins tidvis fängslande resehandbok skall vi flytta oss några mil norrut och citera ett avsnitt om Ljungby, där han omnämner en domarering söder om samhället

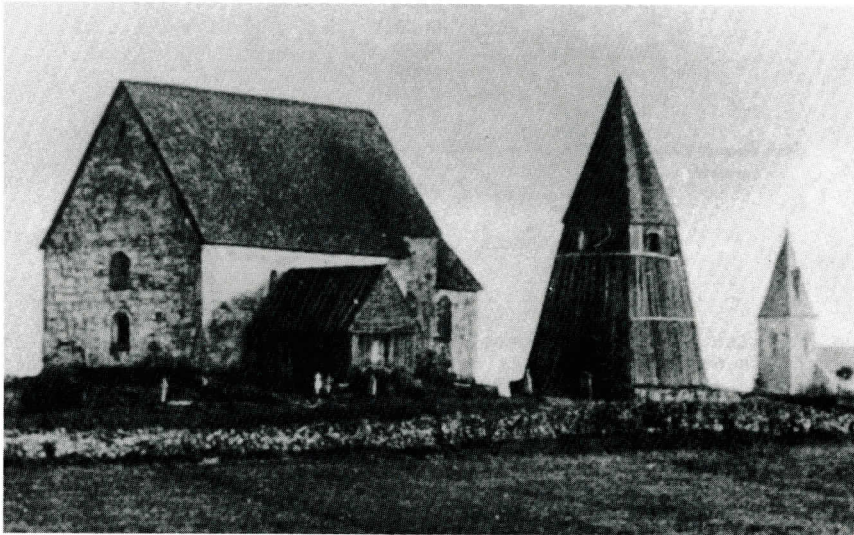
Skåne—Smålands järnväg.

"och österut vid Sickinge står en runsten, hvars inskrift av professor Stephens tydes så, att den rests öfver en höfding, som varit på Cypern och i Konstantinopel, en tolkning, som likväl andra forskare ej vilja godkänna.

Kungliga jaktklubben har sitt stamhåll i Ljungby vid sina årliga utflykter till jaktmarkerna i Sunnerbo.

Utom stora landsvägen, som härifrån fortsätter till Vernamo, må särskildt nämnas chausén, som, kommande från Bolmstad vid sjön Bolmen, går till Vislanda. Denna präktiga väg anlades för att skaffa ortens folk arbetsförtjänst under nödåret 1868 äfvensom för att blifva utfartsväg till den då nya stambanan. Också blef den flitigt använd en tio års tid, tills järnvägen öfvertog transportererna".

Jag borde egentligen ge mera utrymme åt Ola Cappelins järnvägsbeskrivning och resehandbok, men detta smakprov får räcka för att ge intresserade läsare impulsen att låna den från ett bibliotek.

Detta är en reproduktion av en av många intressanta bilder i Ola Cappelins bok, Hamneda medeltidskyrka och den nybyggda kyrkan i fonden. I klockstapeln fanns häradskistan, d v s en arrestlokal, där brottslingar kunde förvaras. En snapphane, "Lille John" från Vittsjö-trakten satt enligt dokumenten i kistan före rannsaking vid Sunnerbo häradsrätt den 19 juli 1678.

På motstående sida återges en reproduktion av övre delen av en bilaga i Ola Cappelins resebeskrivning. Schemat visar inte bara stationernas och hållplatsernas namn utan även deras avstånd från Värnamo resp Åstorp, avståndet mellan stationerna inbördes och hur många meter fritt spår det fanns vid varje station samt banvaktsnummer och bandistrikt nummer. Dessutom anges anslutande eller korsande spår.

	Km.		mellan stationerna km.	fritt spår m.	Banv. nr.	Bmst. dist. n:r.		
	fr. Värnamo	fr. Åstorp						
Vidöstern	21	129		158	32	3		Vidöstern
			4,9					
Hvittaryd	26	124		197	31			Hvittaryd
			6,7					
Lagan Trottelöfs grusgrop	32	118		252	30			Lagan Trottelöfs grusgrop
			10,4		29			
Ljungby	42	108		477	28			Ljungby
			6,5		27			
Kånna	49	101		291	26			Kånna
			5,0					
Bäck	54	96		330	25			Bäck
			5,1					
Hamneda	59	91		270	24			Hamneda
			7,2		23			
Hornsborg	66	84		357	22			Hornsborg
			8,0		21			
Traheryd	74	76		230	20	2		Traheryd
			3,4					
Strömsnäs bruk	78	72		365	19			Strömsnäs bruk
			6,4		18			
					17			
Alandsköps grusgrop Axhult	84	66		220	16			Alandsköps grusgrop Axhult
			4,4					
Timsfors	89	61		210	15			Timsfors
			3,2					
Markaryd V.	92	58		275				Markaryd V.

Postkupéer

Den på motstående sida återgivna ritningen är en reproduktion av en ritning år 1893 i publikationen "Afbildningar af persedlar och järnvägspostkupéer mm, som användas inom Svenska Postverket". Den återger inredningen i den ca 9 meter långa första svenska postkupén i boggienvagn, använd på sträckan Köpenhamn-Helsingborg-Oslo. Siffrorna på ritningen refererar till förklaringar, här återgivna med den tidens stavning och termer:

1. Kolboxar	7. Förseglingsljusstake
2. Kamin	8. Värdebrefsfack med utdragbara luckor
3. Garderober	9. Glasrutor i bordskifvorna öfver breflådorna
4. Klosett med pissoirinrättning	10. Vattenkanna af koppar (ej synlig)
5. Stämpelbord med zinkskifva	11. Tvättställ af porslin
6. Stämpelställ	

De postkupéer som användes på bibanorna var mindre. Efter hand tillkom många postkupéer runt om i landet. För varje gång en ny järnväg var under byggnad prövades noga behovet av postkupébefordran. Av ett avsnitt i "Posthistoria från Ljungby kommun" framgår att någon postkupé t ex inte bedömdes erforderlig, när järnvägen Vislanda - Bolmen skulle tas i bruk 1878.

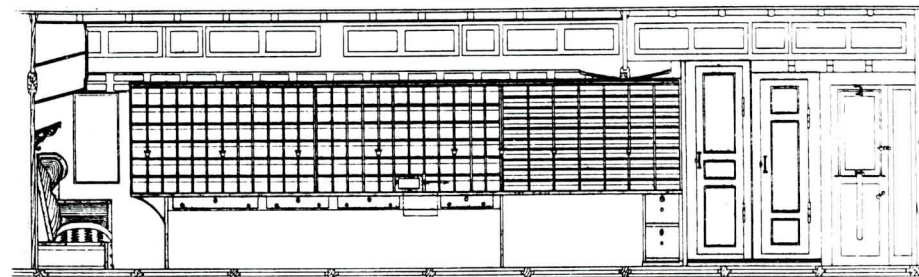
Efter postverkets nydaning under 1800-talets andra hälft togs den första ansatsen till decentralisering genom att järnvägspostinspektioner inrättades. De förestods av postinspektörer som hade det närmaste förmanskapet över järnvägspostens personal. De poststationer som var belägna vid järnvägen, lydde till en början under postkupéexpeditionerna. Dessa betecknades från den 1 september 1868 med nummer - tidigare med "bokstaf af stora alfabetet", t ex H.E.B. (Helsingborg - Eslöf Banan).

Senare ändrades organisationen så att till järnvägspostinspektionerna hörde alla vid järnväg belägna poststationer och de poststationer, till vilka posten expedierades över en järnvägspoststation. Därför finner vi att Göteryd och Hinneryd tidvis lydde direkt under järnvägspostinspektionen i Malmö (posten expedierades över Killeberg resp Byholma). Postinspektören ansvarade för järnvägspostbefordringen och för att hos generalpoststyrelsen föreslå de ändringar som utvecklingen påkallade.

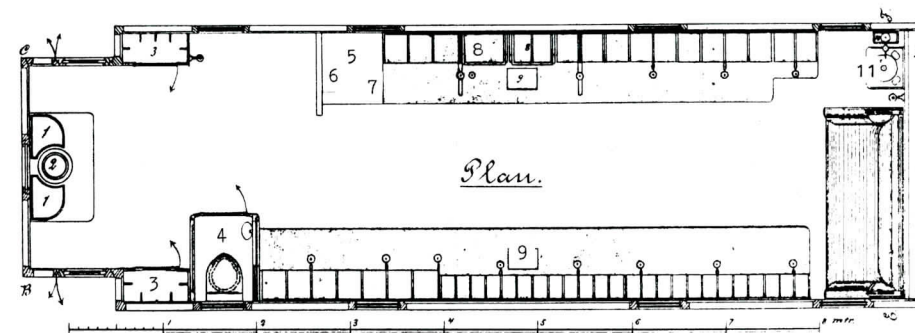
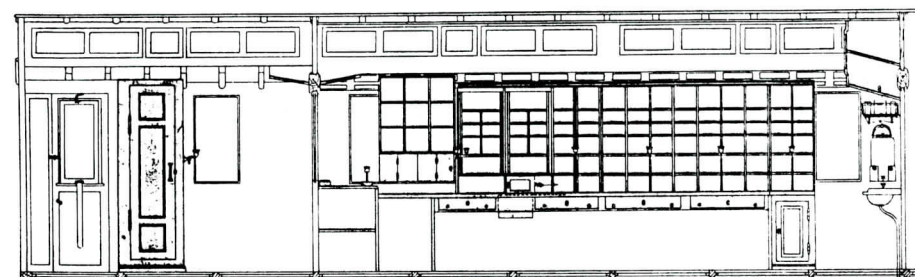
Under en ca 25-årig övergångstid fanns det såväl fullständiga postkupéer som s k postiljonskupéer. De var från 1894 ungefär likställda i befogenhet och från 1912 kallades samtliga postanstalter på järnväg för postkupéer.

Järnvägspostinspektionerna drogs in redan 1893, då distriktsförvaltningar inrättades. För poststationernas vidkommande medförde detta bland annat ändrade lydnessförhållanden. De blev nu direkt underställda de postmästare, inom vars förvaltningsområden poststationerna låg.

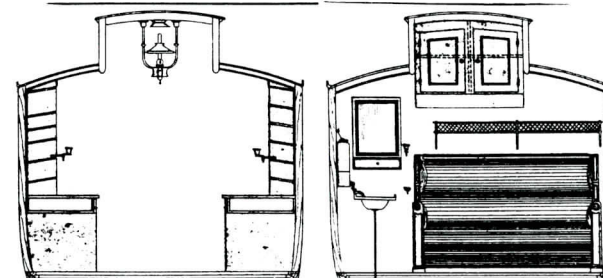
Section AB.

Section CD.

Profil.

Section EF.

Delvis tjänade den något tidigare införda järnvägsposten i Danmark som förebild för den svenska. Frans Oskar Wallander, som var postmästare i Värnamo 1868-1878, fick tillfälle att dessförinnan göra ett visst pionjärbete. Blott 21 år gammal fick han generalpostdirektörens uppdrag 1859 att studera arbetet inom den danska järnvägspostexpeditionen. Härom avgav han en berättelse till generalpoststyrelsen i Stockholm och blev postexpeditör på linjen Göteborg-Töreboda samma år. Tre år senare hade han denna funktion på sträckan Stockholm-Hallsberg och med tillkomsten av den fullständiga postkupéexpeditionen på Västra stambanan blev han förståndare för denna.

Många olika typer av postkupéer tillverkades och skrotades efter hand som de blev utslitna. I Vislanda kunde privatpersoner under en tid köpa utdömda tågagnar. Denna, med postkupé i ena halvan och personkupé i den andra, köpte min far i början av 1930-talet för 75 kronor. Transporten på lastbil från Vislanda till Ljungby kostade lika mycket. Postkupén blev med dess fackinredningar ett lagerutrymme för elektrisk materiel och när personkupén tjänat ut som lekstuga för de sex syskonen byggde vi upp en vävstol i den, där många meter trasmattor efter hand såg dagens ljus.

Diligenser i Småland

Den hästdragna postdiligensens era var kort i Sverige. Några försök gjordes i början av 1830-talet men inte förrän tre decennier senare blev det diligensbefordran i någon nämnvärd omfattning. Föret var trögt i portgången och ännu vid 1860 års slut var diligenslinjernas totala längd i Sverige bara 39 mil. De följande åren markerar en blomstring och Växjö postkontors arkivhandlingar för 1860-talet domineras nästan av ärenden som har anknytning på det ena eller andra sättet till diligenstrafiken.

Järnvägarnas tillkomst avkortade livslängden för diligenserna men dessa landsvägsfordon var ett utmärkt komplement under några av rallarnas årtionden. Den sista hästdragna postdiligensen - mellan Göteborg och Varberg - upphörde 1888, när västkustbanan kunde tas i bruk i sin helhet för tågtrafik.

Ett regeringsbeslut den 21 juni 1861 gav regler för hur diligenserna skulle befordras. Av detta framgick bland annat att Postverket hade rätt att anlita gästgiveriskjuts, om det inte gick att teckna avtal med andra skjutsare om att befordra diligenserna mot en ersättning av högst 1 rdr 50 öre per häst och mil, när skjutsen utgick från en stad, eller 1 rdr 25 öre per häst och mil, när den utgick från en gästgivaregård på landet.

Man måste snart nog göra avkall på en och annan föreskrift i regeringsbeslutet. Diligensen kunde t ex inte annat än i undantagsfall färdas milen på en timme, åtminstone inte i Småland. Väglaget var ofta för dåligt för en sådan hastighet. Den minskades i två etapper, så att man i februari 1862 kunde acceptera 1 1/2 timme för milen på vissa linjer.

En klocka fanns inte i var mans ägo på den tiden, men det var tvunget att diligenskuskarna höll de avgångstider som fanns angivna i tidtabellerna. I ett cirkulär den 9 oktober 1862 fick samtliga postförvaltare därför direktiv av generalpoststyrelsen att tillse "att diligenskuskar, hvilka hädanefter användas i Kongl. Post-Verkets tjänst, äro försedda med klocka, hvilken angifver tiden efter den orts horizont, hvarest postiljonen är stationerad".

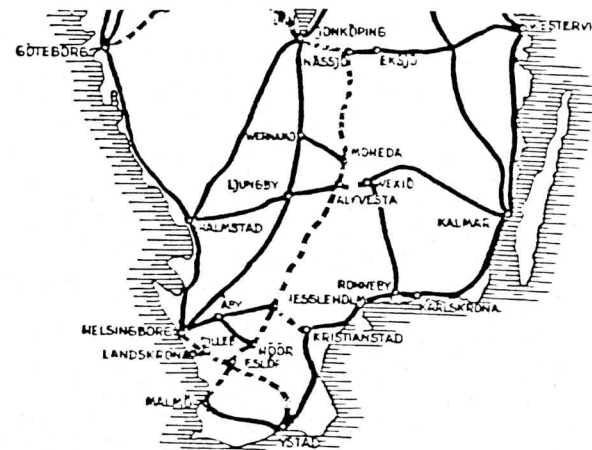
Den postiljon som följde med diligensen skulle sitta på kuskbocken vid sidan av skjutsbonden. Det hade vid något tillfälle upptäckts, att postiljonen hade tagit plats inuti vagnen. I ett cirkulär den 30 mars 1863 uppdrog generalpoststyrelsen åt postförvaltarna "att för dylikt tilltag allvarligen åtvarna diligenskuskarne". Om förbudet överträdades eller om någon postiljon lät befordra resande, post eller annat gods utan att avgifterna för detta redovisades, var postförvaltarna skyldiga att utan dröjsmål anmäla förhållandet till generalpoststyrelsen. Vid Växjö rådhusrätt avgjordes år 1866 ett fall, då en postiljon som medföljde diligensen till Karlskrona dömdes mycket hårt för att han medfört gods som inte var postbehandlat i vederbörlig ordning.

Såsom genomgångslandskap för postens stamlinjer in- och utrikes fick Småland uppleva de stora postdiligenserna. Sedan Markaryd efter freden i Brömsebro 1645 hade upphört som gränsort, flyttades den genomgående rikslinjen från Lagadalen till Nissastigen och förblev den nya routen trogen i mer än 200 år. Den 1 mars 1858 inrättades en diligenslinje mellan Jönköping och Helsingborg över Värnamo - Ljungby - Markaryd. Dessförinnan hade de ridande posterna och senare tillkomna postkärror mellan Jönköping och Halmstad via Gislaved samt mellan Jönköping och Ystad via Växjö ersatts med diligenser.

1860-talets tidtabeller visar att man kunde färdas med diligens från Stockholm till Jönköping på 38 timmar. Valde man sedan att ta vägen sydväst ut via Gislaved kom man till Halmstad 18 timmar efter att man lämnat Jönköping. Till Helsingborg kom man via Värnamo - Ljungby - Markaryd på 24 timmar från Jönköping och sträckan mellan Jönköping och Växjö tillryggalades på 14 timmar.

Stambanans etappvisa tillkomst avkortade efter hand den genomgående hästdragna diligensens väg. Från oktober 1862 finner vi att bara sträckan Mullsjö - Älmhult behövde dras av trespänd diligens medan resten av sträckan Stockholm - Malmö kördes med ånghäst på skenor, men väster om Vättern. Diligensen gick då dagligen från Mullsjö kl 20.30 och gjorde ett uppehåll i Växjö följande dag kl 17.15-18 och kom till Älmhult nästa middag kl 13.15. Den 1 december 1863 hade stambanan nått Alvesta söderifrån och Jönköping norrifrån. Diligensfärden på den mellanliggande sträckan tog 15 timmar.

Från Växjö fanns det under olika epoker flera diligenslinjer. Två gick till Kalmar, en nordlig via Lenhovda-Långaskruv och en sydlig via Eriksmåla-Emmaboda med vardera en tur i veckan i början av 1860-talet. Vidare gick från Växjö en diligens via Tingsryd till Ronneby och en via Kvarnamåla till Karlshamn. Den sistnämnda hade dåligt resandeunderlag och ersattes snart av kärrpost utan personbefordran. Kärrposten slogs i sin tur ut 1874 av den nya järnvägen Vislanda - Karlshamn.

År 1866 fanns i södra Sverige järnvägslinjerna Falköping-Nässjö-Malmö, Alvesta-Växjö, Hässleholm-Kristianstad, Helsingborg-Eslöv och Eslöv-Ystad. Övriga linjer på kartskissen markerar diligenslinjer för passagerare- och postbefordran. Under en kortare tid fanns ytterligare några diligenslinjer från Växjö.

En genomgående diligens i östvästlig riktning fanns mellan Växjö och Halmstad med avgång från Växjö måndagar och fredagar kl 19 och ankomst till Halmstad tisdagar och lördagar kl 16. Dess avgångstider ändrades och utgångspunkten flyttades till Alvesta, när bibanan mellan Alvesta och Växjö togs i bruk 1865, och några år senare ändrades den att utgå från Vislanda. Den upphörde helt när järnvägen mellan Vislanda och Bolmen togs i bruk 1878. Om ett par av de förvecklingar som utspelades för kuskarna på den linjen i samband med tillkomsten av poststationerna i Boaryd och Vrå vid kronobrevbäringens upphörande 1874 finns att läsa i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

I den boken redovisas också hur diligenslinjen Jönköping-Värnamo-Helsingborg ersattes med kärrpost på sträckan söder om Värnamo och så småningom av både gångpost och ångbåtspostföring på en del av Lagan innan järnvägen mellan Värnamo och Åstorp kunde tas i bruk strax före sekelskiftet.

En kortare diligenslinje men nog så betydelsefull inrättades mellan Värnamo och Moheda från den 1 oktober 1866. Det hade visat sig bli behov av personbefordran på den sträckan sedan södra stambanan öppnats för genomgående trafik 1864. Först med den fortsatta utbyggnaden av järnvägen mellan Värnamo och Nässjö kunde den diligensen dras in år 1880.

Diligenskuskarna körde i allmänhet inte ensamma utan åtföljdes av en postiljon, försedd med posthorn och pistol. Då och då råndes gående, ridande eller körande postförare, men diligenserna gick i allmänhet fria från löskefolkets attacker, kanske därför att de var dubbelbemannade. Närvaron av passagerare som eventuella vittnen höll också bovarna borta, utom de mest råbarkade sällarna. Ett och annat diligensöverfall på andra håll i landet, t ex mellan Stockholm och Uppsala, finns dokumenterat i Postens arkiv.

Posten hade företrädesrätt på de oftast smala och slingrande vägarna. En handling i växjöpostens arkiv berättar om hur en bonde i Kuramåla norr om blekingegränsen inte förde sin vagn åt sidan vid ett möte trots upprepade signaler i posthornet. Diligensen gick i diket och en gårsgårdsstör trängde in i den, dock utan att skada passageraren. Det blev rättegång och böter för bonden.

Diligenserna var i allmänhet tvåspända. På de stora linjerna användes trespann. Ett vykort som Föreningen Postfolkets lokalavdelning i Växjö lät tillverka till Vaghults Marknad 1974 visar en diligens dragen av bara en häst. Det är resultatet av konstnärlig frihet, dikterad av beställarens önskan om symbolik för småländsk styrka och sparsamhet.

"Av de mot slutet av diligensperioden gällande bestämmelserna om befordran med postdiligens kan som exempel nämnas, att flera resande inte fick tas med "än att med kusk och skjutsande antalet uppgår till tvenne personer efter hvar häst". (Cirkulär 1864-02-18).

Om biljettförsäljning m m stadgades bl a följande:

Å tvåspänd diligens må icke öppen plats försäljas förrän straxt före afresan och sedan sig visat, att alla platserna inuti vagnen icke blifvit upptagna. Biljett till sådan plats utfärdas också icke längre än till närmaste fullständiga postanstalt. Önskan om plats å diligens anmäles å postanstalt, och vid biljettens uttagande erlägges alltid den derför belöpande afgiften.

Biljett till resa bortom närmaste postanstalt bör, der daglig diligensbefordran eger rum, köpas innan diligensens afgång dagen före resans anträdande, då postanstalt åligger genom löpsedel underderrätta öfriga vederbörande postanstalter, att plats blifvit för den följande dagen upptagen. Först efter diligensens ankomst, då postförvaltaren kunnat förvissa sig, huru många och hvilka platser som kunna vara att disponera, må biljett säljas till närmaste postanstalt.

Der diligensbefordran icke är daglig, utlemnas deremot utan sådan föregående anmälan å fullständig postanstalt diligensbiljett

Wislanda—Halmstad.									
(Diligens)									
(Från den 14 juli 1875).									
M. O. F.	—	12,0	midd.	1,2	Wislanda poststation	Th. L. M.	10,0	—	f. m.
M. O. F.	1,30	1,30	e. m.	1,8	Holmborna gästgifvaregård.....	Th. L. M.	8,30	8,30	f. m.
M. O. F.	4,0	5,0	e. m.		Boaryds poststation	Th. L. M.	5,0	6,0	f. m.
M. O. F.	6,15	6,15	e. m.		Ljungby postexpedition	Th. L. M.	3,45	3,45	f. m.
M. O. F.	7,30	7,45	e. m.	1,1	Trollestorps gästgifvaregård.....	Th. L. M.	2,15	2,30	f. m.
M. O. F.	9,45	10,0	e. m.	1,5	Skeens poststation	Th. L. M.	—	12,15	f. m.
M. O. F.	11,15	11,15	e. m.	1,0	Wrå poststation	O. F. S.	12,0	—	natt.
T. Th. L.	12,30	12,45	f. m.	1,1	Hilleshulta gästgifvaregård	O. F. S.	10,45	10,45	e. m.
T. Th. L.	3,0	—	f. m.	1,8	Breareds poststation	O. F. S.	9,15	9,30	e. m.
				10,5	Halmstads postkontor	O. F. S.	—	7,0	e. m.

1875 års tidtabell för postdiligensen Wislanda - Halmstad.

för resa till liniens slutpunkt. Följaktligen kan å sådan linie biljett å mellanstation, hvarmed afses en vid diligenslinie, men icke vid någondera af dess ändpunkter belägen postanstalt, icke försäljas biljett, innan diligens ankommit och deraf visat sig, huruvida plats finnes öfrig eller ej. Härigenom må dock icke någon betagas tillfälle att förut anteckna sig för plats, som möjligen kan vara att tillgå, och njute den, som vidtagit sådan åtgärd, företräde framför hvar och en, som senare sig dertill anmäler".

Bestämmelserna kan synas svårtydda, men de vållade inte särskilt mycket bekymmer, bland annat därför att antalet resande var lågt. Ur de föreskrifter som reglerade ordning m m kan slutligen följande citat vara av intresse:

"Hundar och dylika djur få ej af passagerare uti diligens medtagas, och icke utan medgifvande af den medresande är tobaksrökning i diligens tillåten. Sjuka personer få ej färdas i diligens;likaså kunna de, som befinna sig i rusigt tillstånd eller som uppföra sig opassande, förvägras att resa företaga eller fortsätta, och hvad sådana till postkassan erlagdt är till samma kassa förfallet.

För diligensens gång är utfärdad en särskild tidtabell; och får passagerare icke under någon förevändning fordra vare sig ett fortare körande eller ett längre uppehåll än som tidtabellen bestämmer.

Fem minuter före affärden från postanstalt eller skjutsombytestation gifver postiljonen genom blåsning i trumpet signal till passagerarne att intaga sina platser".

Om platsreservation stadgades bland annat följande beträffande förbudssedlar, vilka även tjänade för platsreservation för trafik med gästgivareskjuts m m, som inte ingick i Postverkets rörelse:

"Postiljon, hvilken åtföljer landsvägspost, åligger äfven tillhandagå allmänheten med aflemnande å gästgifvaregård, som posten passerar, af förbudssedel för resande. Den kan antingen inlemnas å eller i bref öfverlemnas till den postanstalt, hvarifrån den skall utgå, eller ock tillställas postiljon vid skjutsombytestation eller å plats, der lösväska emottages eller aflemnas.

Postiljon tillhör, att i dagbok å gästgifvaregård anteckna eller anteckna låta, för hvilken eller hvilka personer förbudssedlar der blifvit af honom aflemnade. Försummar postiljon detta, pliktat han 5 kronor. För hvar förbudssedel, som af postiljon aflemnas, eger denne åtnjuta 9 öre, som af afsändaren vid sedlarnes aflemnande tillställes vederbörande postanstalt eller postiljon".

Postsparbanken i tidigt skede

Många av skrivelserna i Ljungby postkontors arkiv berör postsparbanken. När den inrättades 1884 hade det gått tio år sedan postkontoret i Markaryd degraderades till poststation, lydande under postmästaren i Ljungby. Det blev denne som fick administrera postsparbanksärendena både i Markaryd och de övriga poststationerna i Sunnerbo.

Postmästaren i Ljungby hade i ett remissvar den 27 oktober 1883 lämnat synpunkter

"i fråga om anordnande af sparbanksrörelse vid de postkontoret i Ljungby underlydande poststationerna i Boarp, Dörarp, Göteryd, Hallaryd, Hamneda, Hinneryd, Markaryd, Nöttja, Pjetteryd, Prestnäs, Räfte, Skeen, Traheryd och Vrå, uti hvilket ärende Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kronobergs län uppå anmodan afgifvit yttrande".

Den 15 november daterades Postsparbankens beslut att sparmärken och sparkort skulle tillhandahållas vid postkontoret i Ljungby och vid de uppräknade poststationerna.

Genom en skrivelse den 19 december 1883 blev det viss ändring. Poststationsföreståndarna i Dörarp, Hallaryd, Markaryd, Nöttja, Skeen och Vrå var nämligen inte "villiga att öfvertaga skötandet af postsparbankskontor". I Nöttja och Vrå kunde dock sparmärkesförsäljare antas.

Nästan på dagen ett år senare eller den 20 december 1884 tog postsparbanken upp frågan om dessa poststationers inlemmning i rörelsen. Postmästaren i Ljungby anmodades

"att efter vederbörande poststationsföreståndares hörande, till Kongl. Styrelsen inkomma med yttrande huruvida sådana omständigheter fortfarande förekomma, som kunna anses lägga hinder i vägen för anordnande af sparbanksrörelse och sparmärkesförsäljning vid poststationerna i Dörarp, Hallaryd, Markaryd och Skeen samt inrättande av postsparbankskontor vid poststationerna i Nöttja och Vrå".

I sitt svar den 28 februari 1885 anmälde postmästare Palme bl a att av de åtta postsparbankskontor som hade inrättats inom hans förvaltningsområde med 1884 års ingång hade under loppet av tolv månader blott fyra haft några insättningar att redovisa.

Postmästaren i Växjö hade i egenskap av inspektör under samma tid besökt poststationerna och förklarar för deras föreståndare hur arbetet skulle bedrivas och "vid alla tillfällen som gifvits

sökt att verka för postsparbanksrörelsens framgång, utan att dessa allvarliga sträfvanen kröntes med någon som helst framgång".

Palme påpekade också att av 21 sparmärkesförsäljare som löd under postkontoret i Ljungby hade 14 av sagt sig uppdraget utan att det lyckats få andra i deras ställe. Sparmärkesförsäljningen hade varit ringa trots ihållande försök att informera allmänhet "om den välsignelse ett flitigare begagnande af tillfällen till insättningar i postsparbanken otvifvelaktigt medför".

Palme ansåg att det skulle vara mera skada än gagn om poststationsföreståndarna tvingades att handlägga postsparbanksgörö-mål, och beträffande poststationerna i Göteryd, Hamneda, Pjätteryd och Prästnäs, där inga insättningar hade förekommit under de tolv förflutna månaderna, trodde han inte på någon bättring "så länge poststationerna förestås af nuvarande innehafvare af dessa befattningar". Om förhållandena i Hamneda har berättats i boken "Posthistoria från Ljungby kommun" på sid 98.

Postmästarens pessimism beträffande sparmöjligheterna vid de fyra senast nämnda orterna återspeglades i postsparbankens skrivelse den 10 mars 1885, i vilken han uppmanades

"att till Kongl Styrelsen inkomma med upplysning, huruvida ett för postsparbanksrörelsen gynnsammare förhållande kunde antagas vara att förvänta deraf att förvaltningen af poststationerna och de dermed förenade postsparbankskontoren i Göteryd, Hamneda, Pjätteryd och Prästnäs anförtroddes åt andra personer än de nuvarande poststationsföreståndarne".

Ett motsvarande hot för poststationen i Bolmsö, uttalat mera konkret elva år senare, redovisas i det följande (sid 137). I den nyssnämnda skrivelsen av den 10 mars 1885 biföll postsparbanken inte postmästare Palmes anhållan utan fann

"skäligt besluta, det skola den nästinstundande april postsparbankskontor öppnas vid poststationerna i Dörarp, Hallaryd, Markaryd, Skee och Vrå; hvaremot Kongl Styrelsen låtit med sparbanksrörelsens anordnande vid poststationen i Nöttja på förekomna omständigheter tills vidare anstå".

Tyvär har jag inte kunnat återfinna den skrivelse från poststationsföreståndaren i Nöttja som förmådde postsparbankens styrelse att göra undantag. Vid den kortfattade redovisningen i boken om Ljungby kommuns posthistoria har jag emellertid bland annat visat på den fattigdom som rådde inom Nöttja kommun. Kommunen var så fattig att poststationsföreståndaren avstod från att ta ut den lön som kommunalstämman hade beviljat honom, när poststyrel-

sen lät inrätta poststationen under villkor att föreståndarens lön inte skulle betalas av postmedel. Måhända ansågs det oskäligt att tvinga en poststationsföreståndare som arbetade gratis att också handlägga sparbanksgörö-mål.

En historieskrivare har ansett att det låg något av söndagskola över de små blå sparmärkena i tioöresvalörer, som skulle klistras samman på ett sparkort i jämna tiotal för insättning på postsparbanksboken. Dessa sysselsatte ombud i många skolklasser. Fram till 1922, då sparmärkena drogs in, såldes de i 38 miljoner exemplar. Alla blev dock inte inlösta.

Medelbehållningen per postsparbanksbok var under första verksamhetsåret 1884 10:25 och banken gjorde en nettoförlust på ungefär en krona per bok i genomsnitt. Hanteringskostnaderna blev höga trots de frivilliga insatserna av folkskollärare och andra som ivrade för sparandet. Byråkratiska regler för uttag hämmade lusten att skaffa en postsparbanksbok. Men det blev ändå en social framgång för postsparbanken och på sikt blev det också en ekonomisk framgång.

I den fortsatta skriftväxlingen mellan Postsparbanken och postmästaren i Ljungby kan man följa hur sparmärkesförsäljare antogs på olika platser, personer som frivilligt kom att stödja småsparandet. Den 23 oktober 1885 meddelade Postsparbanken sålunda att småskollärarynnorna Johanna Andersdotter i Klint, Ingrid Bengtsdotter i Tjushult och Charlotta Svensson i Traryd antagits till sparmärkesförsäljare, sedan Traryds församling vid kommunalstämman den 16 augusti 1885 "förklarat sig villig att ansvara för det behöriga redovisandet till Postsparbanken af de sparmärken,

Del av sparkort med några sparmärken inklistrade.

intill ett belopp af tio kronor, som kunna blifva såsom förskott tillställda" de nämnda småskollärarynnorna.

Efter hand blev det fler "ombud" i form av sparmärkesförsäljare. I en skrivelse den 19 december 1888 meddelas beslut om antagande av fabrikören C W Hultstein, Strömsnäs, fröken E Thim, Ternhult, skolläraren Aug. Wahlgren, Qvarnaholm samt skollärarynnan Charlotta Svensson, Grönö, samtliga med adress Traryd, till sparmärkesförsäljare. I skrivelsen heter det att

"Postmästaren må till en hvar af dem, mot qvitto, öfverlemnas, förutom sparkort till nödigt antal, ett sparmärkesförskott till belopp af 10 kronor".

Andra personer som efter hand tog på sig samhällsuppgiften att sälja sparmärken var folkskollärarna F O Forsberg, Traryd, K A Dahlberg, Markaryd och J A Wifholm, Hinneryd.

Till Postmästaren i Ljungby.....

Enligt Styrelsens för Postsparbanken till Kongl. Maj:it afgifna berättelse för år 1895 har vid poststationen i Bolmsö..... under nämnda år icke förekommit någon enda insättning.

I anledning deraf anmodas Postmästaren att infördraga och derefter till insända vederbörande poststationsföreständares yttrande i anledning af nämnda förhållande, dervid poststationsföreständaren särskildt har att meddela, huruvida under nämnda år någon person infunnit sig å stationen och anhållit att i postsparbanken få insätta penningar men sedermera af en eller annan anledning afstått derifrån; hörande jemväl Postmästaren afgifva det yttrande, hvartill omständigheterna förändrad.

Malmsö den 13 januari 1896.

Victor Melander

Poststationsföreståndaren i Bolmsö lyckades inte förmå församlingsborna att spara i Postsparbanken.

Postsparbanken bevakade noga att sparmärkesförsäljarna arbetade aktivt. Banken hade uppsikt över de resultat som poststa-

tionsföreståndarna kunde visa. Ett hot om uppsägning av deras kontrakt kunde till och med vila över postsparbankens undersökningar, som t ex framgår av denna skrivelse den 30 december 1896:

"Uti en af postinspektören i Södra Distriktet under den 22 ds till Kongl. Postsparbanksstyrelsen afgifven rapport öfver af Postmästaren, på uppdrag af Kongl. Generalpoststyrelsen, företagen inspektion af de under postkontoret i Ljungby lydande poststationer, har Postmästaren anmält, bland annat, att vid poststationen i Bolmsö ej förekommit någon insättning allt sedan densamma förläggande under postkontoret i Ljungby, eller den 1 November 1894, och såsom medverkande orsak dertill framhållit nuvarande poststationsföreständares bristande insigt i postsparbanksgöromålens handläggning, äfvensom att, ehuru erforderliga upplysningar i detta hänseende af Postmästaren meddelats, någon insättning det oaktadt vid poststationen icke förekommit alltifrån inspektionstillfället, den 27 sistlidne Oktober, och till tiden för rapportens afgifvande den 7 dennes.

I anledning häraf har Kongl. Styrelsen funnit skäligt härigenom uppdraga åt Postmästaren att, omedelbart efter utgången af 2:dra kvartalet nästinstundande år, dels till Kongl. Styrelsen inkomma med utredning rörande den sparbanksverksamhet, som till äfventyrs då må hafva förekommit vid ofvannämnda poststation, dels ock, derest verksamheten vid postsparbankskontoret i Bolmsö fortfarande skulle vara ingen eller ringa, till Kongl. Styrelsen afgifva yttrande huruvida ett gynnsammare resultat af postsparbanksverksamheten vid poststationen i Bolmsö skulle kunna vara att förvänta, derest poststationens skötande uppdroges åt annan person."

Jag har inte kunnat spåra någon uppsägning av poststationsföreståndaren i Bolmsö som en följd av detta hot.

Funktionärer som i motsats till det just citerade fallet visade sig angelägna om postsparbankens framgång blev premierade. Många sådana exempel kan nämnas men jag begränsar mig till att citera en skrivelse till postmästaren i Markaryd:

"Av det belopp som av postsparbankens överskottsmedel för år 1913 ställts till kungl. postsparbankens förfogande att tillgodokomma poststationsföreståndare och enskilda sparmärkesförsäljare, vilka med nit och framgång verkat för postsparbankens utveckling, har, i överensstämmelse med Edert förslag i skrivelse den 9 dennes, postsparbanken funnit skäligt tilldela följande poststationsföreståndare nedan angivna gratifikationsbelopp, nämligen i Hinneryd Axel B. Johansson och i Strömsnäsbruk Nils Albert Lindblad 25 kronor vardera, i Traryd Fredrik V. Svensson 15 kronor och i Axhult Carl P. Olsson 10 kronor".

Detta system med uppmuntran fortsatte och fem år senare var det följande funktionärer inom Markaryds dåvarande förvaltningsområde som utöver Johansson i Hinneryd och Svensson i Traryd blev uppmärksammade: F E Peterson i Emmalunga, A F Carlsson i Yxenhult, G G Cederholm i Majenfors och S Kjellman i Råstorp.

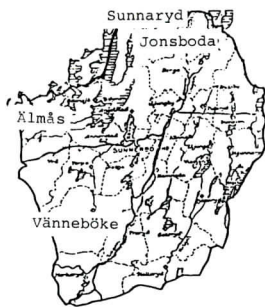
Orter som förgäves sökt få poststationer

Det finns åtskilliga exempel på att mindre samhällen förgäves gjort framställningar om att få egna poststationer. Inom Sunnerbo kan man finna minst sex sådana fall i de gamla dokumenten. Fyra av dem skall beröras i det följande, alla belägna i häradets områden mot väster.

Sunnaryd

Vattnet som förenade i gammal tid, när det inte fanns något omfattande vägnät, kunde också vara vattnet som skilde. Det framgår inte minst av handlingar från tiden kring sekelskiftet, som återspeglar postförhållandena för folket i Bolmsö socken i dess dåvarande utsträckning. Socknen hörde på den tiden till Jönköpings län. Numera hör själva ön till Ljungby kommun, medan Västerlandet närmast sjön Bolmen utgör gränsområdet mellan Gislaveds och Hylte kommuner. I detta område på fastlandet låg byarna Sunnaryd, Skinnebo och Ugglebo i Bolmsö dåvarande församling.

Vid kronobrevbäringens upphörande - för Smålands vidkommande med ingången av år 1874 - var sockenindelningen ofta vägledande för organisationen. Man följde inte bara huvudregeln om "en poststation i var socken, där så behövdes" utan man såg också till att postforslingen till poststationen gick från rätt håll. Så kom det sig att kyrkoherde Frans Allgulin i Bolmsö två gånger i veckan i egenskap av poststationsföreståndare fick ta emot socknens ankommande post via en linje som utgick från Bredaryd, passerade Ås, Kållerstad och Bolmsö samt slutade i Tannåker.

Vid indragning av poststationen i Tannåker den 30 september 1879 blev Bolmsö i stället ändpunkten för postföringslinjen. Problemet med överfarten över sundet vid Sunnaryd fanns kvar. I ett mycket digert ärende i Postens arkiv, som avser åren 1879-1894, får man upprepade bevis på svårigheten att fullgöra postföringen vid dåliga väderleksförhållanden.

Men posten kunde för det mesta komma över vattnet till stationen en bit söder om Bolmsö kyrka. Säkrare blev det från december 1894, då posten till Bolmsö började sändas på en linje från Ljungby sedan poststationen i Tannåker hade återinrättats. Men den ändringen var vid dåliga väderleksförhållanden till förfång för invånarna på Västerlandet som ju måste ta sig över vattnet för att hämta sin post. Det var därför naturligt att de ville ha sin egen poststation på "rätt sida" av sundet. Detta kom till konkret uttryck i en skrivelse den 2 januari 1896 från E A Larsson i Sporda med postadress Västboås. Han gjorde sig inte bara till talesman för de invånare i Ås socken som hade lång väg till poststationen i Västboås och önskade denna flyttad ca 3,5 km från pastorsbostället till närheten av Ås' kyrka utan också för

"den korresponderande befolkningen å det såkallade Westerlandet i Bolmsö socken, omfattande byarne Sunnaryd, Skinnebo och Ugglebo samt Säteriet Stafshult med underlydande".

I hans förslag till omorganisation ingick bland annat

"att en mindre poststation inrättas i Sunnaryd i Bolmsö socken ock att posten emellan denna plats ock Westbo Åhs befordras med bärpost, hvaraf följer indragning af den på postverkets bekostnad nuvarande postbefordringen emellan poststationen Bolmsö ock Sunnaryd".

Därmed var det åtminstone från ett håll klart utsagt att postlinjen inte borde gå över vattnet.

Till poststationsföreståndare i Sunnaryd föreslogs handlanden A Ahlberg. För att täcka postverkets merkostnader erbjöd sig sju personer i Sunnaryd, Stafshult, Karaby och Skyttebo att tillsammans svara med ett bidrag om sextio kronor per år. En extra kommunalstämma i Bolmsö den 5 januari 1896 tillstyrkte förslaget.

Det blev många personer som fick uttala sina åsikter innan ärendet avgjordes. Poststationsföreståndarna i Jälluntofta och Kållerstad hade synpunkter på både postgången och på vilken belägenhet som skulle vara lämpligast för den befintliga poststationen med namnet Västboås. Postmästaren i Värnamo menade att "inrättandet av en poststation i Sunnaryd i ingen mån har något fog för sig".

Postinspektören i östra distriktet, som sedan 1893 var den högsta instansen under generalpoststyrelsen i vad gällde postala frågor inom bl a Jönköpings län, fann inget skäl att flytta poststationen i Västboås. Han blundade för de tidvis besvärliga överfartsförhållandena mellan Bolmsön och det västra fastlandet och skrev i sin framställning till generalpoststyrelsen den 6 mars 1896 bl a följande:

"Då upplyst blifvit, att Sunnaryd är beläget på ett afstånd af blott 15 minuter från Bolmsö poststation synes knappast någon anledning vara för handen att anordna poststation i Sunnaryd. Sökandenas erbjudande att för ett år sammanskjuta penningar för åstadkommande af genom dem ifrågasatta postala anordningar synes mig icke böra förtjena afseende".

Det blev ingen förbättring. Men frågan om de dåliga postförhållandena för befolkningen i södra delen av den långsträckta Ås' socken och i västra delen (fastlandet) av Bolmsö socken togs upp på nytt vid den ordinarie kommunalstämman med Ås' kommun den 21 december 1900.

Då enades man om att göra en ansökan om en postlinje från Västboås poststation till Sunnaryds by. Även denna gång fick E A Larsson i Sporda föra pennan men skrivelsen undertecknades dessutom av mer än 30 berörda personer.

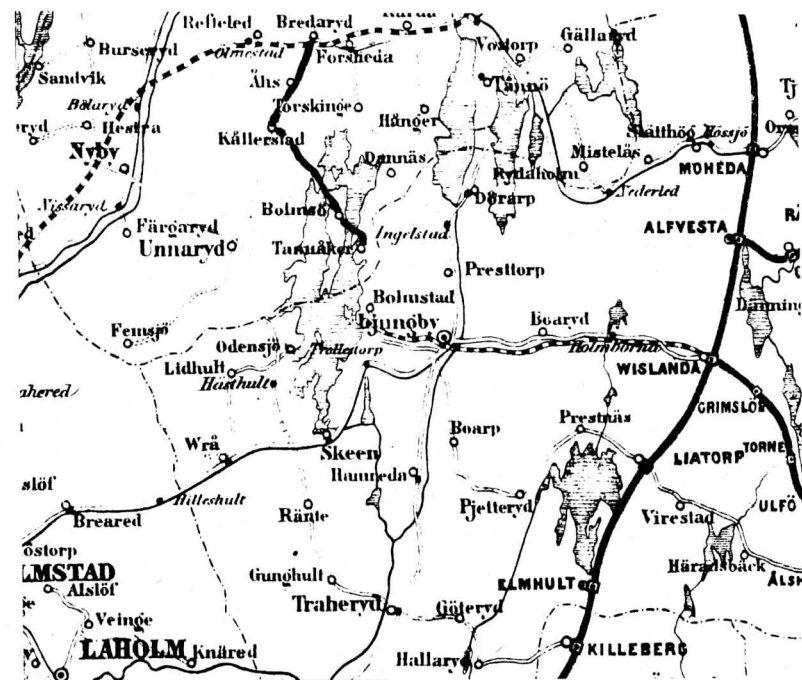
Kyrkoherden och tillika poststationsföreståndaren i Västboås J A Sandström ombads skicka skrivelsen vidare till postmästaren i Värnamo. Han gjorde det med ett varmt förordande i en två foliosidor lång handskrift. Han uppehöll sig mycket vid den osäkra postgången över sundet och framhöll att den ankommande posten till Västerlandets adressater blev liggande på ön

"antingen till dess det med lifsfara kanske blir möjligt att komma öfver sjön eller till dess man sänder bud rundtom norra ändan af sjön genom Ås, Thorskinge, Dannäs och Tannåkers socknar. Hvad väg ett sådant bud har att tillryggalägga, ser man bäst på en karta".

Sandström ömmade också för "sörboarna" i Ås socken:

"För dem är det ju ingen möjlighet att när som helst komma till sin poststation, men att behöfva tillryggalägga 12 å 14 km fram och åter för att aflemna eller afhemta sin post, det uppmuntrar åtminstone inte till obehöflig korrespondens".

Kronolänsman G Sporsén i Unnaryd intygade svårigheterna för den berörda befolkningen och poststationsföreståndare Frans Allgulin i Bolmsö tillstyrkte också behovet av postgång från Västboås till Sunnaryd för att betjäna sörboarna i Ås och Västerlandets befolkning, men han ville ha den ifrågasatta linjen utsträckt till Bolmsö poststation. Därigenom kunde Bolmsö åter få post norr-

Detta är ett utdrag ur 1874 års postkarta. Posten till Bolmsö och Tannåker utgick då från Bredaryd. Här har linjen fyllts i med svart färgpenna. De övriga kraftigt heldragna strecken markerar år 1874 färdiga järnvägar, medan brutna streck avser järnvägar som planerats. De fick en delvis annorlunda sträckning vid byggandet.

ifrån på sätt som varit fallet innan poststationen i Bolmsö anknöts till en postlinje från Ljungby. Allgulin blundade därvid för de ofta påtalade svåra postföringsförhållandena över sundet.

Postinspektören i östra distriktet accepterade inte Allgulins propåer men föreslog utökning av turantalet för postföringen mellan Ljungby och Bolmsö från två till tre gånger i veckan. Dessutom tillstyrkte han förslaget om lantbrevbäring på en 15 kilometer lång linje från Västboås till Sunnaryd.

Generalpoststyrelsen accepterade och från den 1 juli 1902 blev f d gardisten Anders Peter Nilsson från Södratorp i Ås' församling lantbrevbärare på sträckan mot en ersättning av 1 krona 25 öre för varje tur. Därmed hade postförhållandena för invånarna i södra delen av Ås' socken och framför allt för befolkningen på Västerlandet äntligen blivit bättre.

Jonsboda

Den driftige affärsmannen och fd fortifikationsunderofficeren C E von Porat gjorde i slutet av 1918 ett försök att få en poststation inrättad i Jonsboda i Vittaryds socken vid gränsen mellan Jönköpings och Kronobergs län. Det hade då gått ett par decennier sedan postförhållandena på Bolmsö blivit stabiliserade genom att postföringen till poststationen på öns nordvästra hörn ändrats att utgå från Ljungby. Vid det tillfället hade man också sört för att befolkningen på Västerlandet fått sin postfråga tillfredsställande ordnad, visserligen inte med en egen poststation på fastlandet men genom regelbunden postgång norrifrån, oberoende av osäker postföring över vattnet.

von Porat, som för sin affärsräkning hade skjuts minst fyra gånger i veckan från stationssamhället Vittaryd, talade i första hand i egen sak, när han i sin framställning till poststyrelsen bland annat anförde följande:

"Som förhållandet är numera befordras post till Tannåker-Bolmsö från Ljungby köping per hästskjuts cirka 3 mil 3 gånger i veckan med poststationer i Tannåker och Bolmsö. Har därför tänkt erbjuda K Generalpoststyrelsen ett förslag om att jag kunde erhålla befattningen som poststationsföreståndare för Tannåker socken, event. Dannäs".

Konkret föreslog von Porat att han skulle hämta posten vid Vittaryds järnvägsstation till en nyinrättad poststation i hans affär och bostad Östra Jonsbo, belägen mindre än en kilometer norr om den största byn Skällandsö och på kort avstånd till flera andra byar. Han erbjöd sig att svara för postföringen och bestrida kostnaderna för den nya poststationen för hälften av vad kostnaderna var för de båda poststationerna Tannåker och Dannäs, vilka han ansåg kunna dras in vid en sådan omorganisation. Postföringssträckan skulle genom ändringen bli betydligt kortare. Poststationen i Tannåker hade tidigare varit indragen under en 15-årsperiod fram till 1894.

Genom ett remissförfarande fick bl a de närliggande poststationernas föreståndare tillfälle att yttra sig innan beslut skulle fattas. Poststationsföreståndaren i Vittaryd menade i en inlaga

den 3 januari 1919, att förslaget skulle medföra att den eventuella poststationen "bleve förlagd i en afkrok gent emot Tannåker och Dannäs församlingar".

Även poststationsföreståndaren i Tannåker framhöll att Jonsbo inte hade något centralt läge och att posten till Tannåker och Bolmsö även fortsättningsvis borde befordras direkt från Ljungby.

Ärendet drog ut på tiden och von Porat blev otålig. I en påminnelse den 16 juni 1919 till generalpoststyrelsen framhöll han att ett gemensamt postkontor i Jonsbo för Tannåker och Dannäs socknar skulle bespara

"Kongl Postverket hälften af de nuvarande utgifterna och på samma gång blefve allmänheten mera betjänade af 'snabb postföring'".

Ärendet avgjordes slutligt vid föredragning i Stockholm den 7 augusti 1919, sedan poststyrelsen bland annat tagit hänsyn till utredning och yttrande av postdirektören i Malmö. Denne återgav synpunkter från postmästaren Axel Hult i Ljungby. Dessa gick ut på att ett bifall till sökandens förslag inte skulle medföra någon fördel för de kunder som betjänades av lantbrevbäringslinjen Vittaryd - Östra Jonsbo men

"att den ifrågasatta ändringen av postgången dels skulle leda till obestridlig nackdel för befolkningen i Bolmsö och Tannåkers kommuner, dels ock säkerligen med nödvändighet påkalla inrättandet av en eller två nya lantbrevbäringslinjer, i följd varav kostnaden för postverket komme att ökas i stället för att minskas".

En noggrann genomgång av handlingarna visar att förslagsställaren framstod som den ende som förordade att tanken på en poststation i Jonsboda skulle realiseras. Det torde ha fallit sig naturligt för beslutsfattarna att efter föredragningen förse hemställan med påteckningen "ansågs icke böra bifallas".

Byborna i Skällandsö hade gärna sett att de fått en poststation i det några kilometer avlägsna Jonsboda.

Älmås

Det var inte ovanligt att järnvägsbefälet vid trafikstationer även på riktigt små orter fick ansvaret för postärendena och därigenom fick titeln poststationsföreståndare, även om hushållsunderlaget var mycket litet. Bland exempel på sådana fall i södra Sverige kan nämnas poststationen i Barnakälla (1901-1906), vars trafikunderlag bestod av ett fåtal hushåll i Leingaryds by, och poststationen i Grönhult (1902-1909). Båda var belägna i Kristianstads län.

Däremot inrättades inte någon poststation i Älmås' anhaltstation när den började sin verksamhet på bandelen Bolmen-Halmstad. Ban- och stationsvakten Carl Helander närde emellertid ett hopp om att få bli poststationsföreståndare. I en skrivelse den 4 mars 1907 till generalpoststyrelsen meddelar han med en viss överdrift, "att platsen visat sig vara framåtskridande i såväl trafikabelt som postalt hänseende och kommer med säkerhet att än mer gå framåt, då af vederbörande vägstyrelse en ny väg redan är beviljad och utstakad, samt snart nog blir fullbordad".

Han framhöll att han efter sitt tillträde till befattningen som ban- och stationsvakt funnit sig föranlåten att förmedla tidningsabonnemang åt "allmänheten" och från denna ta emot post för avsändning. Postinspektören i södra distriktet fick skrivelsen på remiss och då det dröjde någon tid innan svar kom, gjorde sig Helander påmint i en ny skrivelse den 22 juli 1907, nu med handlanden Karl Andersson som första namn bland en rad undertecknare. Däri framhölls bland annat olägenheten med att ha varu- och persontrafiken på Älmås men posttrafiken på den angränsande stationen Bygget.

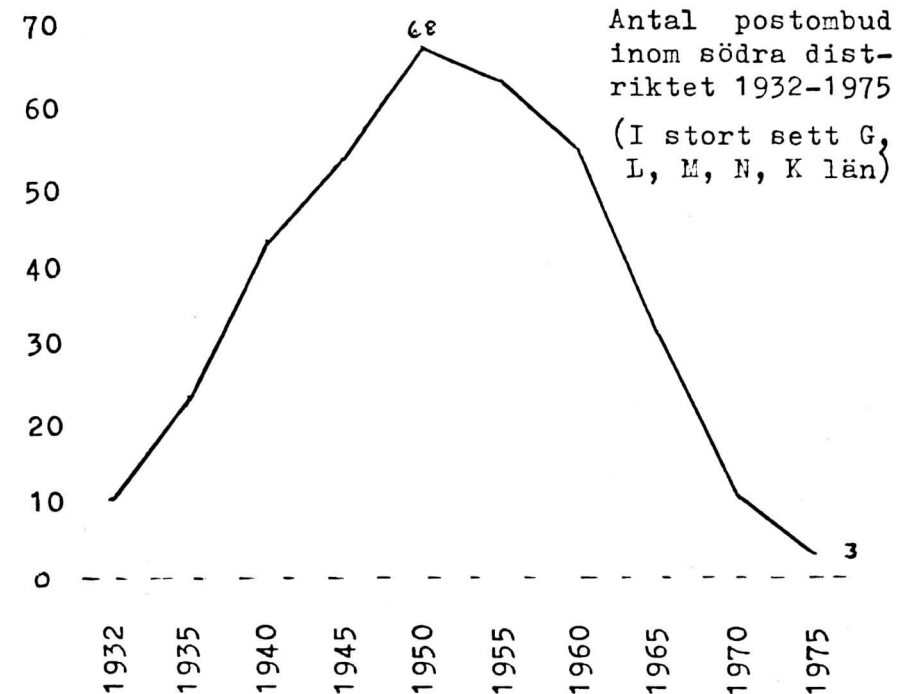
Den sistnämnda låg för övrigt i Halland, medan stationen på den andra sidan, Bökö i Kronobergs län, aldrig hade varit postadress för de berörda kunderna. Innan stationsvakten åtta år tidigare tog på sig att hämta deras post i Bygget, hade åborna i Bohult, Bassarås, Brännebassalt och Älmås hämtat sin post i Lidhult.

När postinspektionen fick påminnelsen meddelades sökandena "att anbud nu infordrats å landtbrefbäring på en linie Bökö poststation - Priseboda - Sällebråten - Bassarås - Bohult Yttregård".

Detta var inte alls i Helanders smak och nu förmådde han en rad åbor med lantbrukaren S B Bengtsson i Bassarås som första namn skicka en skrivelse till poststyrelsen, i vilken man bland annat framhöll att den föreslagna lantbrevbäringslinjen skulle utesluta åborna i Älmås och Brändebergshult, som därför fortfarande måste hämta sin post i Bygget. Dessutom ansåg de sig "icke alls kunna ha någon adress till Bökö, då blir den sista villan värre än den första".

I ett utslag av harm passade man också på att ge poststationsföreståndaren i Bökö en känga:

"Det förvånar oss att en landtbrefbäring från Bökö ifrågasatts, då sökandena detta icke begärde, men vi förmoda att detta motförslag uppkommet genom påverkan af Stationsföreståndaren i Bökö, men hade han haft någon tanke på ortens postala bekvämligheter, hade han kunnat taget detta initiativ för mycket länge sedan".

Några av de orter som förgäves sökte få en egen poststation, fick så småningom en stationär lantbrevbärare. Sådana kallades postombud från år 1932. Se sid 156-157.

Den 9 september 1907 avgav tf postinspektör Olof Thormark sitt svar till poststyrelsen. Därvid vederlade han punkt för punkt några av Helanders överdrivna påståenden och redovisade yttranden från postmästaren i Halmstad och poststationsföreståndarna i Bygget, Lidhult och Bökö vilka alla föreföll vara emot tanken på en poststation i Älmås.

Även kronolänsmannen hade blivit tillfrågad och därvid uttalat "att en landtbrefbäring mellan Bökö och Bohult säkerligen skulle blifva till stort gagn och att befolkningen skulle blifva bättre tillgodosedd med en landtbrefbäring än med en poststation i Elmås".

Eftersom de flesta sökandena inte föreföll önska lantbrevbäring men postinspektionen ansåg en poststation obehörlig föreslogs att ärendet inte skulle föranleda någon vidare åtgärd. Detta blev också poststyrelsens beslutspåskrift efter föredragningen den 13 september 1907.

Men nu kom åborna i Priseboda och Bohult med en skrivelse den 9 november, vari de anhöll att den föreslagna lantbrevbäringslinjen snarast måtte komma till stånd och påpekade, att de "på grund af det långa afståndet från Elmås äro bäst tillgodosedda med den önskade landtbrefbäringen". Poststyrelsen höll fast vid sitt tidigare beslut, dock utan att låta underrätta sökandena.

N P Nilsson i Priseboda efterfrågade i en skrivelse den 19 februari 1908 besked i ärendet och erinrade om att det fanns ett anbud på den begärda lantbrevbäringen som var så lågt som 98 öre per tur. Poststyrelsen gav nu postinspektionen i Malmö uppdrag att meddela sökandena det negativa beslutet, men ärendet blossade då upp på nytt.

Ett antal åbor i Älmås begärde åter att få en poststation, stödda av ett intyg av Lidhults kommunalordförande C L Larsson i Yxnalt, daterat den 26 mars 1908. Häri framhöll denne olägenheterna för invånarna i Älmås bland annat på följande sätt:

"Varor, såväl stycke gods som i vagnslastvis, få sändas till och aflastas i Elmås, men ett meddelande härom pr post, såväl som all annan befordran genom densamma skall adresseras till Byggets station i Breareds socken af Hallands län".

Ansökningshandlingarna gick denna gång till kronofogden i Ljungby som i sin tur skickade dem till landshövdingen. De yttranden som nu inhämtades från postmästarna i Halmstad och Ljungby samt från poststationsföreståndarna i Bygget och Bökö gick åter i negativ riktning. Poststationsföreståndare Magnus Werner i Bökö gjorde i sitt svar den 10 maj 1908 en rekapitulation av ärendet och kon-

staterade bland annat att nära hälften av namnunderskrifterna på ansökningslistan var tecknade av barn inom familjerna. Han påtalade också att kommunalordföranden hade partsintressen, enär han var nära släkt med jordägarna vid Älmås och hade "på grund af sin förmögenhet stort inflytande på folket".

I en sammanfattning den 17 juli 1908 avstyrkte postinspektionen i södra distriktet åter förslaget om att en poststation skulle inrättas i Älmås och ansåg sig "icke heller för närvarande böra föreslå landtbrefbäring i orten".

Ärendet ville inte dö undan så lätt och den 16 september 1908 fick postinspektionen en ny skrivelse med begäran om lantbrevbäring med hemmansägaren A J Larsson i Bohult Yttregård som första namnunderskrift. Denna gång tillstyrkte postinspektionen vid ärendets vidaresändande till generalpoststyrelsen och därmed fick den berörda befolkningen genom beslut den 22 januari 1909 bättre postförhållanden. Med hemmansägare Lars Magnus Karlsson från Brännebassalt upprättades kontrakt om lantbrevbäring två gånger i veckan på en omkring nio kilometer lång linje från Bökö poststation över Priseboda, Sällebråten och Bassarås till Bohult Yttregård mot en ersättning av 100 kronor om året. Omräknat i väglängd innebar det att Lars Magnus fick omkring 53 öre per mil för sitt arbete.

Med lantbrevbäringslinjen ökade trafikunderlaget för poststationen i Bökö, något som Carl Helander senare skulle dra nytta av. Han, som ursprungligen hade ivrat för en poststation i Älmås, blev föreståndare för poststationen i Bökö den 15 oktober 1916 och hade då fördel av att hans första förslag inte hade gått igenom. I Bökö fick han nämligen tilläggspoäng för s k sidopost, d v s för lantbrevbäringslinjen mot Bohult.

Vänneböke

"På grund af att byarna hafva öfver en mil till närmaste postanstalt, Hinneryd, och vi hafva mycken post, men hvilken vi till följd af den långa vägen ej kunna få mer än en gång i veckan, och ibland ej ens så ofta, vilja vi vördsammast hos Kongl. Generalpoststyrelsen hemställa om inrättande af en poststation i Vänneböke by af Hinneryds socken med gångpostbud till Hinneryds poststation 3 eller minst 2 gånger i veckan med anslutning därifrån till den till Traheryd afgående kärrposten".

Så började en skrivelse den 14 januari 1903 till generalpoststyrelsen, undertecknad av många intressenter i Vänneböke, Balkeyrd, Gashult med flera byar, som hade undermåliga postkommunikationer. I skrivelsen tryckte man på att Vänneböke var en stor by med två diversehandlare, kvarn och sågverksrörelse och man föreslog att handlanden K A Nilsson skulle få bli föreståndare för en poststation i handelsbutiken.

Poststyrelsen remitterade skrivelsen till postinspektionen i Malmö, som fann att poststationsföreståndaren i Hinneryd anslöt sig till de uttalade önskemålen. Detta var oväntat eftersom en ny poststation i närheten skulle kunna påverka trafiksiffrorna i negativ riktning för poststationen i Hinneryd.

Men postinspektionen ansåg att det skulle gå att tillgodose behovet av en ordnad postgång i området genom att inrätta lantbrevbäring två gånger i veckan på en linje som sträckte sig från Hinneryd över Groeryd, Ekön och Klausön till Vänneböke.

Förre fjärdingsmannen Karl Isak Persson i Vänneböke Norregård erbjöd sig att bli lantbrevbärare på den ca 13,5 km långa linjen mot en ersättning av 1:25 per tur, d v s för ca 46 öre milen.

Det skulle medföra en kostnadsfördyring för postverket på ca 130 kronor om året. Postinspektören ansåg inte det beloppet vara för högt med hänsyn till behovet av ordnad postgång i orten och hemställde hos poststyrelsen att lantbrevbäringen skulle inrättas.

Bara en dryg vecka efter postinspektionens framställning föredrogs ärendet i poststyrelsen, där man i en skrivelse till postmästaren i Ljungby den 7 juli gav erforderliga direktiv. Den nya linjen startade redan i början av augusti.

Den tidens lantbrevbärare gav förhållandevis god service till de kunder som bodde utmed gånggrutten, men möjligheten att förmedla värdepost var ganska ringa. Detta kom till synes i en ny framställning i oktober 1909, undertecknad av ca 65 personer med lantbrevbärare Johan Karlsson som sista namn. Även denna gång föreslogs handlanden K A Nilsson till poststationsföreståndare och i motiveringen hette det bland annat:

"Det finnes mycke värde försändelse så det är ej tillgodosedt med landtbrefbäring så vilja vi vördsamt hos Kongl Generalpoststyrelsen hemställa om inrättandet af en Påststation i Vänneböke by".

Denna gång avstyrkte emellertid poststationsföreståndaren i Hinneryd, som nu hade blivit överflyttad från Ljungbys till Markaryds förvaltningsområde. Postmästaren i Markaryd tillstyrkte däremot framställningen, men i Malmö, där den överordnade instansen döpts om från postinspektion till postdirektion under ärendets behandling, avstyrkte postdirektör Olof Thormark framställningen på ett par rader med uppgiften att befintlig lantbrevbäring två gånger i veckan tills vidare var tillräcklig.

Därmed var det bäddat för avslag i högsta postala instans och den givna utgången bekräftades med hjälp av ett avtryck av en gummistämpel, påslaget den 4 mars 1910 på framställningen.

Vänneböke sällades till de orter som förgäves sökt få en poststation. Lantbrevbäringen blev efter hand utbyggd, både i fråga om frekvens och geografiskt sett. Med dagens rullande bilpostkontor hör man sällan eller aldrig klagomål från den kanten av Sunnerbo.

Lantbrevbäringen i Sverige

Som komplement till några allmänna uppgifter om lantbrevbäring som finns i anslutning till berättelser från de olika socknarna i Sunnerbo finner jag det lämpligt att lämna en kortfattad redogörelse för lantbrevbäringens tillkomst och utveckling.

Propositionen angående lantbrevbäring i Sverige lades den 19 januari 1877 och bifölls av riksdagen som i särskild skrivelse den 10 mars begärde att lantbrevbärare skulle förmedla även rekommenderade brev. Detta återspeglas i regeringsbeslutet den 1 juni. Generalpoststyrelsen underrättade därefter samtliga landshövdingar i en skrivelse den 4 september 1877 om "hvad i fråga om landtbrefbäring af Kongl. Maj:t i nåder förordnats".

En promemoria om lantbrevbäringens ordnande utfärdades den 5 oktober och på själva julafton daterades den första instruktionen för lantbrevbärare.

Av promemorian framgick bl a att en tid av tre timmar beräknades för var mil lantbrevbäring och att ingen brevbäring skulle ske på natten. Även rekommenderade brev skulle utväxlas med lantbrevbäraren. Däremot var assurans inte medgiven.

Som förmedlingslänk mellan lantbrevbäraren och de kunder han inte hade kontakt med anlätades ett kommunombud. På vissa orter fick den uppsagde poststationsföreståndaren denna otacksamma uppgift.

I oktoberpromemorian, som fick vara rättesnöret för lantbrevbäringens ordnande, sägs i § 5 bl a följande om kommunombuden:

"Hvad alla öfriga försändelser af nu i fråga varande slag angår, varda de till utdelning genom landtbrefbärare aflemnade endast i det fall att vederbörande kommun till den postanstalt, hvarifrån landtbrefbäringen utgår, uppgifver en på lämplig plats bosatt person, som är villig att, såsom kommunens ombud, utan särskild kostnad för Postverket, mottaga den post, som af landtbrefbäraren medföres och försändelserna vederbörande adressater tillhandahålla"

I realiteten innebar detta att kommunens av postverket oavlönade ombud skulle vara en ersättningsanordning för poststationen åt de kunder som inte fick direkt kontakt med lantbrevbäraren.

Det var många. Lantbrevbäraren gick nämligen bara raka vägen mellan de i tidtabellen uppgivna orterna och det var långt ifrån de flesta som råkade bo just där. Men de som gjorde det hade oneligen en stor fördel och saknade den indragna poststationen i kyrkbyn egentligen bara när det gällde värdepost och paket över två skålpund, som lantbrevbäraren inte tog med sig. Sådana försändelser fick de hämta på den poststation varifrån lantbrevbäraren gick ut. Vanlig post kunde de få i bostaden, för postlådor på landsbygden var då ett okänt begrepp.

I den första instruktionen för lantbrevbärare av den 24 december 1877 heter det följande i § 12:4:

"Är fullt frankerad försändelse adresserad till person, så bosatt, att utan väsentligt dröjsmål eller betydligare afvikelse från den bestämda brefbäringsstråten, densamma kan i adressatens bostad aflemnas, må ock sådant ske".

Samma formulering går igen i de följande instruktionerna, den 30 juni 1886 och den 21 februari 1893. Andemeningen är densamma i instruktionen av den 20 mars 1900. Ett kvarts sekel senare finner vi i en ny instruktion för lantbrevbärare följande om den i dagens motoriserade samhälle så viktiga detaljen angående postlådor:

"Lantbrevbärare bör söka i sin mån verka för att postlådor uppsättas av allmänheten, varigenom posten kan snabbare utdelas".

Ersättningen utgick per mil (per nymil från 1889), oavsett om lantbrevbäraren gick till fots eller om han använde häst och vagn. Den var år 1900 genomsnittligt 69 öre per nymil, 1905 82 öre och 1910 99 öre, d v s i stort sett densamma som för vanlig befordran med gångpost utan distribution under vägen.

Efter bemyndigande av regeringen kunde poststyrelsen från den 1 november 1909 förbättra lantbrevbäringen i flera avseenden, i första hand genom att öka lantbrevbärarnas befogenheter. Man delade in dem i två olika klasser.

Lantbrevbärare av första klass fick - under förutsättning att försändelserna skulle behandlas vidare på en fast postanstalt - ta emot inrikes assurerade brev och paket med ett angivet värde av högst 500 kronor för varje försändelse, postanvisningar om ett belopp av högst 100 kronor för varje samt tjänstebrev. De fick bl a i följande omfattning dela ut sådana försändelser som hade behandlats på en postanstalt: assurerade brev och paket med ett angivet värde av högst 500 kronor för varje försändelse, postan-

visningar om högst 500 kronor för varje, postförskotts försändelser som innehöll medicin samt inkasseringshandlingar om högst 500 kronor. Dessutom skulle de förmedla insättning av medel i postsparbanken och försälja sparmärken. Om de sistnämnda finns mera att läsa i avsnittet "Postsparbanken i tidigt skede".

Lantbrevbärare av andra klass hade i stort sett samma begränsade befogenheter som vid lantbrevbäringens inrättande. Postlådefrågan hade kommit in i bilden i så måtto att den adressat som ville ha vanlig post nedlagd i en postlåda, skulle göra skriftlig framställning därom och sätta upp en låda vid linjen. Det var först genom 1925 års instruktion som Postverket via sina lantbrevbärare försökte påverka kunderna att skaffa postlådor.

Det fanns också vissa regler om maximilängd på lantbrevbärarna, betingade av arbetsdagens längd. Gångtiden som från början hade satts till tre timmar per mil, beräknades i början av det nya seklet till 15 minuter per kilometer. Det ansågs lämpligt fastställa en maximilängd till 32 kilometer för ringlinjer och hälften för fram- och återgångslinjer, d v s motsvarande åtta timmars beräknad gångtid.

Genom 1925 års instruktion för lantbrevbärare försvann klassindelningen och alla lantbrevbärare fick samma befogenhet. Sju år tidigare hade även kvinnor kunnat antas till lantbrevbärare och på de 2 647 lantbrevbäringslinjer som fanns år 1923, arbetade 68 kvinnliga funktionärer.

När de första lantbrevbärarna börjat sina turer på Gotland, i Blekinge och på Öland i januari 1878, skulle det gå många år innan den nya formen för postdistribution blev mera allmän. I Sunnerbo startade de första linjerna i juli 1878, Ljungby - Angelstad och Vrå - Lidhult. År 1880 var den sammanlagda längden på lantbrevbäringsnätet 393 mil. Under de tio följande åren ökades det bara med ca 100 mil, delvis beroende på att flera lantbrevbäringar blev utbytta mot postföring.

Det blev således ett trögt före i portgången och en lång port. Efter sekelskiftet accelererade utvecklingen. År 1909 var antalet lantbrevbärare 1 776 och år 1923 var det 2 647, d v s nästan lika många som i våra dagar. Men bara 324 av dem var åkande, vilket i de flesta fall innebar att lantbrevbäraren använde häst och vagn. Den sammanlagda linjelängden var då ca 4 000 mil.

Intill 1918 var ersättningen till lantbrevbärarna grundad på entreprenadssystem. Anställningen som lantbrevbärare gavs till den lägstbjudande. Den tävlan om postföringskontrakt, som återspeglas på flera ställen i denna bok, gällde också kontrakt om lantbrevbäring. Bristen på arbetstillfällen gjorde att mången lantbrevbärare fick gå för underbetalning.

Från och med 1918 började ett system med minimilöner att användas, grundat på medeltalet av lantarbetarnas timlöner. Genom "Allmänna grunder för reglering av ersättningen", gällande fr o m 1925, bestämdes ersättningen till ett visst belopp per kilometer med tillägg för för- och efterarbete.

Detta medförde emellertid att lantbrevbärare med lika långa linjer fick samma betalning, oavsett om deras arbetstid varierade på grund av vägarnas beskaffenhet, olika stor postmängd och befolkningstäthet på linjerna. Så länge lantbrevbäringen utfördes gående blev skillnaderna inte så stora, men efter hand som cykeln och motorcykeln kom in i bilden accentuerades skillnaden och det kom krav på andra ersättningsgrunder. Sådana fastställdes 1947. De utgjorde ett av resultaten av "1946 års lantbrevbärrutredning" med dåvarande byrådirektören, sedermera postdirektören Arvid Linnäs som ordförande. Han kom från Södra Ljunga och var en av de många smålänningar som nått höga befattningar inom Postverket.

Tills de nya grunderna fastställdes 1947 kallades även de lantbrevbärare som använde cykel för "gående lantbrevbärare". Det finns inte dokumenterat när lantbrevbärarna började använda cykel på eget initiativ, men många gjorde det från seklets tidigaste år.

Lantbrevbäring med bil torde ha förekommit i någon utsträckning omkring 1915, men linjerna var beräknade efter samma grunder som övrig lantbrevbäring. En bidragande orsak till att en och annan lantbrevbärare valde att köra bil var svårigheten att skaffa hästfoder under krigsåren 1914-1918.

Färdsättet var länge vederbörandes ensak. Först med 1949 års statistik började man skilja mellan bilåkande, motorcykelåkande och cyklande lantbrevbäring, detta som en följd av de år 1947 fastställda nya grunderna.

Efter andra världskriget kunde allt fler lantbrevbäringslinjer regleras för körning med bil. Detta tillät sammanslagning av cykel- och motorcykellinjer med samtidig utsträckning till hushåll där det var motiverat. Kravet på hushållsunderlag för lantbrevbä-

ring minskade undan för undan och när gränsen sattes så lågt som till två hushåll per kilometer under 1960-talet, blev ytterligare utbyggnad möjlig. Den skedde systematiskt och föregicks av en noggrann kartläggning av alla landsbygdshushåll som inte betjänades av lantbrevbärare. Jag fann det särskilt angenämt att tjänstgöra på postdirektionens trafiksektion i detta skede ock fick vara med om många intressanta resor i det då ännu inte decimerade distriktet, som även omfattade Kronobergs län. Min närmaste chef Lorentz Bjurman var öppen för och intresserad av alla förslag till lösningar på uppkommande problem. Hans mjuka sätt vid kontakter med kommunrepresentanter och andra postkunder var välgörande.

Utvecklingen nådde sin maximikoncentration i slutet av 1960-talet. Genom den utbyggnad som skedde under kalenderåret 1968 ökade antalet lantbrevbärarkunder med 16 520 hushåll inom hela landet, av vilka flertalet tidigare hade fått hämta posten vid en poststation. Trots att den sammanlagda linjelängden det året ökade med nära 700 mil, kunde antalet linjer minskas med tio, en minskning som sedan fortskred så att det år 1978, när 100-årsminnet av lantbrevbäringens införande kunde firas, knappt fanns 2 700 linjer.

Lantbrevbäringens sammanlagda linjelängd hade då nått närmare 20 000 mil och 99% av lantbrevbäringen skedde med bil. En smålänning var den siste motorcykelåkande lantbrevbäraren, Lennart Elmgren i Rydaholm, som på sensommaren 1974 ställde in sin Puch 125 för gott.

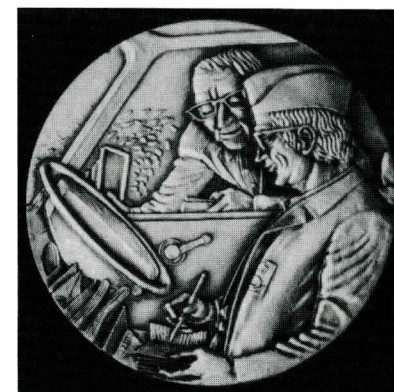
En ytterligare förbättring av lantbrevbärarnas service påbörjades 1968 och genomfördes successivt över hela landet under ett par års tid. Förändringarna avsåg dels möjlighet för lantbrevbärarkunderna att sätta in eller ta ut pengar på postsparbanksböcker och dels möjlighet att kalla till sig lantbrevbäraren genom en signalbricka. Denna möjlighet presenterades bland annat i kortfilmen "Det rullande postkontoret", vars början blev inspelad på Österlen. Postdirektör Folke Reinholdson gav mig i uppdrag att hjälpa det norrländska filmteamet med de praktiska arrangemangen. Jag minns särskilt kontakterna med polisen för att få tillstånd att köra högertrafik på några vägar under inspelningen. Filmen skulle återspegla förhållandena som om reformen var införd, och den agerande lantbrevbäraren använde en högerstyrd bil.

Den fortsatta rationaliseringsverksamheten på landsbygden medförde att kostnaderna för postanordningarna kunde minska. År 1975

var denna minskning nära 2 milj kronor, men den uppvägde bara en liten del av de ökade kostnaderna för postservicen i tätorterna.

Lantbrevbärarkåren är mycket omtyckt av landsbygdens folk. Från att till en början egentligen bara ha varit en form för postföring kombinerad med utlämning av post till ett fåtal kunder har lantbrevbäringen utvecklats till att bli ett utmärkt servicemedel för alla som bor på landsbygden.

Denna korta återblick på lantbrevbäring under 100 år har inte mer än flyktigt berört några av de rörelsegrenar inom Postverket som lantbrevbärarna ägnar sig åt. Det finns mycket att berätta om dem och de är ofta föremål för uppmärksamhet från nyhetsmedia.

När lantbrevbäringen i Sverige hyllde 100 år fick alla lantbrevbärare och fast anställda vikarier var sin minnesmedalj.

Postombud

Dagens bilåkande lantbrevbärare fungerar såsom en postkassör på ett fast postkontor och kan i stort sett fullgöra samma uppgifter som denne. Det gick lång tid efter lantbrevbäringens införande innan man med fog kunde påstå att en poststation kunde ersättas med lantbrevbäring utan men för kunderna. Kraven på hushållsunderlag för poststationer var inte särskilt stora i 1900-talets början. Det fanns ändå en hel del orter där poströrelsen var så ringa att det av ekonomiska skäl inte kunde bli tal om att inrätta en poststation, men ändå måste man på något sätt sörja för befolkningens postala behov. När det då inte gick att anordna lantbrevbäring - t ex på en isolerad ort i ett glesbygdsområde eller på en ö - skickades posten dit med det kommunikationsmedel som fanns till hands. Det kunde vara en mjölkbil eller en postdilgens, sedan sådana återuppstått i form av bussar efter första världskriget. Det kunde också vara en båt i skärgården.

Med ett tillgängligt kommunikationsmedel sändes posten sålunda till en plats, där en person fungerade som lantbrevbärare utan någon linje att köra på, en s k stationär lantbrevbärare. Sådana enkla postanordningar fick på 1920-talet allt större omfattning, särskilt i skärgårdarna och de mindre tätbefolkade trakterna av landet. Från år 1932 kallades de stationära lantbrevbärarna för postombud. I allmänhet tog de i sin bostad emot och delade ut post i samma omfattning som gående eller åkande lantbrevbärare.

Postombudens verksamhet började efter hand likna poststationernas i många hänseenden, men befogenheten var betydligt mindre och redovisningssystemet annorlunda. På mitten av 1930-talet fanns det nära 300 postombud i Sverige och 1960 mer än 800.

De största postombuden har numera organiserats om till s k postställen, en mindre stationär enhet som kom till i mitten på 1970-talet. De mindre postombuden har däremot avvecklats, oftast genom att lantbrevbärarna kunnat överta deras service. Begreppet postombud har nu en annan betydelse. Inom vissa glesbygdsområden dis-

tribueras posten till och från hushållen i postväskor. Den som tar emot postväskan och fördelar posten till de olika hushållen kallas postombud. Några sådana finns inte inom Kronobergs län.

Bland de postombud som inrättades sedan begreppet "stationär lantbrevbärare" blivit ersatt med ordet postombud kan nämnas Vänneböke, Tjurkö by, Brokhult, Bolmstad, Össjö, Önne och Yås.

Postombuden visade sig senare bli goda ersättningsanordningar när poststationerna blev så föga utnyttjade att de inte var ekonomiskt försvarbara. Exempel på sådana postombud är de som ersatte poststationerna i Majenfors, Råstorp, Tannåker, Piksborg och Södra Ljunga efter deras indragning. Några av dem fungerade huvudsakligen som inlämningsställen för de kunder som hade svårt att få kontakt med lantbrevbärarna. Postombudet i Piksborg utväxlade sin post direkt med postkontoret i Ljungby via järnvägen. De som anlidade det, hade därför postadress Ljungby, fastän det fanns två självständiga poststationer på sträckan mellan Piksborg och Ljungby.

Efter hand som lantbrevbäringen gjordes mera effektiv och den motoriserade lantbrevbäraren tack vare ett snabbt färd sätt hann betjäna allt flera kunder blev det möjligt att också inränga tidigare postombudsbetjänade hushåll i lantbrevbäringslinjerna. Så skedde i takt med avvecklingen av poststationer efter andra världskriget.

Postombuden hade också en psykologisk effekt och det kändes som en viss trygghet för invånarna på den lilla orten att det fanns någon till hands som de kunde anförtra sina postärenden åt. Inte minst av taktiska skäl ersattes en rad poststationer på 1950- och 1960-talen inte bara av lantbrevbäring utan också av postombud under en övergångstid tills det visade sig att befolkningen funnit att lantbrevbäringen var fullgod ersättning för den indragna poststationen. Exempel på sådana "strategiska" postombud är de som fanns i Bolmsö och Tannåker en tid efter indragningen av poststationerna där den 31 januari 1958 resp den 30 november 1953.

Några postombud tillkom efter upprepade framställningar från befolkningen. Ett sådant exempel är postombudet i Yås i nuvarande Hylte kommun, vilket redovisade sina transaktioner till Lidhult, ännu ett exempel på en gränsanordning. Om arbetet med dess tillkomst berättas på följande sidor.

Postombudet i Yås

I en skrivelse den 5 januari 1926 till postdirektionen i Malmö åberopade Arne Swenson i Berg och NE Carlsson i Yås ett protokoll från ett fullmäktigesammanträde i Södra Unnaryds församling, enligt vilket de hade blivit utsedda att begära att en poststation skulle inrättas i Yås.

De framhöll att Yås var medelpunkten för ett flertal byar, belägna såväl inom Unnaryd som Odensjö församlingar och att en särskild person varit utsedd av ortsbefolkningen att ombesörja den ankommande och avgående posten.

"På grund av flera bidragande orsaker kan denna av ortsbefolkningen här inrättade privata poststation icke längre fylla de anspråk, som numera göra sig gällande. Dels är den person, som haft de postala göromålen om hand, nu så ålderstigen att det icke utan stor risk kan anförtros honom detta uppdrag och dels har behovet av en av Kungl. Postverket inrättad poststation i våra dagar blivit mera aktuell".

Postdirektionen remitterade skrivelsen till postkontoret i Ljungby för att den vägen få veta vad poststationsföreståndarna i Lidhult och Unnaryd tyckte om den framställning som återspeglas i detta citat. Båda poststationerna låg inom Ljungby postkontors dåvarande förvaltningsområde.

Poststationsföreståndaren i Lidhult ansåg en poststation vid Yås behövlig, medan poststationsföreståndaren i Unnaryd uttalade "att framställningen om inrättande af en poststation i Yås icke bör föranleda Postdirektionens bifall". Motiveringen till denna kategoriska inställning återfinns delvis i utredningsmaterialet:

"Därest Kungl. Postverket skulle anses kunna påläggas kostnader för förbättring af de postala förhållandena inom Unnaryds postområde, förefinnes större och mindre byar än Yås, som icke hafva lantbrevbäring mera än två dagar pr vecka, som nu hafva verkliga behof af bättre postförhållanden".

En lantbrevbäringslinje fanns mellan Lidhult och Unnaryd, men det var ingalunda en lantbrevbäring i våra dagars bemärkelse utan snarare en postföringslinje. Som "lantbrevbärare" fungerade nämligen busschauffören. Denne var enligt postmästare Axel Hults akt-påskrift

"förhindrad med strykande lägenhet utdela värdeförsändelser och postanvisningsbelopp m m i den utsträckning vederbörande författningar föreskriva. Först efter det kvitto avgivits, ombestyrer lantbrevbäraren för de mottagare, som därom anlita honom, försändelsers eller belopps avhämtande från postanstalt".

Efter en statistisk undersökning meddelade postdirektionen den 8 april 1926 att posten inte var så omfattande att en poststation kunde vara behövlig i Yås. I stället föreslogs att en lösväska skulle utväxlas mellan Lidhult och Yås, där t ex skolläraren eller någon annan lämplig person skulle kunna ta väskan om hand.

Nu gjorde sig de båda utsedda ombuden påmint och menade i en skrivelse till postdirektionen, att

"anledning kan förefinnas befara att poststationsföreståndarna av personliga intressen, såväl i Unnaryd som Lidhult, motarbeta frågans lyckliga lösning".

De önskade besök av en ansvarig posttjänsteman innan beslut skulle fattas och ville "här utlysa ett sammanträde och höra berörda ortsbefolkning i ärendet". I en separat skrivelse framhöll Arne Swenson i Berg att han var ordförande i styrelsen för Södra Unnaryds Sparbank samt bankens ombudsman. För honom vållade

"det ofta obehag att värdepост blir försenad på så sätt, att endast avis erhålles sammanträdesdagen och remissan först dagen efter".

Samma olägenhet upplevde han i egenskap av verkställande för AB Yafors Vattenverk och såsom förtroendeman i flera kommunala organ. Han vågade påstå,

"att portokostnaden för undertecknad per år räknat är tillräcklig att ensamt avlöna poststationsföreståndare i Yås".

Ungefär samtidigt fick postdirektionen i Malmö ta del av en skrivelse från handlanden Otto Gervén i Yås. Denne inledde sitt brev med att omtala att han inte agiterat för en poststation, men att han inte kunde godkänna de postförhållanden som rådde.

"Den nuvarande och av allmänheten förut vidtagna anordningen, att en åttioårig gubbe skall emottaga all ankommande post för hela traktens befolkning, kan icke ens på ett rimligt sätt försvaras och måste därför omedelbart förkastas".

Gervén erbjöd sig upplåta lokal för en blivande poststation och att sköta den mot ett lågt arvode och önskade beslut "utan onödig tidsspilla genom utredningar av närbelägna poststationsföreståndare, vars yttranden kan vara grundade på egna intressen".

Den 9 augusti 1926 konstaterade herrar Swenson och Carlsson i ett brev till postdirektionen, att postkontrollör Sandberg samma dag hade besökt Yås, "varvid av honom, efter undersökta postför-

hållande i orten, medgavs att behov för en postanstalt här förelåg".

Den åberopade G A Sandberg var tf postmästare i Ljungby under kortare perioder åren 1923-1926 men var placerad som kontrollör vid postdirektionen i Malmö. I sin rapport till postdirektionen meddelade han bl a följande:

"I Yås, beläget 9 km från Lidhult och 8 km från Unnaryd, avlämnar lantbrevbäraren-chauffören å Lidhult - Unnaryd posten till en där boende äldre man vid namn Krantz. Denne har enligt uppgift sedan 20 år tillbaka utan ersättning ombesörjt postutdelningen. Posten till Yås är rätt omfattande - Krantz hade bl a att utdela 22 ex Halländingen, 8 ex Hallandsposten, 7 ex Smälänningen o s v. I förstugan till sitt ägandes hus hade Krantz uppsatt högst provisoriska men dock efter förhållandena rätt så praktiska anordningar - ställningar av stältråd, väl ett 30-tal, bakom vilka de olika korrespondenternas post lades. Vid mitt besök den 9 dennes fanns ett fåtal försändelser kvar. Till denna förstuga lär emellertid vem som helst kunna erhålla tillträde, och gubben Krantz, som är över 70 år, har säkerligen svårighet förhindra, att försändelser utdelas till obehöriga. Det uttalades skarpa klagomål mot postanordningarna".

Längre fram i sin skrivelse menade Sandberg orten Yås

"vara en plats av sådan storlek, att där lämpligen skulle kunna anordnas ett slags mindre postanstalt, motsvarande våra nuvarande brevsamlingsställen, och fullgörande i huvudsak samma uppdrag som en lantbrevbärare - ett postvårdareställe. Postvårdaren borde för tillhandahållande av lokal, ävensom amerikanska fack, i vilka posten sorteras, för försäljning av frimärken och mottagande av värdeförsändelser av postverket uppbära en mindre ersättning, förslagsvis 100 kronor. Med en sådan postvårdare skulle Yås-orten bli fullt betjänad".

Nästa steg i utvecklingen var postdirektionens besked den 16 augusti till A Swenson i Berg:

"Efter utredning har postdirektionen funnit att posten för närvarande icke är av större omfattning, än att den tills vidare skulle kunna expedieras i lösväska, om vilken korrespondenterna såsom sker på andra liknande platser, böra kunna ena sig. Förden skull anser sig postdirektionen icke kunna föreslå en poststation å platsen".

Med detta besked nöjde man sig inte utan vände sig den 30 augusti 1926 i en skrivelse direkt till generalpoststyrelsen. Den remitterades till postdirektionen i Malmö, som frågade handlanden Gervén om han var villig åta sig uppdraget som stationär lantbrevbärare i Yås. Det var han, men mot ett arvode av 300 kronor om året, vilket postdirektionen fann allt för högt. Postdirektör Olof Thormarks slutmening, daterad den 21 februari 1927, hade följande lydelse:

"Postdirektionen skulle vara benägen föreslå antagande av en stationär lantbrevbärare (postombud) i Yås mot ersättning från postverket av högst 120 kronor om året. Då det emellertid för närvarande synes vara omöjligt erhålla annan person å platsen lämplig härför än nyssnämnde handlande och dennes anspråk måste sägas vara väl höga, anser postdirektionen sig böra vördsamt hemställa, att ärendet för närvarande icke måtte föranleda vidare åtgärd. Orten är i alla fall väl tillgodosedd, då post erhålles och kan avsändas varje dag året om".

Vid slutföredragning i poststyrelsen den 28 februari 1927 blev postdirektionens förslag det antagna. Men det negativa besked som Otto Gervén fick resulterade i en ny skrivelse från honom den 21 maj i vilken han bl a anförde följande:

"Det är endast tack vare Postdirektörens oinfriade löfte av den 22/3 'att under den närmaste tiden komma och ordna postförhållandena här', som jag intills dato avvänt det missförhållande, som annars hade blivit en given följd om jag vägrat befatta mig med posten. Dock befinner sig mitt tålmod nu nära bristningsgränsen och den dag torde icke vara långt avlägsen då jag, utan att Postverket dessförinnan ordnar saken, kommer att vägra varje som helst befattning med såväl postens mottagande som avlämnande. Ehuru jag har relativt små anspråk för såväl mina tjänster som mitt uppehälle i övrigt är jag dock beroende av min arbetsförtjänst och därför är det mig omöjligt, att utan den blygsamma ersättning jag begärt, ställa en så avsevärd tid i anspråk".

Nu ordnades saken på så sätt att Otto Gervén antogs till stationär lantbrevbärare från den 1 augusti 1927, sedan han hade förklarat sig villig att sköta sysslan mot en ersättning, i ett för allt, av 120 kronor för år. Han var också järnvägens ombud i Yås för busslinjen Lidhult - Unnaryd.

Från år 1932 fick den mångsysslande Otto Gervén sin postala titel utbytt mot "postombud". Genom ortens upprepade påtryckningar hade man fått ett postombud, som mera effektivt än busschauffören kunde betjäna hushållen. Detta blev en övergångsanordning innan den bilåkande lantbrevbäraren med fullständig kassaservice ett stycke in på 1960-talet också gjorde postombudet överflödigt.

Gervéns årslön från postverket hade dessförinnan höjts i olika etapper till 300 kronor 1934, 360 kronor 1943, 480 kronor 1947 och 600 kronor 1949. Slutlönen blev enligt fastställda regleringsgrunder 70 kronor per månad från den 1 januari 1951.

En framställning år 1937 om att byta ut det dåvarande postombudet mot en självständig poststation avslogs av poststyrelsen den 8 juni 1938.

Datumstämplar

Som framgår av det inledande avsnittet i kapitlet om 1874 års poststationer inrättades ett mycket stort antal poststationer efter 1873 års riksdagsbeslut om kronobrevbäringens avskaffande. Detta beslut togs den 5 december 1873 och redan från det följande årsskiftet genomfördes det i ett tiotal län.

Förberedelserna började genast men det var ogörligt att med den tidens resurser skaffa fram erforderliga inventarier till de ca 600 poststationer som öppnades den 1 januari 1874. Till de för filatelisterna intressanta inventarierna hörde datumstämplarna. På sina håll blev sådana levererade i början av år 1874 och det fanns till och med förvaltningsområden som fick sina leveranser i tid för att kunna låta poststationerna ta stämplarna i bruk när de öppnade.

På andra håll drog det ut på tiden och till de förvaltningsområden som låg sämst till hörde Sunnerbo härad, vars poststationer lydde under postmästaren i Ljungby. I Postens centrala arkiv förvaras den inventariejournal ur vilken man kan utläsa datum för leverans från Stockholm. Därav framgår t ex att leveransen av de flesta datumstämplarna till Ljungbyområdet ägde rum den 29 maj 1874. Intill dess att poststationsföreståndarna fått stämplarna, fick de makulera frimärkena med bläckskrift.

Direktiv om detta sätt för makulering gavs bland annat i en skrivelse till postmästaren i Halmstad, undertecknad av generalpostdirektör Wilhelm Roos den 15 december 1873. Den starkt varierande förekomsten av bläckskriftsmakulerade frimärken från olika poststationer hänger alltså samman med stämplarnas leveransdatum men naturligtvis också med hur mycket post som skickades från de olika poststationerna och hur flitiga poststationsföreståndarna var med att vid makuleringen skriva poststationens namn på frimärkena. Boaryd är exempel på en poststation från vilken det finns vackert bläckskriftsmakulerade frimärken.

Som inom all samlarverksamhet, där värden kan stå på spel, förekommer det förfalskningar även inom detta speciella samlarområde. Man kan skydda sig mot sådana genom att rådfråga specialister. Deras tillvägagångssätt för att kontrollera äktheten är enkelt. De låter jämföra handstilen på de bläckskriftsmakulerade frimärkena med vederbörande poststationsföreståndares handstil. Naturligtvis skulle en skicklig förfalskare även kunna efterlikna den, men så länge dessa frimärken inte officiellt får några speciella toppnoteringar är denna risk inte så stor.

Under en lång period skulle poststationsföreståndarna varje år skicka en uppgift till Stockholm, i vilken de bland annat angav sitt födelseår och sin anställningstidpunkt. Uppgifterna lämnades på en särskild blankett, personaluppgift, och undertecknades med ortnamn, datum och personnamn. Genom att jämföra det sätt på vilket ortnamnet är skrivet på personaluppgiften med det sätt på vilket det är skrivet på frimärket kan man någorlunda säkert avgöra makuleringens äkthet.

Den ungefärliga tidpunkten för stämpelleveranser till de överordnade postkontoren i de län, där kronobrevbäringen upphörde den 1 januari 1874 framgår av denna sammanställning, som avser huvuddelen av stämplarna. Kompletteringar gjordes efter hand.

Gotlands län	13 dec 1873	Kristianstads län	24 dec 1873
Gävleborgs län	19 dec 1873	Jönköpings län	17 jan 1874
Östergötlands län	19 dec 1873	Kalmar län	13 apr 1874
Blekinge län	24 dec 1873	Kronobergs län	23 maj 1874

Några av 1874 års poststationer blev indragna tidigt, några så tidigt att stämplarna inte ens blev levererade. Detta förklarar bland annat varför det inte har gått att uppbringa ett enda stämpelavtryck från t ex den halländska poststationen Perstorp.

Om poststationer med likalydande namn - en inte alltför ovanlig förekomst i organisationsbrådskan 1874 - berättas bl a på sid 54 i boken "Posthistoria från Ljungby kommun".

Poststationerna i Sunnerbo fick sina datumstämplar senare än alla andra poststationer som inrättades som en följd av kronobrevbäringens upphörande. Först i slutet av maj 1874 blev stämplarna levererade från Stockholm.

Därigenom måste poststationsföreståndarna i Boarp, Boaryd, Bolmstad, Dörarp, Gunghult, Göteryd, Hallaryd, Hamneda, Lidhult,

Odensjö, Pjätteryd, Prestorp, Prästnäs, Räfte och Vrå makulera frimärkena på den avgående posten med bläck under längre tid än andra föreståndare.

Detta skulle i sin tur ha medfört att antalet bevarade bläckskriftsmakuleringar från dessa orter borde vara större. Det har emellertid visat sig svårt att få denna teori bekräftad. Man vet inte på vad sätt makuleringen skedde i allmänhet. Föreskrifter om detta saknas i poststyrelsens skrivelse den 15 december 1873 till postkontoret i Växjö, där de utsedda föreståndarnas namn och årsarvoden anges för 48 poststationer i Sunnerbo, Allbo, Uppvidinge, Konga, Kinnevalds och Norrvidinge härad.

Däremot finner man i en motsvarande skrivelse till postkontoret i Halmstad den 11 december en kort anvisning om hur man skulle lösa inventarieproblemet på den korta tid som var kvar till dess att beslutet skulle genomföras. Skrivelsen slutar med följande ord: "Hvad särskildt frimärkesmakuleringen angår, må, i brist på svartstämpel, densamma verkställas på det sätt att frimärkena med skrifbläck öfverkorsas".

Det är sannolikt att inte blott de nya poststationsföreståndarna i Halland utan i hela landet på ett eller annat sätt underrättades om stämpelproblemet. Många tolkade sannolikt föreskrifterna bokstavligt, eftersom det finns förhållandevis gott om frimärken som är makulerade med bläckstreck. Däremot var det inte så vanligt att föreståndarna gav sig tid att så ordentligt skriva datum och poststationens namn som majoren Ramberg i Boaryd och bokhållaren Rogberg i Öremo gjorde för att nu nämna ett par kända exempel.

Liksom inom andra samlingsområden kan det finnas risk för att även bläckskriftsmakuleringar förfalskas. Ett visst skydd däremot har man genom möjligheten att jämföra poststationsföreståndarnas handstil med stilen på makuleringen. Till hjälp för samlarna har jag därför på följande sidor avbildat de utdrag ur 1874 års personaluppgifter som visar namnteckningarna och det sätt på vilket deras ägare skrev de sunnerboitiska poststationernas namn.

Jag ser gärna att ortstämpelsamlare filatelister informerar mig om från vilka poststationer de har bläckskriftsmakulerade frimärken. Detta är ett hittills föga utforskat samlingsområde. Om intresset visar sig stort har jag för avsikt att ge ut en särskild

bok med avbildningar av skrivsättet hos samtliga 1874 års poststationsföreståndare, som inte hade tillgång till en datumstämpel redan från den 1 januari 1874.

Fullständiga bläckmakuleringar är sällsynta. Genom jämförelse med handstilen på personaluppgiften kan man granska om de är äkta. Se underskriften på personaluppgiften sid 170.

Ljungby

		Debit	
Januari	1	15 brevådr., 15 skyltar, 15 värdestämpel, 15 utblåsar, 15 par röjhalor, 15 " " " " " "	8/1
	4	15 frampressor	
	9	6 postväska (stat 112) / 4 pressomringar 1 fäts stellan	18/1 17/1 15/1
	10	6 postväska (stat 113)	24/1
	18	50 papper 125.103, 25.104/	19/1
	18	45 " " jernvågter	21/1
	18	20 papper 11.2	20/1
	17	1 klockplatt, 1 skinkvagn	21/3
	22	1 misst, 1 misst, 1 lifficklånad	26/3
	23	3 träsnitt, 1 lera, 1 fjädel, 1 gånge, 2 enkla pistoler, 1 lifväska, 3 brännväska	9/5
29	15 origi, 15 brevot anplar		
Mars	19	1 skylt / statim	3/6
	-	1 misst	24/0
	-	1/2 dussin rock - 2/3 dussin smitt-braggar	24/0

Detta utdrag ur 1874 års inventariejournal vid dåvarande poststyrelsen visar att vissa inventarier, såsom brevlådor, skyltar och värdestämpel levererades till 15 nya poststationer i Ljungby förvaltningsområde den 1 januari, medan poststationernas sigill och datumstämpel inte levererades från Stockholm förrän den 29 maj. Under fem månader fick poststationsföreståndarna makulera frimärkena med bläck på posten från Boaryd, Bolmstad, Döraryd, Gunghult, Göteryd, Hallaryd, Hamneda, Lidhult, Odensjö, Pjätteryd, Prestorp, Prästnäs, Räfte och Vrå.

Boarp den 14 Mars 1874

J. Andersson

Boaryd den 16 Jan 1874

C. M. Ramberg

Bilmstad den 6 Febr. 1874

J. Andersson

Balmö den 27/1 Januari 1874

B. Nilander

Livarp den 31 Mars Januari 1874

O. Ohlsson

Engbult den 31 Januari 1874

Sven Lander

Getbygd den 7 Mars Januari 1874

Joh. Fr. Kullstam

Skallaryd den 6 Mars Januari 1874

J. Andersson

Korn den 14 Mars 1874

Hanneda

Hänsbo

Lidhult den 18 ^{Mars} januari 1874

Clara Lovändes

Odense den 30 januari 1874

Sanna Rydman

Pjeterya den 13 ^{Mars} januari 1874

P. Pernon

Pretins och Kator den 1 ^{Mars} januari 1874

C. T. Bengren

Prestorp den 28 ^{Feb} januari 1874

L. J. Jönsson

Tante den 31 januari 1874

L. J. Jönsson

Tannaker Skattey den 31 januari 1874

Anders Jonasson

Vra den 28 ^{Feb} januari 1874

P. A. Palmgren

Personaluppgift

för år 1876

från

Poststationen i *Boaryd*,
som f. n. lyder under *Ljungby* post expedition.

Undertecknad poststationsföreståndare är född *d 1/2 1816* :

antogs till e. o. tjänsteman vid Postverket

och förordnades till nu innehavande befattning *d 15/12 1873* ;

är härförutan *Major i Armeen*

och har förut, enligt förordnande den *15/12 1873* varit poststations-

föreståndare i *Boaryd* under *tourne* år.

Boaryd den *7* januari 1876

C. W. Braumberg

Personaluppgift

från

poststationen i *Markaryd*,

som f. n. lyder under *Ljungby* post expedition

Undertecknad poststationsföreståndare är född *den 29 Jan; 1831*.

antogs till e. o. tjänsteman vid Postverket

och förordnades till nu innehavande befattning *den 1° Okt. 1874*

är härförutan *Plonefjerdingsman*

och har förut, enligt förordnande den " " varit poststationsföreståndare

i " " under " " år.

Markaryd den *25* januari 1875.

Bror P. Liljehult

När den självständiga postexpeditionen i Markaryd degraderades till poststation från den 1 oktober 1874 hade den utsedde föreståndaren Bror P Liljehult tillgång till erforderliga inventarier och nägon bläckskriftsmakulering behöfve inte tillgripas.

Personregister

Detta register omfattar flertalet av de personer som nämns i denna bok samt i den tidigare utgivna "Posthistoria från Ljungby kommun". Till den sistnämndas uppgifter hänvisas i vänstra kolumnen (bok 1) och till nu föreliggande arbete i den högra (bok 2). Sidhänvisningar som följs av tecknet + anger att personen finns omnämnd även på annan plats i respektive bok.

	BOK 1	BOK 2		BOK 1	BOK 2
	sid	sid		sid	sid
Abrahamsson, C R, Vittaryd	132		Benedictsson, Joh, Höör	18	
Abrahamsson, P, Näs	12+		Bengtsson, Inggrid, Tjushult	135	
Abrahamsson, S, Ås	44		Bengtsson, Algot, Sunnaryd	75	
Adlerstam, G M, Ljungby	10+	43+	Bengtsson, Axel, Sunnaryd	75	
Adlerstam, J M, Gamleby	18		Bengtsson, E M, Angelstad	125	
Agnér, Erik, Bolmen	125		Bengtsson, Karl, Ljungby	43	
Ahlberg, A, Sunnaryd		139+	Bengtsson, N G, Össlöv	52	
Ahlgren, Carl A, Odensjö	73		Bengtsson, Petter M, Karsnäs	75+	
Alexanderesson, L, Hamneda	138		Bengtsson, Per, Hilleshult	120	
Allgulin, Frans, Bolmsö	41	138+	Bengtsson, S B, Bassarås		145
Alm, G E, Målskog	121+		Berg, N J A, Rante	60	
Alm, G, Skeen	39		Berg, S E, Eskilsgård	11	
Alm, C-G, Skeen	39+		Bergh, S J, Vrå	65	
Almström, H H, Vittaryd	133		Bergkvist, Sigvard, Lagan	138	
Anderberg, Ingvar, Ryssby	124		Berglund, B H A, Vittaryd	132	
Andersdotter, Johanna, Klint		135	Berglund, Carin, Bäck	136	
Andersson, A, Femsjö	68		Bergstedt, S M, Odensjö	19+	
Andersson, A V, Rante	60+		Bertilsson, Ingrid, Lidhult	70	
Andersson, Alma K E, Pjätteryd		90	Bexell, M F N, Agunnaryd	97	
Andersson, Axel, S.Ljunga	87		Billing, P C, Jönköping	40	
Andersson, Axel E, Vrå	66		Bjurman, P L, Malmö	61+	154
Andersson, B-E, Lidhult	138		Björck, C W, Ljungby		43+
Andersson, C A, Byholma	127		Björkman, E A, Boarp	86	
Andersson, C Aug, S.Ljunga	87+		Björnberg, Ester, Hinneryd	79	
Andersson, C G, Breared	120		Blad, N Svensson, Hallaryd	75	
Andersson, Gunni, Delary		98	Bokström, K A, Markaryd	31	
Andersson, Hilma, Göteryd		69	Bomgren, G F, Prästnäs	90	168
Andersson, Hulda, Skeen	18+	77	Bomgren, Karolina, Prästnäs	91	
Andersson, J, Bolmstad	105	166	Bonthron, K J F, Ljungby	27	
Andersson, J L, Boarp	81	166	Brandt, S J, Åsen	74+	
Andersson, Joh, Bäck	136		Brink, August, Oshult		86
Andersson, J M, Angelstad	105		Broddeson, Jakob, Markaryd	12	
Andersson, Johan, Göteryd		65	Brodén, E P, Hornsborg	138	
Andersson, Johannes, Hallaryd		70+	Broman, J A, Lidhult	68+	
Andersson, Karl, Ålmås	144		Brunskog, Nils, Ljungby	138	
Andersson-Lagerbjelke, Ch, Ljungby	35+		Burman, P A, Piksberg	127	
Andersson, Lars, Unnaryd	72		Bursie, Chr J, Pjätteryd	19	84
Andersson, Martina, Viviljunga		101	Bågenholm, G F E, järnvägsposten	54	
Andersson, Noac, S.Ljunga	88		Böös, J J, Horn	98	
Andersson, Peter, Lamnakulla	122		Böös, Måns, Horn	55+	167
Andersson, Petter J, Bäck	136		Cappelin, Ola, Hamneda	136	117+
Andersson, Salomon, Skeen	37+		Carlander, F, Ljungby	20+	
Andersson, Samuel, Vrå	12		Carlheim-Gyllensköld, Knut	120	
Andersson, Signe A, Nöttja	112		Carlsson, Gunnar, Dädesjö		98
Andersson, Sven, Östregård		50	Carlsson, Sven, Norra Kärrnäs		86
André, K R, Markaryd		31+	Carnhagen, Ernst, Vittaryd	133	
Andreasson, S Johan, Mjäryd		49+	Cavalli, E, kapten		44
Andreasson, S P, Åkerbergshult	64+		Cederholm, G G, Majenfors		137
Angel, P Y S, Vittaryd	133		Claesson, C-E, Ålmhult		91
Ankarstjerna, baron, Markaryd		118	Claesson, A W, Göteborg		41
Assarsson, Magnus, Ålmhult		18	Colléen, F U M S, Vrå		64

	BOK 1	BOK 2		BOK 1	BOK 2
	sid	sid		sid	sid
Christensson, C I, Mjäryd		105	Hazelius, Arthur		60
Christensson, Nils, Kråkeröd		70	Hedberg, E, Ålmhult		97
Christiansson, A I, Hornsborg	138		Helander, C A, Ålmås	129	144
Christiansson, Sven, Gnistorp	12		Helander, Sven, Anderstorp		82
Christoffersson, Nils, Markaryd		112	Hellström, Filip, Vittaryd		133
Crona, Algot, Ljungby	19		Helmersson, L A S, Bäck		136
Crona, C Å, Agunnaryd	19	84	Hemberg, A, Hamneda		102
Dahl, N O, Bäck	136		Henriks, Sv, Berga		51
Dahlberg, Astrid L, Bökö	129		Hentz, K A, Bolmen		125
Dahlén, tf postmästare, Ljungby		43	Hilletan, Gabriel, Halmstad		12
Danielsson, Alfred, Lidhult	70		Hjalmarsson, Sven-E, Växjö		11
Danielsson, B J, Trollestorp	11		Hjelmqvist, J G, Döarp		47
Danielsson, M, Horn	101		Hjort, A C, Vidöstern		132
Danielsson, Margit, Lidhult	70		Hjortzberg, Olle, Växjö		134
Davidsson, D A K, Lagan	134		Holm, Anders, Pjätteryd		87
Düring, K W, Ljungby	27		Holm, K J, Bolmen		125
Döös, överkontrollör, Malmö		37	Holm, Teodor, posthistoriker		128
Ebenhart, H S, Rante	61		Holmberg, E S M, Byholma		127
Edelström, C E, Sunnerborg	99		Holmström, H B, Markaryd		31
Edholm, G E, Hornsborg	138		Hult, Axel, Ljungby och Markaryd	25+	31+
Ejserman, J F, Svenljunga	17		Hultén, R G, Hornsborg	138	
Ekerberg, S J, Annerstad	35		Hultstein, C G, Skafta	16	40+
Ekladh, C A, Traryd		53	Hultstein, J W, Strömsnäs		136
Ekstrand, Gunilla, Timsfors		116	Hultstein, J F, Ramnäs		60+
Ekstrand, Carl, Annerstad	127		Hurlin, S, Kylhult		16
Eliasson, Gert, Vittaryd	115+		Håkansson, A, Bökö		129
Eliasson, Lilly A, Åsen	129		Håkansson, Anita, Ljungby		138
Eliasson, P A, Piksberg	127		Håkansson, Hulda, Bökö		129
Eliasson, S M, Ry		70+	Högberg, Alma, Vidöstern		132
Elmgren, Lennart, Rydaholm		154	Högberg, J P O, Kulhyltan		85
Eriksson, E, Odensjö	74		Isaksson, A J, Vesterhult		111+
Eriksson, Johan, Potabol		84	Isacsson, N, Trollestorp		11
Eriksson, K R, Angelstad	125		Isaksson, P, Agunnaryd		92
Erlandsson, A P, Trollestorp	14		Jacobson, Brodde, Markaryd		9+
Esselius, C A T, Markaryd		23+	Jansson, C A, Forssa		57
Fagerholm, C R, Ljungby	98		Jansson, E G, Vittaryd		133
Fagerström, F, Angelstad	105		Jansson, Karin, Tannåker		46
Fagerström, P C, Falköping		18	Johannesson, C A, Nickelsbo		76+
Falk, August, Vrå	65		Johannesson, J, Röhult		35
Ferm, Karl-Erik, Lagan	138		Johannesson, P, Ramnäs		69
Flohd, Anders, Ljungby	27	82	Johannesson, P, Sjöbo		46
Fohlin, N M, Markaryd		47+	Johannesson, Samuel J, Hult		76
Forsberg, F G, Tuna	123		Johansson, A B, Hinneryd		81+
Forsberg, F O, Traryd		136	Johansson, Agda E, Käna		136
Forssén, Sven, Stockholm	110		Johansson, Alfhild, Hinneryd		81
Forsström, J P, Ålmhult		88	Johansson, Axel, Ljungby		21
Fredriksson, Arvid, Skeen	37		Johansson, Axel B, Hinneryd		81+
Friberg, N E, Bäck	136		Johansson, Bertil, Hamneda	138	
Geijer, H A, Ålmhult		64	Johansson, G, Hinneryd		82
Gellin, A L, Åsen		18	Johansson, G, Kylhult		47
Germundsson, G E, Pjätteryd		90	Johansson, H, Ryssby		138
Gervén, Otto, Väs	159		Johansson, Hilmer, Hinneryd		100
Gjers, Lorentz, Markaryd	20		Johansson, I R-M, Angelstad	125	
Giertz, S J, Kristianstad	18		Johansson, K H, Hinneryd		82
Grahn, L-G, Ryssby	124		Johansson, Johan A, Vrå		63
Granqvist, C W, Hösånga	19+		Johansson, J G, Bolmaryd		110
Gullberg, A G, Byholma	127		Johansson, Karl Isak, Skeen		37+
Gustafsson, C A, Målskog	121		Johansson, L O, Rante		60
Gustafsson, H, Delary		98	Johansson, Linnea, Viviljunga		101
Gustafsson, Sven, Ljungby	27		Johansson, Maria, Vrå		63+
Gyllensköld, K Carlhelm, Boaryd	120		Johansson, N P, Gråsholma		115
Göthberg, Johan, Hallsjö	47+		Johansson, O V, Målskog		121
Gageby, Lind af, Magnus		63+	Johansson, P, Prestorp		51
Hagström, Axel, H, Bolmsö	43		Johansson, Petter, Quinhult		49
Hagström, K, Timsfors		47	Johansson, Roland, Ljungby		138
Hagström, Manfred, Bolmsö	43		Johansson, Selma, Käna		136
Hammarberg, Henrik, Ryssby		9+	Johansson, Sven, Bökagård		59
Halldin, Sven, Kruseböke		75	Johansson-Berg, J, Rante		60
Hallstein, Salomon, Göteryd		68	Jonasson, A, Tannåker		44

BOK 1	BOK 2	BOK 1	BOK 2	BOK 1	BOK 2	BOK 1	BOK 2
sid	sid	sid	sid	sid	sid	sid	sid
Jonasson, A J, Boarp	19	Lange, L J, Pjätteryd	88	Martinell, Karl, Malmö	92	Persson, N J, Röshult	35
Jonasson, Anders P, Vittaryd	50	Lanquist, M P, Tannåker	46	Mattsson, J A, Markaryd	31	Persson, Nils, Broslätt	73
Jonasson, J M, Vesterhult	84	Lanquist, Siri, Tannåker	46	Mauritzson, E G M, Markaryd	28+	Persson, Nils, Delary	95
Jonasson, Johannes, Skäckarp	120	Larsson, A J, Bohult	147	Meijer, Tore, Hamedna	102	Persson, Nils, Hallaryd	75
Jonasson, P, Gunstorp	12	Larsson, Berta, Piksborg	127	Meijer, Malin, Hinnergyd	80	Persson, P, Pjätteryd	19
Jonasson, Sara, Vidöstern	132	Larsson, E A, Sporda	139	Melander, F U, Berga	52	Persson, Per, Healt	112
Johnsson, C J, Ryssby	31	Larsson, Gunvor, Lidhult	138	Melander, Victor, Malmö	41+	Petersson, A J, Boarp	82
Johnsson, G V E, Pjätteryd	85	Larsson, Jonas, Gunstorp	12	Müller, S V, Stensjöholm	122	Petersson, A J, Vidöstern	132
Johnsson, J A, Hinnergyd	80	Larsson, C L, Yxnalt	146	Munck af Fulkila, C J	40	Petersson, Anna M, Räfte	61
Johnson, P, Prestorp	169	Larsson, L S, Råstorp	109	Möller, K G, Tutaryd	124	Petersson, A P, Skeen	63
Johnson, P A, Saxhult	68	Larsson, Ludvig, Hornsborg	138	Möller, Marta, Tutaryd	124	Petersson, A Peter, Hamedna	100
Jonsson, Walfrid, Hallaryd	75	Larsson, Nils P, Bökthult	35	Mörner, Carl, Växjö	16	Petersson, Carl, Markaryd	21+
Josefsson, E, Knåred	100	Larsson, O K, Vidöstern	132	Nelsson, Bentham, Angelstad	36	Petersson, Frans Emil, Boarp	82
Juhlin, Arne, Annerstad	39	Larsson, Salomon, Feringe	114	Nicolausson, Joh, Djurarp	35	Petersson, Fritiof Emil, Boarp	86
Juhlin, C H, Skeen	36	Larsson, Signe K, Piksborg	127	Nillemark, K A, Vittaryd	132	Petersson, F E, Emmalunga	137
Juhlin, Julius, Stockholm	94	Lengqvist, S F, Bolmen	125	Nilsson, Anna, Vrå	66	Petersson, Gustaf, Dörrarp	13
Jönsson, Bengt, Killeberg	74+	Lidell, A J, Nöttja	111+	Nilsson, A K M, Käna	136	Petersson, Hjalmar, Vittaryd	132
Jönsson, Edwin, Hallaryd	75	Lidell, Emma, Nöttja	112	Nilsson, A K E, Bolmsö	43	Petersson, Johannes, Vrå	12
Jönsson, Johannes, Göteryd	65+	Lidell, Astrid, Nöttja	112	Nilsson, A P, Ås	141	Petersson, J M, Räfte	61
Jönsson, Jöns, Angelstad	36+	Lidholm, John, Johanneshus	114	Nilsson, A W, Berga	53	Petersson, Jonas, Traryd	49
Jönsson, L, Biskopsvara	108	Liljehult, B P, Markaryd	25	Nilsson, Axel, Piksborg	127+	Petersson, Carl, Markaryd	24+
Jönsson, Pehr, Vrå	12	Liljehult, J J, Markaryd	26	Nilsson, Axel E, Odensjö	76	Petersson, Karl Magnus, Göteryd	63
Jörstad, O M, Markaryd	31	Lind af Hagbey, M, Delary	63+	Nilsson, Ernst, Osnaköp	87	Petersson, Matilda, Vidöstern	132
Cappelin, Ola, Hamedna	136	Lindh, Monica, Stockholm	55	Nilsson, Gösta, Lagan	138	Petersson, P, Bäck	136
Carlsson, A F, Yxenult	137	Lindahl, D A K, Lagan	134	Nilsson, K A, Vänneböke	148	Petersson, Petter, Tofta	14
Carlsson, A Maria, Pjätteryd	90	Lindahl, Ernst, Lagan	134	Nilsson, Carl, Skararp	79	Petersson, S P, Hornsborg	138
Carlsson, Effie, Skeen	138	Lindahl, O J E, Hallaryd	75	Nilsson, Lars, Hulebäck	37+	Petersson, Ulla, Lagan	134
Carlsson, E V, Bolmen	125	Lindblad, A, Strömsnäsbruk	115+	Nilsson, N, Ryd, Agunnaryd	19+	Pontén, C W, Räfte	19+
Carlsson, Ernst, Unnaryd	68	Lindén, P R, Markaryd	27	Nilsson, Nils A, Hinnergyd	81	"Prismasen"	43
Carlsson, F O, Delary	97	Linder, Karin, Pjätteryd	90	Nilsson, Nils, Räfte	60	von Porat, C E, Jonsboda	142
Carlsson, Gunnar, Dädesjö	98	Linders, John, Värnamo	47	Nilsson, N P, Priseboda	146	von Post, J, Delary	96
Carlsson, Gunborg, Piksborg	127	Lindgren, Adolf, Räfte	60	Nordblad, R G, Skene	38	Pyhlsson, P H, Halmstad	63
Carlsson, Ingrid, Bökö	129	Lindgren, Albert, Mjåryd	87	Nordberg, Bengt, Lagan	134	Pålsson, Benjamin, Risböke	78
Carlsson, Johan, Trollestorp	11	Lindstam, J M, Vittaryd	114	Nordström, H, Odensjö	74	Ramberg, C N, Boaryd	30+
Carlsson, Johan, Vänneböke	149	Lindström, P, Vrå	66	Norén, Erik, Stockholm	96	Reinholdson, Folke, Malmö	164+
Carlsson, Jonas, Hamedna	101+	Ling, P H, Södra Ljunga	89	Norén, C E, Göteryd	66	Rimius, Göran, Grisslehamn	154
Carlsson, K Alfred, Elinge	101	Linné, Carl von, Råshult	134	Norlén, R, Agunnaryd	94	Rix, Emil, Åseda	37
Carlsson, Karl, Hallaryd	75	Linell, J Nson, Unnaryd	72	Nyberg, S A, Markaryd	31	Roos, Adolf Wilhelm, Stockholm	40
Carlsson, L M, Brännebassalt	147	Linneros, Alfred, Vittaryd	114	Nyberg, Ulla, Ryssby	138	Roos, mångkunnig smed, Delary	20
Carlsson, Lena, Ljungby	138	Linnäs, Arvid, Södra Ljunga	153	Nylander, Joh, Nöttja	109	Rooth, Axel, Ljungby	24+
Carlsson, Magnus, Vittaryd	113	Ljungbeck, O, Biskopsvara	108	Nylén, Johan, Hamedna	99	Rosell, Sune, Lagan	138
Carlsson, N E, Yås	158	Ljungberg, Sven, Ljungby	134	Nylén, J A, Hamedna	100	Rosengren, kronofogde	18
Carlsson, P M, Boarp	92	Ljungcrantz, Olof, Ljungby	22	Ohlander, I B, Hamedna	100	Ruderstam, Christer, Timsfors	116
Carlsson, Sven, N.Kärnäs	86	Ljunggren, S, Kylhult	47+	Oldevig, Margareta, Hultsåkra	88	Rydbeck, kontorsskrivare, Jönköping	40
Carlsson-Sparre, Ulf, Växjö	11+	Lundahl, Sven, Malmö	11	Olin, R H E, Markaryd	31	Rydeman, L N, Tannåker	46
Carlsson, Valborg, Ryssby	124	Lundberg, Gerda, Räfte	59	Olsson, A, Skeen	13	Rydeman, Sanna, Odensjö	71
Carnhagen, Ernst, Vittaryd	133	Lundman, Fredrik, Malmö	85	Olsson, C P, Axhult	137	Rydeman, P J, Annerstad	36
Kihlmark, G, Stockholm	24	Lundqvist, S J E, Målaskog	124+	Olsson, G W, Byholma	127	Sällgren, J A, Gustafsfors	85
Kindlund, C F, Käna	136	Lundqvist, Vilma J, Odensjö	76	Olsson, HJ, Bäck	136	Salomonsson, K E, Agunnaryd	97
Kjellman, C J, riksdagsman	17	Läth, Willy, Växjö	134	Olsson, Lars, Målaskog	14	Sandberg, Frithiof, Hulugård	37
Kjellqvist, A W, Ljungby	27	Löfberg, S F, Bolmsö	45	Olsson, N, Räfte	60	Sandberg, G A, Ljungby	160
Claeson, C-E, Klmhult	91	Löfgren, A J, Prästnäs	92	Olsson, O, Dörrarp	48	Sandström, C A W, Byvärma	86
Klang, Agnes, Käna	136	Löfgren, Anna J, Halmstad	77	Olsson, V, Råstorp	109	Sandström, J A, Västboås	140
Klint, Sven, Ramsagård	86+	Löfvander, W P, Prästnäs	92	Palm, A J, Öne	72	Schenk, tf postmästare i Ljungby	43
Christensson, C I, Mjåryd	105	Löwander, Pehr, Lidhult	19	Palm, R, Ryssby	31	Schmaltz, Johan, Ljungby	9+
Christensson, Nils, Kråkeryd	70	Löwander, S L, Vrå	66	Palme, Philip, Ljungby	10+	Schönbeck, E A, Ryssby	122
Crona, Algot, Ljungby	19	Löwander, Clara, Lidhult	67	Palmgren, komminister, Tannåker	26+	Sekt, Olof, Halmstad	68
Crona, C A, Agunnaryd	19	Magnusson, A G, Angelstad	125	Palmgren, Per Axel, Vrå	62	Simonsson, M G, Vrå	64
Kronström, Sven, Vislanda	91	Magnusson, Axel, Agunnaryd	97	Paulin, Charlotte, Traryd	42+	Simonsson, J, Jontagård	47
Krook, Anna, Bökö	129	Magnusson, E O, Tumhult	94+	Perman, J, Ljungby	10+	Sjöberg, Edvin, Göteryd	66
Krook, G R, Piksborg	127+	Magnusson, J A, Rönnäs	95	Persson, Andreas, Näglinge	105	Sjöfors, H, Södra Ljunga	87
Kugelberg, G, Sandvik, Berga	45	Magnusson, Joesua, Småöja	129	Persson, C A, Piksborg	127	Sjöstrand, A P, Göteryd	65+
Lagerbjälke, Ch A, Ljungby	35+	Magnusson, Nils B, Bjerseryd	69	Persson, Doris, Lidhult	70	Sjöstrand, Emmy, Hinnergyd	79
Lagergréen, Axel, Sanna	47	Magnusson, Noack, Odensjö	35	Pehrson, Jöns, Delary	61	Sjöstrand, Ernst, Hinnergyd	80
Lagerhjelm, generalpostdirektör	12	Magnusson, P A J, Vittaryd	45	Persson, Karl Isak, Vänneböke	148	Sjöstrand, N J, Hinnergyd	60
Lagerstedt, C G, Agunnaryd	92	Magnusson, Peter, Håsthult	127	Persson, Lars, Tuthult	39	Sjöström, Kenneth, Ljungby	134
Lagerström, Janne, Växjö	35+	Magnusson, Peter J, Vittaryd	48	Persson, Nanna, Lidhult	70	Skogmar, L R H, Malmö	88+
Landegren, M, Hamedna	99	Magnusson, Richard, Agunnaryd	93+				91
Lange, L J, Pjätteryd	88	Magnusson, S J, Beterås	57				

	BOK 1	BOK 2		BOK 1	BOK 2
	sid	sid		sid	sid
Slätt, J G, Kränkeboda	64+		Ternblad, Emma Ch, Vrå	66	
Sparré, Ulf Carlsson, Växjö	11+		Ternblad, Elsa Maria, Vrå	66	
Spens, G H, Växjö	91		Ternström, Alma, Göteryd		60
Sporsén, G, Unnaryd		140	Ternström, Hilma, Markaryd		27+
Staafl, Robert, Annerstad	39		Ternström, Ida, Göteryd		60
Starkhufvud, Märten, Markaryd		118	Tilly, F J, Käna	136	
Steen, P, Vittaryd	132		Thim, E, Ternhult		136
Stenberg, E, Lammakulla	121		Thim, J, Markaryd		21
Stenson, Axel, Axhult		115	Tinghäll, Olle, Vittaryd	115	
Strandberg, C A, Traryd		50	Titze, S A A, Ljungby	27	
Strandberg, C W (Talis Ovalis)		119	Torlegård, Brynolf, Ljungby	128	
Strömberg, Bernt, Ljungby			Thormark, Olof, Malmö	24+	94
Sundberg, Magnus, Angelstad	125		Tornerhielm, F, Ljungby		96
Sundberg, S F, Markaryd		31	Thorsjö, Hjalmar, Markaryd		34+
Sundevall, G W, Markaryd		31	Wahlgren, Aug, Kvarnaholm		136
Sundqvist, C A, Tutaryd	124		Wallander, F O, Värnamo		126
Svedberg, E, Markaryd		31	Wallentin, C A, Angelstad	45	
Svedenfors, Folke, Stockholm	21		Wallin, G R, Södra Ljunga	88	
Svensson, Algot, Karsnäs	129		Wallin, S M, Traryd		51
Svensson, Albert, Strömenäsbruk		116	Wahrberg, J A, Berga	52+	
Svensson, A P, Prästnäs	91		Wahrman, H M L, Traryd		46+
Svensson, Anders, Helsingör		9	Wahrman, J E S, Traryd		46+
Svensson, Anna K, Göteryd		69	Waldau, Gustaf, Oretorp		16
Svensson, Arne, Berg		158	Wallin, G R, Södra Ljunga	88	
Svensson, Charlotta, Traryd		135	Wahrgren, tf postmästare i Ljungby		43
Svensson, E, Delary		64	Wastensson, A M, Ryssby	122	
Svensson, F V, Traryd		127	Vendel, Ture, Hamneda	138	
Svensson, G G, Vittaryd	133		Wennerberg, Gunnar, Växjö	47	76
Svensson, G, Löshult	19		Werin, Werner, Markaryd		18+
Svensson, Johan, Annerstad	38		Werner, Magnus, Bökö	129	146
Svensson, J H, Angelstad	125		Werner, Nils, Laqan	133	
Svensson, Joh, Trollestorp	11		Wessman, Allan, Timsfors		116
Svensson, K A, Hästberga		69+	Wibeck, Carl W, Kållerstad	45	
Svensson, K A, Vittaryd	114+		Wiberg, John, Prestorp	52	
Svensson, Carl, Gnustorp	11		Wickelgren, J L, Odensjö	73	
Svensson, C G, Jontagård	47		Widén, S, skollärare, Drev		71
Svensson, Carl J, Lyngsåsa	77		Wiege, F S, Markaryd		31
Svensson, E G, Delary		93	Wiesel, Allan, Boaryd	77	
Svensson, Chr, Skeen	63		Wieslander, Johan, Prästnäs	91	
Svensson, Kurt, Lidhult	70+		Wifholm, J A, Hinneryd		136
Svensson, Lars, Gunghult		60+	Wijkström, K, Smålandsstenar	68	
Svensson, L P, Skäckarp	35		Wiking, G, Delary		95
Svensson-Blad, N, Hallaryd		75	Wilander, J P, skollär., Sjösås		71
Svensson, O E, Vittaryd	132		Wilander, P, Bolmsö	40	166
Svensson, S E, Traryd		50+	Winckler, O W, Yxkullsund	133	
Svensson, S H, Hästberga		94	Winroth, Hugo, Malmö	37+	106+
Svensson, Samuel, Fagraböke		76	Winroth, Pontus, Stockholm		16+
Svensson, Sigrid, Ryssby	138		Wretman, Ewa, Stockholm	55	
Svensson, S, Horn	101		Ydström, J E, Feringe	113	
Sydow, von, O L	31		Zachau, tf postmästare, Ljungby		43
Syk, Hjalmar, Gävle	55		Zeyser, S A, Biskopsvara	108	
Sällberg, C U, Ljungby	107	25	Åkesson, G S, Bäck	136	
Södergren, A W, Växjö	11+		Ångman, C J E, Ljungby	27	
Theorin C J, Kylhult	19	80	Östling, P H, Ljungby	27+	
Theorin, Victor, Ljungby	21+				
Ternblad, Carl A, Vrå	65				